

ב"ה

לקוטי שיחות

ל"ג בעומר

.

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל מלך המשיח שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

ה' תהא שנת פלאות

קי"ח שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

להערות והארות:
sichotmoadim82@gmail.com

נסדר והוכן לדפוס ע"י הת' שניאור סגל
Zalman2580@gmail.com

פתח דבר

בשבח ובהודי' לה' יתברך, ולקראת ל"ג בעומר יום הסתלקותו של רשב"י הבעל"ט, הננו שמחים להגיש לקהל התמימים ואנ"ש שיחיו חוברת זו המכילה שיחות מאת כ"ק אד"ש מה"מ העוסקות בעניני דיומא.

השיחות שבחוברת זו נלקחו מסדרת הספרים "לקוטי שיחות". השיחות שנדפסו בזמנו בשפת האידיש, הובאו כאן כפי שתורגמו ע"י מכון לוי יצחק. תרגום השיחות הינו על אחריותם בלבד, תודתנו נתונה להם על הרשות להשתמש בשיחות אלו.

וראה זה חדש - השיחות שנדפסו בהוספות ללקוטי שיחות בשפת האידיש, נדפסו בחוברת זו בפעם הראשונה בתרגום ללה"ק, בתרגום מדויק. התרגום נערך ע"י חברי המערכת ועל אחריותם בלבד.

ביחוד בתקופה זו, כאשר "החושך יכסה ארץ וערפל לאומים", אנו תקוה כי הוצאת חוברת זו לאור תגרום נחת־רוח לנשיאנו כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ותהיה ה"מכה בפטיש" להתגלות ולגאולה האמתית והשלימה.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מערכת הו"ל "לקוטי שיחות - מועדים"

ימות המשיח, אייר תש"פ,

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תלמידי התמימים חז"ל צפת

תוכן ומפתח

- 9 **בחוקתי - ל"ג בעומר א**.....
לקוטי שיחות חלק א' עמודים 132- 281-290
ביאור תיבות הפסוק בתחילת פרשת בחוקתי וענין הקללות שבפרשה בקשר לרשב"י, מעלת רשב"י בגילוי פנימיות התורה ומעלת יום הסתלקותו
- 17..... **ל"ג בעומר ב**.....
לקוטי שיחות חלק ג' עמודים 1002-1006
שני הקצוות ביום ל"ג בעומר שנעלה ביותר אך שייך לכ"א וההוראה מזה בהפצת המעיינות חוצה
- 23..... **בהר - ל"ג בעומר ג**.....
לקוטי שיחות חלק י"ז עמודים 303-312
הקשר בין רשב"י לפרשת בהר ולמאמרו בפרקי אבות "שלשה כתרים הם" בקשר לענינו של רשב"י בהשפעה לעולם וגילוי פנימיות התורה
- 33..... **ל"ג בעומר ד**.....
לקוטי שיחות חלק כ"ב | עמודים 138-142
הקשר בין הטעמים השונים לשמחה בל"ג בעומר ועבודתו של רשב"י באופן של "שוב" והמשכה לעולם
- 39..... **ל"ג בעומר ה**.....
לקוטי שיחות חלק ל"ב | עמודים 149-153
הביאור בטעם מיתת תלמידי ר"ע בקשר למספר כ"ד וההוראה להנהגה באהבת ישראל
- 45..... **ל"ג בעומר ו**.....
לקוטי שיחות הוספות לחלק ב' | עמודים 553-556
ההוראה מסיפור ר"ע בכח הרצון ללימוד התורה (ס"א) הדגשת מעלתם של ילדי ישראל בזמן שבין פסח לשבועות (ס"ה)
- 49..... **פאראד תשמ"ג - ל"ג בעומר ז**.....
לקוטי שיחות הוספות לחלק ל"ז | עמודים 126-141
שני הענינים שבל"ג בעומר והמעלה בהנהגת רשב"י שתורתו אומנתו ובהשתדלותו בעשיית טובה ליהודי, ב' הקוים באהבת ישראל וג' הקוים בכללות העבודה, המעלה בשמחת ל"ג בעומר

63..... פאראד תשמ"ד - ל"ג בעומר ח

לקוטי שיחות הוספות לחלק כז | עמודים 277-296

ביאור בב' הטעמים לחגיגת ל"ג בעומר וההוראה בענין אהבת ישראל ומסירות נפש, חיזוק מדברי רשב"י לעבודה בגלות והקשר לשיעור הרמב"ם היומי

81..... שיחת ל"ג בעומר תשמ"ו - ל"ג בעומר ט

לקוטי שיחות הוספות לחלק ל"ז | עמודים 121-125

זירוז ע"ד תהלוכות ל"ג בעומר וההמשך בזה בימים שלח"ז, התעוררות בנוגע לשמיעת עשרת הדיברות וחינוך ילדי ישראל

87..... פאראד תשמ"ז - ל"ג בעומר י

ספר השיחות ה'תשמ"ז | עמודים 386-400

גודל הברכה שע"י כינוס כו"כ מילדי ישראל ביחד והשייכות לל"ג בעומר, הוראת ספירת העומר - ספירת הימים ("היום יום אחד, שני ימים וכו'") מתוך געוגעים לקבלת התורה: (א) גודל יוקר התורה "חמדה גנוזה", ו(ב) ההוספה בעבודת ב' מיום ליום; הוראת ל"ג בעומר - הילולא דרשב"י שאומר "בכל מקום שגלו שיכנה עמהם כו'" - נתינת כח ועידוד לעבודת ה' הנמצא גם בגלות ביחד עם כו"א"א מישראל, והשייכות להשפעה על העולם כולו שיהי' בו "שלום"; הסיום - בברכות ובענין הצדקה שממשיכה את צדקת הקב"ה - "לך הוי' הצדקה"

101..... ל"ג בעומר י"א - דבר מלכות

ספר השיחות ה'תנש"א | עמודים 520-534

בענין גאולה אותיות גולה בתוספת "אלף" יש ג' פירושים-דרגות למה רומז האלף: אלופו של עולם, אולפנה ולימוד, אלף אותיות פלא; ג' מדרגות בגילוי אלוקות, ביצ"מ, בלימוד התורה, בפנימיות התורה, במשיח, ובכאו"א מישראל; הקשר לל"ג בעומר - רשב"י, האריז"ל, רבותינו נשיאינו, ובאופן "דמשכיל לאיתן האזרחי", עד למזמור צדי"ק שבתהילים

הקשר דענינו של רשב"י לפרשת בחקותי

•

ל"ג בעומר חל לרוב בשבוע פרשת בהר, הפותחת במילים "אם בחקותי תלכו . . ונתתי גשמיכם בעיתם". מוסבר בגמרא ש"אם" הוא "לשון תחנונים", ובקשה וצווי זה הוא גם בלשון הבטחה, ש"בחקותי תלכו". המילה "בחקותי" מורה על עבודה באופן של קבלת עול (חוקים), ו"תלכו" מורה שהעבודה צריכה להיות מתוך תענוג (הליכה שלמעלה ממדידה והגבלה). השכר על כך הוא ש"נתתי גשמיכם בעיתם", "גשם" ברוחניות שענינו תורה, ובפרט "תורה חדשה", תורתו של משיח (ועי"ז גם "גשם" והרחבה בגשמיות).

מוסבר בחסידות, שעניני התוכחה שבפרשה הם באמת ברכות, אך ברכות כל כך נעלות שאינן יכולות לבא בגילוי. ענין זה מובא גם בנוגע לסיפור עם רשב"י, ששלך את בנו אל החכמים שיברכוהו והוא שמע מהם קללות, עד שרשב"י ביאר לו את הברכות הטמונות בהן. אצל רשב"י האירו הברכות כפי שהן בפנימיות, וכיון שענינו היה לגלות את פנימיות התורה, יכל לגלות ברכות אלו לבנו.

בתניא הובאו שלשה עצות ליסורים, אחת נעלית מקודמתה: לקבל את היסורים בשמחה ועי"ז לעתיד לבוא יתגלה הטוב שבהם, להתבונן בכך שהיסורים הם כמלך שרוחץ את צואת בנו יחידו, ושהיסורים הם ענין של נסיונות שיש להתגבר עליו ואז הם יתבטלו. ענינו של רשב"י הוא נעלה מכל עצות אלו, כי מצד פנימיות התורה מאיר בגלוי השורש של היסורים בטוב הנראה והנגלה.

ביום ההסתלקות עולים כל הענינים שנעשו במשך חייו של בעל ההסתלקות, ובאופן נעלה יותר מכפי שהם מצד עצמם. וכן יובן הסיפור עם תלמיד האר"י ז"ל (ר' אברהם הלוי) שאמר "נחם" בל"ג בעומר ורשב"י הקפיד עליו. כי אצל רשב"י לא היה כל ענין החורבן, ולא שייך להתאבל על החורבן. כך יובן גם הסיפור שרשב"י הראה לתלמידיו בקעה מלאה במטבעות זהב (ולא מוזכר שם שהמטבעות חזרו לרוחניות, כמו בסיפור עם ר' שמעון בר חלפתא), כי ענינו של רשב"י הוא שהפנימיות והאלוקות ימשכו למטה בגילוי.

בחווקתי ול"ג בעומר א

לקוטי שיחות חלק א' | עמודים 268-275

(מלשון תחנונים וגם מלשון הבטחה) בחוקתי תלכו, ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם.

ג. פירוש נוסף⁶ יש ל"בחוקותי", שהכוונה למצוות. יש במצוות שלשה סוגים: משפטים, עדות וחוקים. משפטים הם המצוות שהשכל עצמו היה מחייבן, גם אלמלא ציוותה התורה עליהן, עדות הן המצוות שהשכל כשלעצמו לא היה, אמנם, מחייבן אבל לאחר שהתורה ציוותה עליהן, יש להן מקום בשכל, כשעטנו, פרה אדומה ודומיהן.

הכתוב אומר: "בחוקותי", למרות שהכוונה לכל המצוות, לרמז שגם את העדות והמשפטים, אף שיש להם מקום בשכל יש לקיימם ב"קבלת עול", כדרך שמקיימים חוקים - "חוקה חקקתי, גזירה גזרתי".

ולמרות שקיום המצוות אינו נובע מן השכל כי אם משום "קבלת עול", - יש בדבר תענוג, ואדרבה: התענוג גדול יותר, כפי שידוע⁷ הענין של עבודת עבד נאמן ועבד פשוט, שתענוגו של העבד הוא - תענוג האדון.

והרי דבר זה רמז במלה "תלכו": למרות שמדובר ב"בחוקותי", ב"קבלת עול", יש כאן "תלכו", שהרי תוכנה האמיתי של הליכה הוא - אי-הגבלה⁸, ודבר זה אינו יכול לבוא מכוחות נפש "פנימיים" ומגבלים, כי אם מכוח "מקיף", תענוג, חיות.

א. התחלת הפרשה היא: "אם בחוקתי תלכו". הגמרא¹ אומרת: אין "אם" אלא לשון תחנונים. כלומר: אין פירוש "אם" האמור כאן - תנאי, כבמקומות רבים, וגם בפרשתנו: ואם לא תשמעו לי, ואם בחוקתי גו', כי אם - תחנונים. הקב"ה, כביכול, מתחנן לבני ישראל: בחוקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה?²

הבקשה והציווי נותנים כוח, ומהווים גם הבטחה, לכל יהודי ש"בחווקתי תלכו", ככתוב³: "לבלתי ידח ממנו נדח".

ב. שני העניינים - ציווי והבטחה - אנו מוצאים גם במצוות אהבת ה'. את הפסוק "ואהבת את ה' אלקיך" מפרש אדמו"ר הזקן⁴ בשני פירושים: א) ע"ל לאהוב. ב) עתיד אתה לאהוב. גם שם קשורים שני הפירושים זה בזה, שכן הציווי מלמעלה מהווה גם ניתנת כח והבטחה, כמוסבר לעיל.

אהבת ה' מהווה שרש לכל רמ"ח מצוות עשה, ובכללן גם למצוות יראת ה' שהיא שרש לכל שס"ה מצוות לא תעשה⁵ נמצא, איפא, שאהבת ה' משמשת לכל תרי"ג המצוות.

כשם שלאהבה ישנם ציווי והבטחה - כך גם לכל תרי"ג המצוות, הנכללות בפסוק: אם

(1) ע"ז ה, א. ראה גם תו"כ על הפרשה.

(2) פרש"י עה"ת מתורת כהנים.

(3) שמואל, ב, יד, יד.

(4) תורה אור פו, ג.

(5) תניא פ"ד. וראה גם כן פירוש על הרמב"ם הלכות

יסוה"ת ריש פ"ב.

(6) ראה ת"א ות"י. אודה"ח פ"י כה. ועוד.

(7) ד"ה אחרי ה"א תרס"ו. וילך תש"ד.

(8) ראה לקו"ת תחלת בחוקתי.

המובן בספור הגמרא¹², על רבי שמעון בר יוחאי ששלח את בנו לר' יהונתן בן עמסי ולר' יודא בן גרים שיברכהו. כשחזר הבן לרשב"י - מסר לו דבריהם בקובלו על משמועתם שנראית כהיפוכן של ברכות, אך ר' שמעון הסביר לו שאמנם היו אלא ברכות, וגילה לו את משמועתם האמיתית של הדברים.

מדוע, באמת, בירכהו בלשון העלולה להשתמע בצורה מנוגדת? - המהרש"א מתרץ שכוונתם הייתה "לחדודי", על כך אומר ה"צמח צדק": "יותר נראה כפשוטו" משום שהיו אלו ברכות נעלות מאד, לא היה אפשרי גילויין אלא בצורה זו.

ו. ונשאלת השאלה: אם היו אלה ברכות נעלות במדה שחייבות להתבטא בצורה מוסוית - כיצד יכול היה רשב"י לגלות את משמעותן הנכונה?

- הדבר יובן לפי המבואר ב"תניא"¹³ כי יסורים (סבל) הם בבחינת טוב שמ"עלמא דאתכסיא" (=העולם המכוסה), בחינת י-ה, ומשום כך הם מתבטאים "בבחינת צל ולא אורה וטובה נראית", אך המקבל את היסורים בשמחה זוכה ל"כצאת השמש בגבורתו"¹⁴ - גילוי הנעלם שיבוא לעתיד, ויתבטא בטוב הנראה והנגלה.

הנשמות שענינן הוא גילוי פנימיות התורה - זוכות כבר עתה לגילוי האור שלעתיד¹⁵. ומשום כך היה יכול רשב"י, שענינו היה גילוי

והמלה "אם", התחנונים וההבטחה של הקב"ה, אינם מוסכים רק לעצם קיום המצוות, כי אם גם לדרך קיום המצוות: "בחוקתי - תלכו", וכל יהודי מובטח שיקיים את המצוות גם בחיות וגם בקבלת עול.

ד. שכר הדבר הוא: "ונתתי גשמיכם בעתם" גו' - הגשם מבחינה רוחנית שהוא "יערוף כמטר לקחי", ולמעלה ממנו אור התורה, ולמעלה יותר התורה שמשיח ילמד, שהתורה של עכשיו "הבל לגבי תורתו של משיח"⁹.

וכתוצאה מכך - גם "גשמיכם בעתם". בגשמיות, כפשוטו.

והגשמיות תהיה באופן כזה שלא זו בלבד שלא תפריע לעבודת ה', כי אם, אדרבה, עוד תסייע, כאמור¹⁰: "דלא אכלינא בישרא דתורא כו" (עד שאיני אוכל בשר שור אין העמקה כפי הדרוש), ובגשמיות נעבוד את ה' מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת.

ה. בלקוטי תורה בפרשת השבוע¹¹ מוסבר כי פרטי "התוכחה" הנם, לאמתו של דבר, ברכות (לדוגמא: "ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד" - עשרת כוחות הנפש יהיו "אפויים" ולהוטים "בחמימות האהבה הבאה מהתבוננות של אחד, יחודו של עולם") - אלא שבהיותן ברכות נעלות ביותר, אין באפשרותן לבוא לידי גילוי, ומשום כך נאמרו בצורה שנאמרו.

ה"צמח צדק" מוסיף ב"הגה"ה" שזה גם

(12) מועד קטן ט, א.

(13) פרק כו.

(14) שופטים ה, לא. שבת פח, ב. יומא כג, א. גיטין לו, ב.

(15) ראה לקמן ע' 274 ואילך.

(9) קהלת רבה פרשה י"א.

(10) ב"ק עב, א.

(11) ד"ה בשברי לכם מטה לחם.

ברוח משפט", דבר שבא מרוב האבה הגדולה שלמעלה. התבוננות זו תעורר "כמים הפנים לפנים" אהבה אל ה' שתביא לידי כך שגם מלמעלה תהיה האהבה מגולה, ותתבטא למטה בטוב הנראה והנגלה.

עצה זו אינה קשורה אמנם בהמתנה לעתיד, והיא נותנת אפשרות לקבלת הטוב הנראה והנגלה גם עתה, אלא שיש צורך לשם כך בהתבוננות ובהתוערות אהבת ה' וכו'.

במקום שני ב"אגרת הקדש"²⁰ ניתנת העצה - לדעת שהיסורים אינם אלא ניסיונות: מנסים מלמעלה את האדם אם חפצו ורצונו בעניני העולם הזה וחיי הגוף מאהבתו את עצמו. העמידה בנסיון מביאה להתגלות הטוב הנראה והנגלה.

יתרונה של עצה זו שאין צורך להמתין להתעוררות אהבה וכו', ולסבול עד אז חס ושלום. מיד עם העמידה בנסיון נפסקים היסורים. יתרון נוסף בדבר שדי במדה מעטה של יסורים, שכן גם ביסורים מעטים אפשר לנסות את האדם, ומיד עם ההיווכחות בעובדה שאינו מתרשם מהם - הם נלקחים ממנו.

בכל זאת - יש הרי צורך בעמידה בנסיון.

יתרונה של פנימיות התורה ודרגתו של רשב"י הוא שאין צורך בהמתנה לעתיד, או בהתעוררות אהבה וכו', או בעמידה בנסיון, כי פנימיות התורה מסבירה ומגלה מיד את הטוב שבכל דבר בצורה נראית וגלויה²¹.

פנימיות התורה, להכיר את הברכות הטמונות בדברים, כיוון שלדידו הייתה כבר דרגת "כצאת השמש בגבורתו" ולגביו היו הברכות כבר בבחינת התגלות.

ומסיבה זו בא ביאור הברכות שב"תוכחה" - בתורת החסידות המגלה את פנימיות התורה.

ז. בהיות הכרת הברכות קשורה בפנימיות התורה - הרי כשם שפנימיות התורה נתגלתה ע"י רשב"י לכולם, כן נתגלו על ידו הברכות, גם לבנו שלא היה אז עדיין בדרגה נעלה כזאת, והראיה: בסיפור הגמרא נאמר "אמר ליה לבריה", מבלי שיכונה בשמו¹⁶ הוכחה נוספת ישנה מן העובדה שאביו שלח אותו להתברך מפי ר' יונתן בן עמסיי ור' יהודא בן גרים.

ח. בשלושה מקומות ב"תניא" ניתנת עצה בענין קבלת היסורים. פעם אחת בחלק הראשון, ופעמיים נוספות ב"אגרת הקדש".

בחלק ראשון של התניא¹⁷ ניתנת העצה - לקבלת את היסורים בשמחה, שע"י כך באה הזכות להכרת הטוב המסתתר בהם, לעתיד לבוא, בצורה נראית וגלויה.

אלא שלשם כך יש להמתין לעתיד לבוא.

ב"אגרת הקדש", ניתנת - במקום אחד¹⁸ - העצה: "לפשפש במעשיו" ולראות את היסורים כמירוק - "כמשל מלך גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו" כמו שכתוב¹⁹: "אם רחץ ה' צואת בנות ציון..."

16) ראה סנהדרין מא, ב בתחלתו.

17) פרק כו.

18) סימן כב.

19) ישעי' ד, ד.

20) סימן יא.

21) בדוגמת רשב"י שגרם לירידת המטר ע"י אמירת

דברי תורה, מבלי להזדקק לתעניות ותפלות וכו' (זהר חלק

ט. הדברים שלעיל קשורים גם לשבת זו - השבת שלאחר ל"ג בעומר.

על השבת נאמר²² "מי שטרח בערב שבת איכל בשבת". המשמעות של ערב שבת כאן איננה דוקא ליום ששי, אלא הכוונה היא לכל ימות השבוע הקודם, החל מיום ראשון, שכבר מאז צריך להתחיל בהכנות לשבת²³.

לכן אומרים בכל אחד מימי השבוע, החל מיום ראשון, "היום יום ראשון בשבת" וכדומה, ובכך מונים את הימים לקראת השבת הבאה²⁴. וכפי שאומר הרמב"ן על הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו"²⁵, שעל-ידי מניית הימים לקראת השבת הבאה מקיימים את מצוות "זכור את יום השבת לקדשו".

לפיכך גם נאמר²⁶, שהתפלות של כל ששת ימי השבוע עולות ומתקבלות בשבת.

אין זו סתירה לנאמר בגמרא, שרק הימים האחרונים של השבוע, החל מיום רביעי, קשורים לשבת הבאה, ואילו הימים הראשונים קשורים לשבת הקודמת - אשר משום כך אפשר לעשות הבדלה, אם שכחו וכו', וכן לעבור את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום עד יום שלישי של השבוע הבא²⁷ - כי אלה הם שני ענינים שונים, כפי שמוזכר במקום אחר שישנן "המשכות" והשפעות של השבת שישנן

ג נט, ב).

(22) עבודה זרה ג, א.

(23) ראה ביצה טז, א. שו"ע אדה"ז סי' רמב ס"י.

(24) ראה גם שו"ע אבה"ע סי' קכו, ס"ג.

(25) שמות כ, ה.

(26) ראה תורה אור י, א.

(27) פסחים קו, א. שו"ע אדה"ז סימן פה, ס"ה. שם ס"ו

רצט ס"ח.

רק עד שלשה ימים - לפני השבת ולאחריה²⁸. אך כל ששת ימי החול שלפני השבת מהווים הכנה לשבת הבאה לאחריהם, וצריכים לעלות ולהכלל בתוכה.

לפי זה חלה בשבת זו העלייה וההתכללות של ל"ג בעומר - יום ההילולא ויום השמחה של רבי שמעון בר יוחאי.

י. בקשר לענין ההסתלקות נאמר²⁹ כי ביום ההסתלקות נכללת ועולה כל עבודת ה' והעמל הרוחני שעמלה הנפש בכל ימי חייה, מכיון שבשעת ההסתלקות מסתיימת עבודת הנשמה שהייתה צריכה לפעול בגוף.

- אפילו כשעליה לבוא פעם נוספת בגלגול - הרי מסתיימת אז העבודה שיש לה לעשות בגוף זה -

מסיבה זו יש יתרון ליום ההסתלקות על פני העבודה שבמשך כל ימי החיים, כי אז נכללות ומתרכזות כל העבודות כולן.

כשם שכאשר מצטרפות, למשל, אותיות מספר - שכל אחת מהן לכשעצמה יש לה מובן מיוחד³⁰ - ונוצרת תיבה שלמה, הרי עי"ז בא מובן חדש לגמרי הנובע מצירוף האותיות³¹, שהוא תוכן התיבה (המלה), "האור העולה על כולנה".

וכשם שבשעה שמצטרפים עשרה מבני ישראל, שכל אחד מהם יש לו נפש אלקית,

(28) שבת מיני' מתברכים כולי יומי - הוא כל השבוע שלאחר זה כמובן. ואכ"מ.

(29) דרושי ל"ג בעומר בסידור אדה"ז, וראה אגה"ק סי' כ"ז.

(30) תניא חלק ב' פרק יא.

(31) שם פרק יב. וראה ד"ה זאת חוקת התורה, תער"ב.

נוצר משהו חדש: השראת השכינה הבאה על עשרה מישראל.

יא. לפי זה יובן ענינו של יום ל"ג בעומר, יום הסתלקותו של רשב"י. שכן ככל שהייתה גדולה ערכה של עבודת רשב"י בחייו, כביטוי³²: בחד קטירא אתקטרנא, ביה אחידא ביה להיטא (= בקשר אחד אתו הנני מתקשר, אחוז בו, להוט בו) - הרי ערכו של מה שנוצר ביום ההסתלקות הוא גדול יותר, כתוצאה מן הסיכום של ה"עבודות" ו"האור העולה על כולנה".

זה גם מובנו של הנאמר³³, לגבי משה רבנו: חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה חסר אחד, ורק בשעת הסתלקותו זכה גם לשער הנו"ן (חמישים) הר נבו - נו"ן בו.

יב. כך יובן הנאמר במדרש³⁴ על הפסוק³⁵, "כי לא יראני האדם וחי" - שאפילו חיות הקדש אינן רואות, כי הן נמצאות תחת הרקיע. אחר כך נאמר במדרש, לגבי צדיקים: "בחייהם אינם רואים, אבל במיתתם רואים".

ונשאלת השאלה: מאחר שאף חיות הקדש, שהם מלאכים בדרגה עליונה מאד "אינן רואות" - כיצד יתכן ש"צדיקים במיתתן רואים"? ואם סיבת הדבר ביתרון של הנשמות לגבי מלאכים - היו הצדיקים צריכים לראות גם בחייהם?

אך לפי האמור מתבאר הדבר: בשעת ההסתלקות קיים היתרון של ההצטרפות

וההצטרפות, ו"האור העולה עך כולנה" הבא מסיום וסיכום עבודת ה'.

יג. כך יובן גם המסופר בכתבי האריז"ל³⁶, על ר' אברהם הלוי שהיה אומר בכל יום את תפלת "נחם", משום שהצטער על חורבן בית המקדש, והיה מצפה לבנינו במהרה. כשאמר תפלת "נחם" גם בל"ג בעומר מירון - פגעה בו קפידתו של רשב"י.

ויוסבר הדבר על פי המובא³⁷ משמו של רבינו הזקן נ"ע כי ישנן נשמות של יחידי סגולה שלגבי דידם אינן קיימות התוצאות הרוחניות השליליות של חורבן הבית, ואחד מאלה הוא רשב"י.

מובן, אם כן, שבהגיע יום ל"ג בעומר - בו התרכזו כל עבודות רשב"י, בתוספת "האור העולה על כולנה" - לא היה על ר' אברהם הלוי להרגיש את החורבן לגמרי, בהיותו תלמיד האריז"ל ובידעו את ערך יום ההסתלקות (כסיום העבודה) ואת חשיבותו המיוחדת של רשב"י.

יד. טעם הדבר: עבודת הרשב"י היתה "להמשיך" (להשרות) את פנימיות התורה, "סתים דאורייתא", ב"גליא" שבתורה, ובאמצעותה - ב"גליא" של העולם. היו אמנם תנאים שעסקו בפנימיות התורה, אך במיוחד ברשב"י היה: "המשכחה" בבחינת גילוי בעולם. וכיוון שעבודותו היתה הבאת פנימיות התורה, אילנא דחייא, לידי גילוי בעולם, שזו צורך ההנגה שתיהיה לעתיד לבוא - לא היה קיים לדידו ענין הגלות בכלל.

(32) ראה זח"ג רפה, א. רצב, א.

(33) ראש השנה כא, ב.

(34) סוף פרשת נשא.

(35) שמות לג, כ.

(36) פע"ח שער ספה"ע פ"ז.

(37) פלח הרמון שמות ע' ז.

הנס האחרון" לגבי מעשה בר"ש בן חלפתא בלבד ואילו לגבי המעשה ברשב"י שארע לפנ"ז לא נאמר כן (ברור שהדינרים נלקחו חזרה שהרי התלמידים ויתרו עליהם, ולא ידוע על דינרי זהב שנמצאו בדורות מאוחרים בבקעת מירון, אף שהייתה מלאה בהם בתקופת רשב"י).

כן תמוה לפי זה, מאמר המדרש בפ' נח המונה את מעלותיו של רשב"י, שבימיו לא נראתה הקשת וכד' וביניהן את העובדה במילוי הבקעה בדינרי זהב. מדוע לא נמנה, אם כן, הפרט החשוב יותר שלקייחת דינרי זהב בחזרה?

אך לפי המוסבר לעיל שענינו של רשב"י היה להביא לידי גילוי מוחשי את פנימיות התורה בעולם, כך שגם בזמן הגלות ישררו הסדרים כבזמן הבית וביאת המשיח - יובנו הדברים, וכדלהלן.

טז. התורה מביאה את ההשפעות העילאיות גם לידי ביטוי גשמי, כמו שנאמר⁴³: "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר", כן⁴⁴: "בשמאלה עושר וכבוד", וכל שכן - בימינה כדרשת רז"ל⁴⁵. גם בפרשתנו אמור: "אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם" גו', וכמובא בגמ'⁴⁶ "חיטים ככליות". סדר הנהגה זו קיים בזמן הבית ויהיה גם לעתיד.

ולכן הצליח רשב"י - שלדידו לא היה

טו. כך יובן המסופר במדרש³⁸ אודות אחד מתלמידיו של רשב"י שנסע לארץ אחרת ונתעשר. בראות רשב"י שחלשה דעתם של התלמידים הולכים לבקעה אחת [לפי הגירסא בתנחומא³⁹ היתה זו בקעה שע"פ מירון, "הר נבו" של רשב"י] וקרא: בקעה, בקעה! התמלאי דינרי זהב! כשהתמלאה הבקעה בדינרי זהב פנה אל תלמידיו ואמר כי כל אחד רשאי לקחת דינרים כפי צורכו, אלא שעליו לדעת שמחלקו לעתיד לבוא הוא נוטל. התלמידים סירבו לקחת - "ותשחק ליום אחרון"⁴⁰.

בהמשך הדברים מסופר במדרש כי ר' שמעון בן חלפתא [הוא חי בדור מאוחר יותר משל רשב"י, שהרי היה אמורא⁴¹] היה עני מרוד ולא היו לו הוצאות שבת ויום טוב. התפלל ר' שמעון בן חלפתא ונתנו לו מלמעלה אבן טובה. מכר אותה ר' שמעון ובתמורתה קנה צרכי שבת, כשיספר לאשתו את הדברים הביעה את התנגדותה לכך באמרה שלעתיד יהיה "שלחנך חסר ושלחן חבריך מלא". יצא ר' שמעון בן חלפתא לשדה והתפלל, והאבן הטובה ניטלה ממנו.

והמדרש מסיים: רבותינו אמרו, גדול הנס האחרון מן הראשון, כי "משמיא - מיה יהבי, מישקל לא שקלי" (מן השמיים - נתון נותנים, אך לא לקוח לוקחים)⁴².

יש, איפוא, להבין משום מה נאמר "גדול

(38) שמו"ר פנ"ב, ג. שוחר טוב פ' צב.

(39) פקודי ס"ז (הוצאת בובר).

(40) משלי לא, כה.

(41) רש"י (בעין יעקב) מועד קטן ט, ב. וראה מפרש"י המשנה סוף עוקצין.

(42) ראה תענית כה, א.

(43) משלי ג, יח.

(44) שם ג, טז.

(45) שבת סג, א..

(46) תענית כג, א.

שכן ענינו של רשב"י הוא לא הלקיחה, כי אם דווקא ההשראה למטה - ע"י פנימיות התורה - את סדרי העתיד לבוא.

וזה תוכנו של מאמר רשב"י⁴⁹ שבכחו להגן על הדורות שממנו ועד ביאת המשיח, כי רשב"י ופנימיות התורה קושרים עם המשיח⁵⁰.

יח. ידוע הר"י⁵¹ שמדי שנה חוזרים הגילויים שהיו לראשונה ביום הנדון. כשם שבכל ט"ו בניסן "מאירה" יציאת מצרים, ובכל שבועות - מתן תורה, כך "מאיר" בכל ל"ג בעומר ענינו של רשב"י וסדרי ההנהגה של לעתיד לבוא, אותם מסר רשב"י לתלמידו ולדורות הבאים אחריו והכלילם בפנימיות התורה, וזו נתגלתה בהבנה והשגה ע"י תורת חסידות חב"ד.

ביחוד בדור אחרון, דרא משיחא, שאז יהי' כמו דרא דרשב"י⁵², יושפעו כל ה"המשכות", ע"י פנימיות התורה, אף בגשמיות בטוב הנראה והנגלה.

(משיחת ש"פ בה"ב, תשט"ז).

החורבן - להשפיע, ע"י התורה, דינרי זהב בגשמיות. החידוש היה רק בכך שהוא עשה זאת לא בשבילו ולכיוצא בו, אלא לתלמידו שהיו שרויים עדיין בדרגה של הרגשת הגלות,

- שהרי הציקו להם הצרכים הגשמיים, ואילו לגבי העתיד לבוא כבר הסביר הרמב"ם⁴⁷ שלא נתאוו לימות המשיח לשם שפע גשמי משום שתייה קיימת אז ההסתפקות במועט כמו שנאמר⁴⁸ "והיה ביום ההוא יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן". דבר זה התאפשר כיון שההשפעה באה כתוצאה מגילוי פנימיות התורה, מעין דלעתיד, וכשם שפנימיות התורה נתגלתה על ידו בצורה מוחשית, בתוך העולם ולכל הסוגים, כן הייתה אפשרית ההשפעה הגשמית בצורה דומה.

יש לדייק גם בעובדה שהדבר אירע בבקעה, המסמלת דרגה נחותה ("בקעה מצא"), לומר לך שגם כאן יכולה פנימיות התורה להמחיש את אופן ההנהגה של לעתיד לבוא.

זו. עתה מובנת העובדה שלגבי רשב"י אין מודגש הפלא של לקיחת דינרי הזהב מן השמיים, דבר שהיוה שינוי סדרי שמיים,

(49) ב"ר ר"פ לה.

(50) ראה זח"ג קכד, ב. ברעיה מהימנא: יפקון בי' מן גלותא.

(51) ראה ספר המאמרים ה'תש"ד ע' יג.

(52) ראה זח"ג קמז, א. ח"ג קנט, א.

(47) הל' תשובה פ"ט ה"ב. והל' מלכים פי"ב ה"ד.

(48) ישעי' ז, כא.

שני הקצוות בעבודת רשב"י וההוראה מכך

•

ביום ל"ג בעומר אנו מוצאים שני ענינים מנוגדים: מצד אחד רשב"י היה בדרגה נעלית ביותר (יותר מר' מאיר שלא יכלו חבריו לרדת לסוף דעתו), עד ש"אני ובוראך מכירין כחך", ומצד שני ל"ג בעומר שייך לכל אחד, כמובן מהסיפור שרשב"י הקפיד על תלמיד האר"י ז"ל שאמר "נחם" בל"ג בעומר (אף שלא היה בדרגת רשב"י, כלפיו לא היה החורבן).

שני ענינים אלו היו בעבודתו של רשב"י - שמצד אחד היה "תורתו אומנותו" והתעסק בפנימיות התורה וכו', ומצד שני כשיצא מהמערה "הוה מסי רבי שמעון" ועסק בתיקון העולם, וכן טיהר את העיר טבריה שהיה בה ספק טומאה. וכהלשון ש"יכול לפטור את העולם כולו מן הדין", שירד למדריגה ד"דין", ומתקן אותה.

ההוראה מכך היא שיש להפיץ את המעיינות הוצה, באופן שמאחדים את ה"מעיינות" עם ה"חוצה". והדבר מהוה הכנה ל"אימתי קאתי מר", במהרה בימנו.

ל"ג בעומר ב

לקוטי שיחות חלק ג' | עמודים 269-264

ההסתלקות נכללת ועולה למעלה כל העבודה והעמל שהאדם עמל בתורה ומצוות כל ימי חייו.⁴

לכן בשעת הסתלקותו של הרשב"י, כשנתעלה בעילוי גדול ביותר, אמר אז⁵: "בחד קטירא אתקטרנא ביה אחידא ביה להטא" - הוא התקשר בהתקשרות נצחית עם הקב"ה חיי החיים, ולכן כשאמר אז את הפסוק⁶ "כי שם צוה ה' וגו'", "לא סיים בוצינא קדישא למימר חיים"⁷ הוא התאחד ביחוד נצחי עם בחינת "חיים".

וכיון שעניני העליה של יום ההסתלקות "נזכרים ונעשים"² - היא חוזרת ונשנית בכל שנה ביום זה, לכן בכל שנה יום הל"ג בעומר הוא יום שמחה.

ב. נאמר בירושלמי⁸, כי בשעה שהסמיך ר' עקיבא את תלמידיו ר' מאיר ור' שמעון, אמר: "ישב ר' מאיר תחילה. נתכרכמו פני ר' שמעון". אמר לו ר' עקיבא: "דייך שאני ובוראך מכירין כחך". כלומר שכחו של רשב"י היה כה גדול עד שאפילו תלמידיו ר' עקיבא לא הכירוהו.

א. ידוע¹ טעם השמחה² בל"ג בעומר³, לפי שביום זה היתה הסתלקותו של רשב"י ובשעת

(1) כמה טעמים* נאמרו בשמחת ל"ג בעומר וחגיגתו, ואנו אין לנו אלא האמור בכתהאריז"ל ומובא בדא"ח** אשר יום זה הוא יום הסתלקותו של רבי שמעון בן יוחאי - היולא דרבי שמעון***. (ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א, פסח שני ה'תשי"א).

(2) במשנת חסידים מס' אייר פ"א מ"ו: ביום ל"ג בעומר . . מצוה לשמוח שמחת רשב"י. והמ"ח לא העתיק רק דברי האריז"ל (דברי אדמו"ר הזקן - הובאו בפס"ד לאדמו"ר הצ"צ ליו"ד סקט"ז). וראה פע"ח שער ספה"ע פ"ז. ולהעיר שעפ"ז מפורש ג"כ ענין השמחה (ולא רק מניעת אבלות) וטעמה "שמחת רשב"י" (עיין זח"ג רפז, ב. רצא, סע"א). ומזה מענה להשקו"ט בזה בשו"ת חת"ס חיו"ד סרל"ג. שו"ת שם אר"י חאו"ח ס"ד ועוד. וראה ג"כ נ"כ שו"ע או"ח סתצ"ג.

(3) צ"ע מה שבכ"מ - וגם בדא"ח - מובא ל"ג בעומר, אף שהנוסח של רבינו הזקן בסידורו - וכן מנהגנו - לומר לעומר. וכן הוא בסידור (כתב יד) שהתפלל בו הבעש"ט (והוא ס' האריז"ל). וכן הוא ברין סוף פסחים. שו"ת הרשב"א סקכ"ו. תניא ס"ג. כל בו סנה"ה. של"ה. שע"ת. חק יעקב. ועוד). ראה לקו"ש ח"ז ע' 337. ח"ז ע' 511.

(* משנת חסידים מסכת אייר וסיון. פרי"ח לא"יח סתצ"ג. מראות עין להחיד"א שם בלקוטים. שו"ת שם אר"י חאו"ח ס"ד. שדי חמד אס"ד מע' אי"י ס"ו. פאת השדה שם.

(** פעמי"ח שער ספה"ע פ"ז. דרוש מכ"ק רבינו הזקן (החכר בשו"ת דברי נחמ"י חאו"ח ס"ז). סידור שער הל"ג בעומר. ובלשון הדברי נחמ"י (שם): כבר נתפרסם בכל העולם מכמה דורות ענין היולא דרשב"י בל"ג בעומר.

(*** זח"ג רצו, ב. ועיי"ג זח"א ריח, א. - ומה שהקשו דהא אדרבה בהסתלקותו של צדיקים מתענין, י"ל - ע"פ נגלה - דשאני ל"ג בעומר דרשב"י צוה לשמוח בו (עיין בפע"ח שם) ועפמ"ש"כ במהרי"ו (הובא בשו"ת יו"ד טשד"מ סק"ט) הדין דשומעין לו. ואכמ"ל.

4) ראה ג"כ אגה"ק סכ"ז.

5) לשון זה מובא בכ"מ בדא"ח, ולע"ע מצאתיו באד"ז (זח"ג רפח, א): פתח ר"ש ואמר כו' בחד קטירא איתקטרנא ב"י בקוב"ה כו'. ושם (רצב, א): נשמתי ב"י אחידא ב"י להטא. - וראה ד"ה ויכולו השמים תרס"ו.

6) תהלים קלג, ג.

7) זח"ג רצו, ב.

8) סנהדרין פ"א, ה"ב.

הביאור בזה הוא: רשב"י היה מאותן נשמות שלגביהן לא היה קיים ענין החורבן¹⁴, ובמילא, אין מקום להרגשת החורבן ביום שמחתו (וגילוי שלו).

נמצא מזה שני דברים: (א) שישנו ענין בל"ג בעומר שאינו בכל יום אחר (אפילו בשבת ויום טוב). והראיה, שתלמיד האריז"ל נענש על אמירתו "נחם" בל"ג בעומר ולא על אמירת "נחם" גם בימי שמחה אחרים (שבת ויום טוב). (ב) ששמחת הילולא דרשב"י היא לכל ישראל, אפילו למי שאינו נעלה מענין החורבן (שלכן אמר בכל יום "נחם"), גם הוא לא היה צריך להצטער ביום שמחת הילולא דרשב"י, אלא להיות בשמחה.

כלומר, שענינו של רשב"י הוא לחבר שני קצוות: להמשיך את הגבוה גבוה ביותר, אפילו את המדריגה של "בחד קטירא אתקטרנא", ולהביא זאת למטה מטה ביותר¹⁵.

ג. את שני הקצוות מוצאים אצל רשב"י גם בנוגע ללימוד התורה ובפסקי דינים בנגלה דתורה. נאמר: "לא ימוש ספר התורה הזה מפריך"¹⁶. וישנה מחלוקת בברייתא¹⁷: ר' ישמעאל סובר שאין הדברים "ככתבן" שבפועל לא יפסיקו ללמוד לעולם, אלא "הנהג בהן מנהג דרך ארץ", שיש לעסוק גם בזריעה, חרישה וכדומה. ואילו רשב"י סובר, שהכוונה כפשוטו, שאכן צריכים ללמוד תורה כל היום,

על ר' מאיר אומרת הגמרא¹⁸: "שלא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו", אבל בכל זאת הבינו שגדלותו היא כה נעלית שצריך להיות שהוא "ישב תחילה". מה שאין כן בכוחו של ר' שמעון לא היתה להם (ואפילו לר' מאיר) כל הכרה, רק "אני ובוראך מכירין כחך": רק ר' עקיבא (שכמבואר בחסידות, היתה עבודתו נעלית מעבודת נדב ואביהוא, "נכנס בשלום ויצא בשלום")¹⁰, עליו נאמר¹¹ (בנוגע לענין עשרה הרוגי מלכות) שהוא כנגד הקב"ה, הרי "אני - ר"ע - ובוראך מכירין כחך".

לפי זה: כיון שאפילו בחיים חיותו בעלמא דין היה רשב"י באין ערוך נעלה מבני דורו, הרי מובן עד כמה היתה גדולה עליתו ביום הסתלקותו - ולכאורה הרי העליה ושמחה של ל"ג בעומר היא נעלית מאוד מלהיות לה שייכות לאחרים.

ברם מסופר¹² על אחד מתלמידי האריז"ל, שהיה נוהג לומר את התפילה "נחם ה'" בברכת המזון¹³ (ומלשון הסיפור סתם, שהיה אומר "נחם" בברכת המזון, משמע שהיה נוהג לומר "נחם" גם בשבת ויום טוב). כשבא בל"ג בעומר למירון להשתטח על קבר הרשב"י ואמר גם אז "נחם", הקפיד רשב"י על אמירת "נחם" שלו (של תלמיד האריז"ל) "ביום שמחתו" (של רשב"י), עד שהקפידה הזיקה לו.

9) עירובין יג, ב, נג, א.

10) ראה לעיל פ' אחרי ובהמצויין שם.

11) ליקוטי הש"ס להאריז"ל סוף ברכות.

12) פע"ח שער ספה"ע פ"ז. שו"ע האריז"ל כוונת העומר ג.

13) כן הוא בשו"ע האריז"ל (אבל בפע"ח, שער הכוונות

וסי' האריז"ל "בברכת תשכון").

14) הובא בפלח הרמון שמות ע' ז. בשם אדמוה"ז.

15) וזהו ג"כ מה שהסתלקות (עליית) הרשב"י הי' בספירת הוד שבהוד, בחינה התחתונה ביותר, כמבואר בסידור שער הל"ג בעומר.

16) יהושע א, ח.

17) ברכות לה, ב.

על פי תורה, או משום שהוא עם הארץ²², הרי לא רק שהוא פטור מלימוד התורה כל היום כי הוא אנוס ו"אונס רחמנא פטריה", אלא שהוא אכן מקיים על ידי קריאת שמע את המצווה של לימוד התורה ובאופן של "לא ימוש"²³.

זהו כוחו של רשב"י להמשיך מהדרגה הגבוהה ביותר שבתורה - "לא ימוש" כפשוטו שזוהי הנצחיות והאין סוף של לימוד התורה - גם לאחד כזה שאינו יכול ללמוד יותר מאשר "פסוק אחד שחרית ופסוק אחד ערבית", שגם אליו, בתורה שהוא לומד, תהא נמשכת בחינת נצחיות התורה.

ד. יתירה מזו: לא זו בלבד שרשב"י המשיך את נצחיות התורה ב"עולם כמנהגו" על פי תורה (כי על פי תורה הרי "ואספת דגנך", ודי לעולם אני ואתה), אלא שגם תיקן בעולם, שתיקן שייך הרי רק בדבר שאינו כשורה, ודורש תיקון.

ולא שהיה באופן שכאשר היה רואה חסרון שלא יכול היה לסובלו היה מתקנו, אלא שבעצמו חיפש¹⁹: "איכא מילתא דבעי לתקוני", האם יש בעולם דבר הדורש תיקון - הוא יתקן זאת. ומדובר במקום שהיה בו ספק טומאה (היפך הטהרה, יסוד והתחלת העבודה)²⁴ ובטומאה גופא - טומאת מת, אבי אבות הטומאה²⁵, טומאה חמורה ביותר

וכשבני ישראל עושים את רצון הקב"ה, נעשית מלאכתם "על ידי אחרים". והגמרא מסיימת: "הרבה עשו כו' ישמעאל ועלתה בידן כרשב"י ולא עלתה בידן". נראה מזה, שסדר לימוד התורה של רשב"י הוא נעלה מהגבלת העולם ואין העולם יכול לסבול סדר כזה, שלכן "לא עלתה בידן".

ועם כל זה - אף שרשב"י עצמו היה נוהג תמיד בסדר של התעלות מן העולם, שהיתה "תורתו אומנתו"¹⁸; הנה - כשיצאו רשב"י ובנו ר' אלעזר מהמערה בה שהו שלש עשרה שנה (כאשר במשך שהותו שתיים עשרה שנה במערה, ובפרט בשנה השלוש עשרה, נתעלה ונתעצם בתורה), "כל היכא דהוה מחי ר' אלעזר", כל מקום שר' אלעזר היה מעניש על ההנהגה של חרישה וזריעה כו', משום שלא יכל לסבול ש"מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה" - "הוי מסי ר' שמעון", לא רק שרשב"י לא העניש, אלא אדרבה, הוא עוד ריפא את מה ש"מחי ר' אלעזר"¹⁹.

את הטעם ל"מסי" הסביר לר' אלעזר: "די לעולם אני ואתה"¹⁹: עסק התורה שלנו (באופן של "תורתו אומנתו") דיו לעולם.

יתירה מזו מצינו, שרשב"י אומר²⁰: "אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש" (וישנה דיעה²¹ שהעיקר דקריאת שמע הוא פסוק ראשון בלבד). כלומר שכאשר אדם אינו יכול בשום אופן ללמוד תורה כל היום, אם משום שהוא עסוק

(22) ראה תניא פ"ח "דברים בטלים בהיתר כגון ע"ה". וצ"ע למה לא יחוייב בתושב"כ באמירתה (ראה הל' ת"ת לאדה"ז ספ"ב). ואכ"מ.

(23) ראה בהל' ת"ת לרבינו הזקן (בקו"א פ"ג) שמתרץ הסתיירה שישנה, לכאורה, בין ב' מאמרים אלה של רשב"י.

(24) ראה לעיל ע' 245 בהערה.

(25) רש"י פסחים (יד, ב). מפרשי המשנה לכלים ואהלות

(18) שבת יא, א.

(19) שם לג, ב.

(20) מנחות צט, ב.

(21) ראה שו"ע אדמוה"ז סנ"ח, ס"א. סוף סימן ס.

- ומקום זה תיקן רשב"י ועשהו למקום דירה, לא רק לישראלים ולויים אלא גם לכהנים.

מתי היה יכול רשב"י לרדת ולתקן זאת - דוקא לאחר שנתעלה בעילוי אחר עילוי בלימוד התורה; בהיותו בשנה השלוש עשרה במערה²⁶; דוקא אז מצד הגבוה ביותר, היה יכול לא רק לרדת לעולם (עולם כמנהגו), אלא גם לתקן שם דבר הדורש תיקון²⁷.

ה. יתירה מזו: רשב"י אמר²⁸: "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", שיכול ללמד זכות ולסלק את מדת הדין מכל ישראל, שלא יענשו על עוונותיהם - שזוהי ירידה גדולה עוד יותר. מיתה (וטומאתה) היא בטבע הבריאה מאז חטא עץ הדעת, היא אינה באה מבחירת האדם. אבל עוונות (המביאים את ה"דין") הם בדרגא נחותה יותר, כי אותם מביאים על ידי בחירה, ובכל זאת יורד רשב"י גם לשם (שכן בכדי ללמד זכות על הזולת צריכים להתבונן בו²⁹, "לרדת" אליו)³⁰, בכדי להסיר ממנו את הדין.

וירידה זו אינה בדוגמת "לך רד"³¹, שהיו

(בתחלתן). ועוד.

(26) משא"כ קודם שנת ה"ג, לא רק שלא חיפש לתקן את העולם, אלא אדרבה, כל מקום שנותנין עיניהן בו (שבת שם).

(27) וכלשון הגמרא שם: הואיל ואיתרחיש ניסא (גילוי אלוקות שלמעלה מהטבע) איזיל איתקן מילתא.

(28) סוכה מה, ב.

(29) ראה תניא פ"ל.

(30) ראה מכתב הנדפס בתחילת קונטרס למ"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 712. אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח"ג ע' שעט).

(31) שמות לב, ז. וראה ברכות לב, א.

חייבים לרדת; רשב"י בעצמו בחר מרצונו "לפטור את כל העולם כולו מן הדין".

והכח והרצון אצל רשב"י לרדת למטה כל כך, בא אצלו דוקא מצד זה שהוא עצמו היה למעלה ביותר, הוא היה מה"בני עלי" והם מועטי³².

ו. סיפורי רז"ל על הנהגת רשב"י (כמו כל סיפורי התורה) הם הוראה ונתינת כח לכל הדורות שלאחריו, ובפרט לדורות האחרונים שזכו לגילוי של פנימיות התורה - תורתו של רשב"י:

יש צורך ב"פוצו מעינותיך חוצה" - קישור שני הקצוות: צריכים לקחת לא רק מהנהר ולא רק ממי המעיין, אלא מהמעין עצמו, ולהפיצו עד ל"חוצה", עד ל"חוצה" שהיא בודאי חוצה (כלומר שאין חוצה הימנו, ביחס ל"פנים" איזה שיהי).

ו"פוצו מעינותיך חוצה" הוא הכנה קרובה ל"אתי מר", ביאת משיח צדקנו, שגם אצלו תהיה ההנהגה של יחוד ב' הקצוות: יחד עם זה שילמד תורה ואפילו לאבות ומשה רבינו³³, הוא יעסוק גם עם דלים, כמו שנאמר³⁴: "ושפט בצדק דלים", עד שהוא יפעל גם על ה"צפעוני" והנהגתו.

וכל זה תלוי בעבודתינו עתה: צריך להכין דור, שגם הילדים ילמדו פנימיות התורה,

(32) עפי"ז יובן שייכות וקישור ב' המימרות של חזקי"א ד' ירמי' משום רשב"י, בסוכה שם.

(33) ראה לקו"ת צו (יז, א). שער האמונה פנ"ו. מנחות כט, ב. ובקה"ר (יא, ח) תורה שאדם למד בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח.

(34) ישעי' יא, ד"ח. וראה שיחת שמח"ת תר"ץ אות לט ואילך (לקו"ד ח"ב, ע' 633).

מהגלות ברחמים), שבעולם יהיה נמשך ענינו של רשב"י, שהיה למעלה מחורבן וגלות כנ"ל. וזה יומשך בכל העולם כולו, ואפילו במקום הדורש תיקון, עד למקום שישנה שם טומאה - יהיה "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"³⁸, וגם מקום זה יהיה מקום דירה, לא רק לישראלים ולויים, אלא גם לכהנים, יהודים כמו שהם בדרגת "ואתם - כל אחד מכם - תהיו לי ממלכת כהנים"³⁹ ו"אלקיכם כהן הוא"⁴⁰ - שארץ ישראל תפשט בכל העולם כולו⁴¹, כל העולם כולו יהיה ארץ ישראל, ותהיה דירה לו יתברך.

(משיחת ל"ג בעומר תשכ"ב)

כמו שאמר רשב"י שבדרא דמשיחא יהיה כפי שהיה בדורו שגם "רביא" (בין ילדים בשנים ובין ילדים בדעת) ילמדו פנימיות התורה^{34*}. ועל ידי תורתו של רשב"י, הרי "כדאי הוא ר' שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק"³⁵, כפי שמבואר הפירוש בספרים, שבשעת המיצר והדוחק (של הגלות) צריכים לסמוך על רשב"י שנטל על עצמו (אם יצטרף אחיה השילוני עמו) לפטור את כל העולם כולו מן הדין, עד ימות המשיח³⁶, "בהאי חיבורא דילך כו' יפקון ביה מן גלותא ברחמי"³⁷ (שעל ידי ספר הזוהר, פנימיות התורה, יצאו בני ישראל

^{34*} זח"א צב, סע"ב, ובכ"מ. וראה קדושת לוי פ' חיי. (35) ברכות ט, א. וש"נ.

(36) כן הוא גירסת הירושלמי ברכות פ"ט, ה"ב. ב"ר פל"ה, ב. פסיקתא דר"כ פיסקא ויהי בשלח. - בענין שייכות הרשב"י (והבעש"ט, שגילו פנימיות התורה) לאחי השילוני, ראה סה"מ תש"ט ע' 172 בהערה ובלקוטי שיחות ח"ב ע' 512 בהערה.

(37) זח"ג קכד, ב. הובא באגה"ק סכ"ו.

(38) זכר' יג, ב.

(39) שמות יט, ו. ובמכילתא שם "שכל או"א מישראל כו".

(40) סנה' לט, א.

(41) ראה ילקוט ישעי' רמז תקג. פסיקתא רבתי פ' דשבת ור"ח (וש"נ בהערות). לקו"ת מסעי (פט, ב).

הקשר בין ענינו של רשב"י לפרשת בהר ולפרקי אבות

•

הקשר בין ל"ג בעומר לשבת שאחריו (ש"פ בהר) מתבטא במשנה י"ג מהפרק בפרקי אבות אותו קוראים השבת (פרק רביעי), בה מובא מאמרו של רשב"י - בעל יום ההילולא דל"ג בעומר - "רבי שמעון אומר, שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן".

בשיחה שלפנינו, מבאר כ"ק אד"ש מה"מ את הקשר בין יום הסתלקותו של רשב"י לפרשת בהר: בפרשת בהר אנו מוצאים שתי קצוות: בהמשך הפרשה מדובר על מצבים ירודים (ועד למצב של "לעקר משפחת גר", שיהודי נמכר לגוי וישנה הו"א ש"אף אני כמותו", כמבואר במפרשים), ואילו תחילת (ושם) הפרשה היא "בהר סיני" - מקום נעלה ביותר. והענין בזה הוא שהתכלית של מתן תורה הוא לחדור ולהשפיע במקום הנמוך ביותר, ולהתגבר על ההעלם והסתור של העולם.

וזהו גם החידוש במאמרו של רשב"י "ג' כתרים הם": למרות שרשב"י "תורתו אומנתו", ולכאורה לגביו "כתר תורה" הוא העיקר, בכל זאת אומר הוא ש"כתר שם טוב עולה על גביהם", כי תכלית הבריאה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ע"י קיום מצוות והמשכת אלוקות בעולם. ואלו שתורתם אומנתם עליהם להשפיע ולרומם גם את אלה שמתעסקים בעניני עוה"ז, בכדי שיוכלו אח"כ לברר את חלקם בעולם. וגם בשעה שהם עוסקים בתורה (באופן של "אומנותם"), הלימוד צ"ל חדור בכוונה למלאות את תכלית הבריאה. והכח לזה הוא מכך שהלימוד הוא בביטול לעצמותו ית', שנושא הפכים.

וזה היה כל ענינו של רשב"י, להמשיך את האור של פנימיות התורה בגשמיות העולם, לחבר את ה"סתים" וה"גליא" שבתורה. ולכן כשיצא רשב"י מהמערה לאחר י"ג שנים (מספר המורה על דרגה שלמעלה מהשתלשלות, ומרומז במשנה י"ג הנ"ל) אמר לבנו ש"די לעולם אני ואתה" (לאחר ש"כל מקום שנותנים עיניהם מיד נשרף"), שעליהם להשפיע לעולם מהדרגה של "תורתו אומנתו", כנ"ל.

בהר - ל"ג בעומר^ג

לקוטי שיחות חלק י"ז | עמודים 325-334

של רבי שמעון בר יוחאי⁷ - "שלשה כתרים הם כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב עולה על גביהן", ול"ג בעומר הוא יום הסתלקותו⁸ ויום ההילולא⁸ של רבי שמעון בר יוחאי.

ויש-לומר, שהעובדה שמכל מאמריו של רבי שמעון בר יוחאי, אשר "בכל⁹ פרק מפרקי המסכתות שבש"ס נזכר רבי שמעון ואפילו בכלים ובנגעים ועוקצין", יוצא, שדווקא מאמר זה נלמד בסמיכות ליום ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי, יום שבו "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו"¹⁰ מגיעים לשלמותם, כידוע¹¹, היא מפני שבמאמר זה מתבטא עיקר ענינו של רבי שמעון בר יוחאי. ולפי האמור לעיל, של"ג בעומר קשור

א. לפי המנהג! ללמוד פרקי אבות בשבתות שבין פסח לשבועות, פרק בכל שבת, יוצא בשנים רבות, כבשנה זו², שבשבת פרשת בהר² לומדים את הפרק הרביעי. כיון שכל הענינים שבתורה ובמנהגי ישראל הם מדוייקים, מובן, שלפרק זה יש קשר לפרשת בהר הנקראת בשבת זו³.

בנוסף לכך: בשנים מסוימות חל ל"ג בעומר בשבוע של פרשת בהר, כבשנה זו², ולפי דברי ה"של"ה⁴ המפורסמים, שכל מועד קשור לפרשת השבוע שבו הוא חל, מובן, של"ג בעומר קשור לפרשת בהר, ובמילא גם לפרק הרביעי במסכת אבות.

ואכן מוצאים⁵ בפרק זה, משנה י"ג⁶, מאמר

(1) אדמו"ר הזקן בסידורו (ושם: נוהגין לומר פרקי אבות). וראה הנסמן בלקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 185 הערה 1, 2.

(2) תשל"ח*.

(2*) בחו"ל. משא"כ בא"י שקורין בשבת זו פ' בחוקתי.

(3) ראה לקו"ש שם שייכות דפרשתנו למשנה יו"ד.

(4) ר"פ וישב.

(5) נוסף על השייכות דל"ג בעומר - שבו פסקה מיתת תלמידי רע"ק (טושו"ע ושו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ג) על שלא נהגו כבוד זל"ז (יבמות סב, ב) - למשנה י"ב ("יהי כבוד תלמידך כו' וכבוד חברך כו"). ועפמ"ש בחדא"ג מהרש"א יבמות שם ד"לא חש כ"א מהם על כבוד תורה של חבירו דאין כבוד אלא תורה" - שייך גם למשנה ו' ("כל המכבד את התורה כו"). וראה ג"כ אוה"ת בהר ס"ע קפו.

(6) בסידור אדה"ז. ובש"ס ווילנא הוא משנה יב (ולכאורה הוא טה"ד דמוכה, שהרי חסרה שם משנה טו). ובכמה דפוסים דאבות - בשינוים.

וראה שער הכולל (פ"ל, ג) ש"אפשר שמזה הטעם

הדפיס אדמו"ר בסידורו - לקבוע גירסא הנכונה (גם בנוגע לחלוקת משניות. ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 155 בהערה).

(7) דסתם ר"ש הוא רשב"י - רש"י ד"ה משמו שבועות ב, ב. פיה"מ להרמב"ם בהקדמה ד"ה "הפרק הששי". ובנדוד"ד מפורש הוא ביל"ש קהלת רמו תתקעג.

(8) פע"ח שער ספעה פ"ז. סדור שער הל"ג בעומר. ובכ"מ.

(8*) זח"ג רצו, ב. ועייג"כ זח"א ריה, א.

(9) לקו"ת אחרי כח, א. וראה בהערות שבסוס לקו"ת הוצאות קה"ת עא, ב [בהוצאות תשד"מ ושל"אח"ז - קכה, א].

(10) לשון אדה"ז אגה"ק ביאור לס' נך (קמו, סע"א).

(11) אגה"ק סי' נך וביארו. שם סי' כח. סידור שם (בנוגע לרשב"י) דש, סע"ב ואילך.

תורה איננה שישראל ישארו "בהר סיני", ויהיו מנותקים מן העולם ומחיי הטבע, אלא, להיפך: שיכנסו ל"ארץ נושבת" וינהגו בדרך הטבע, שבה ישנה אפשרות של ההידרדרות המוזכרת בפרשה - ובכח שניתן להם "בהר סיני" יתגברו על הסתרת האלקות שבטבע.

אמנם ההעלם שבטבע מאפשר לפי התורה את השאלה "וכי תאמרו מה נאכל" (שהרי אין סומכים על הנס¹⁸), אך בכל זאת, התורה נותנת כח להתחזק ולהתגבר על הטבע, ואף "וצייתי את ברכתי לכם בשנה השישית"¹⁹ - לפני שנת השמיטה כבר רואה האדם שיש בידו "תבואה לשלש השנים"¹⁹.

ואף מי שנמכר לגוי, שעל פי התורה הוא משועבד לרבו וקיימת האפשרות למחשבה "אף אני כמותו", אבל התורה אומרת²⁰ "לא תעשו...". שבעניני יהדות אף אחד אינו שולט על היהודי.

ודומה לכך תוכנו של מאמר רבי שמעון "ג' כתרים הן... וכתר שם טוב עולה על גביהן", ש"כתר שם טוב" הוא השם הטוב שיש ליהודי על-ידי "מעשים טובים"²¹: על רבי שמעון נאמר ש"תורתו אמונתו"²², עד אשר "רשב"י

לפרשת בהר, מסתבר, שמאמר זה של רבי שמעון בר יוחאי קשור לפרשת בהר.

ב. באופן כללי יש בפרשתנו שני קצוות:

בתחילת הפרשה כתובה מצות שמיטה, שקיומה בארץ ישראל, כאשר יהודים נוהגים בדרך הטבע, בסדר של "ארץ נושבת", עד אשר לפי התורה יש אפשרות ל"כי תאמרו", לשאלה "מה נאכל"¹², ואין יודעים כיצד אפשר יהיה לקיים מצוות שמיטה.

לאחר מכן באות הפרשיות השונות "על הסדר"¹³ של ירידה נוספת, ח"ו, כדברי חז"ל¹⁴, שהפרשיות מראות כיצד יוכלו להתחיל הידרדרות של יהודי עד שהוא עלול להגיע לדרגה נמוכה ביותר של הימכרות לנכרי, ואף "לעקר משפחת גר"¹⁵, שמשמעותה "הנמכר לעבודת אלילים עצמה להיות לה לשמש"¹⁶ - מצב שבו לפי תורת אמת מתאפשרות דעה "שהואיל ורבי מגלה עריות... עובד עבודת אלילים... מחלל שבת, אף אני כמותו"¹⁷.

ומצד שני, כל זה כחלק מפרשת "בהר סיני" מקום גבוה ומרומם, מקום מתן תורה, שבו היו ישראל בשיא התעלותם, ומרוממים על-פני העולם, הרבה יותר מאשר במדבר בכלל, שהוא ההיפך מ"ארץ נושבת".

ההסבר לכך הוא, שאדרבה: מטרת מתן

(18) ראה פסחים סד, ב. זח"א קיא, ב. קיב, ב.

(19) פרשתנו כה, כא.

(21) ראה כו"כ* מפרשי המשנה. ובאור"ת בחוקתי (כרך ב) ע' תערב: כש"ט דפי' מקיים מצות מעשיות. וראה לקמן הערה 65.

(22) שבת יא, א. - בשבת שם (ועד"ז ברמב"ם הל' תפילה פ"ו ה"ח. וראה במ"מ והערות להל' ת"ת שבהערה הבאה)

(12) פרשתנו כה, מז.

(13) לשון רש"י פרשתנו כו, א.

(14) קידושין כ, א. וש"נ.

(15) פרשתנו כה, מז.

(16) פרש"י עה"פ. מתו"כ עה"פ. קידושין שם, ריש ע"ב. ועוד.

(17) רש"י כו, א. מתו"כ עה"פ. נת' באורכה בלקו"ש

[המתורגם] ח"ז ע' 187 ואילך.

(* משא"כ בפיה"מ להרמב"ם וכו'. ולשיטתי אצל גם

גדול²⁷, יאמר ש"כתר שם טוב עולה על גביהן" - נעלה מ"כתר תורה"²⁸?

אמנם מובן שגם לפי רבי שמעון בר יוחאי אין להסתפק בתורה²⁹, והכרחיים גם "מעשים טובים"³⁰, ויותר מכך, כנאמר ב"ירושלמי"³¹: ולא מודה רשב"י שמפסיקין (מלימוד התורה) לעשות סוכה...? -

אך לכאורה הכוונה היא שאצל מי ש"תורתו אומנותו" צריכים להיות גם מעשים טובים³², כשם ש"מארי עובדין טבין" חייבים

(27) קידושין מ, ב. ובאוה"ת ואתחנן (ע' רסח. ע' רפ) שכונתו (לא כהסיום "נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה" - כ"א) דזה שתלמוד גדול הוא גם לולי הענין ד"מביא לידי מעשה". וראה פסק אדה"ז (הל' ת"ת שם ס"ג): מ"ע של ת"ת מצד עצמה היא ג"כ גדולה משאר המצוות (רק שאינה שקולה כנגד כל המצוות כולן אלא משום שהתלמוד מביא לידי מעשה כו').

(28) אין לתרץ ע"פ הידוע (אוה"ת ר"פ ויגש אוה"ת ואתחנן ע' רעו ואלך. ועוד) דלעת"ל יהי מעשה גדול - כי מזה שנקבע מאמר זה באבות, הוראות עתה, מוכח, שזה שכש"ט עולה על גביהן הוא קודם הזמן דלעת"ד.

(29) ראה גם דרך חיים (למהר"ל) אבות כאן: ודאי מה שאמר כאן כתר תורה לא אמרו כשאין לו מעשים דודאי כהאי גונא לא כתר הוא כלל.

(30) להעיר מב"ק יז, א: אר"י משום רשב"י.. כל העוסק בתורה ובגמ"ח זוכה לנחלת שני שבטים כו'.

(31) ברכות פ"א סה"ב. שבת פ"א סה"ב.

(32) ובמצווה שאפשר לעשותה ע"י אחרים (ולא תחסר המצווה) - אין מפסיקים (מו"ק ט, ב. רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ד. הל' ת"ת לאדה"ז שם (ושם, שאין מפסיקין גם מלימוד

וחביריו" מובאים בגמרא ובספרי הפוסקים²³ כדוגמא למי ש"תורתו אומנותו",

והוא אומר שאין מסתכלים על מעלת התורה, ובתורה עצמה על החשיבות של "כתר תורה" - שיא השלמות של התורה אצל יהודי: תורתו אומנותו - אלא "כתר שם טוב (מעשים טובים) עולה על גביהן", כי מטרת התורה היא להגיע לידי "מעשים טובים".

ג. לכאורה נדרש הסבר:

לגבי רוב אנשי העולם, שאין תורתם אומנותם, ועיקר עסקם איננו בתורה (כדברי חז"ל²⁴ "הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרשב"י ולא עלתה בידן"), אלה הם "מארי עובדין טבין" (= בעלי מעשים טובים), מובן, שאצלם "כתר שם טוב" הוא מעלה גבוהה יותר מ"כתר תורה" אבל, כיצד יתכן לומר, שרבי שמעון בר יוחאי, שתורתו אומנותו, והוא תלמידו²⁵ של רבי עקיבא²⁶, הסובר ש"תלמוד

- "אומנותו". אבל טושו"ע ושו"ע אדה"ז (שבהערה הבאה) - "אומנתם". וצע"ק, שהרי לכאורה צ"ל "אומנותם" (לשון אומנות).

(23) שבת שם. טושו"ע ושו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קו. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ד-ה.

(24) ברכות לה, ב.

(25) והמיוחד שבהם - ראה ירושלמי סנה' (פ"א ה"ב): א"ל (ר"ע) דייך שאני ובוראך מכירין כוחך.

(26) ולהעיר מסנהדרין (פו, רע"א): וכלהו אליבא דרע"ק.

בס' היד שלא הביא "כש"ט עולה ע"ג". וראה הל' ת"ת שלו רפ"ג, ורפ"ד - הובא בהל' ת"יח לאדה"ז רפ"ד ובסופו.

(*) ע"ד מאמר זה איתה ביזמא עב. ב. ספרי קרח יח, כ. יל"ש משלי רמז תתקמא. הובא בהל' ת"ת להרמב"ם (רפ"ג) ולאדה"ז (רפ"ז) - אבל במקומות הנ"ל אינו מרשב"י.

ומכך למדים, שצריך להפסיק כדי "לעשות סוכה" לא רק מפני שיש צורך גם במעשה המצוות, אלא יותר מכך, זהו מטרת הלימוד, "למד על מנת לעשות".

ומכך מובן שלמעשה המצוות חשיבות גדולה יותר מהלימוד³⁶.

אך לאמיתו של דבר, הדברים הם להיפך: צריך להפסיק למען עשיית מצוה, כדי שלימוד התורה יהיה כראוי, ולא מפני חשיבות המצוות, שהרי אם ה"למד" איננו כדי "לעשות", זהו פגם בלימוד עצמו.

כפי שהוסבר בהרחבה³⁷ על דברי אדמו"ר הזקן בהלכות תלמוד תורה³⁸, ששם הוא מסביר את הדין שצריך להפסיק את לימוד התורה כדי לקיים מצוה שאינה יכולה להיעשות על-ידי אחרים: כי זה כל האדם, כמו שאמרו חכמים³⁹, תכלית חכמה - תשובה ומעשים טובים, ואם אינו עושה כן, נמצא שלמד שלא לעשות... - שבכך מתכוון אדמו"ר הזקן להסביר, שצריך להפסיק ללמוד כדי לקיים מצוה מפני שזוהי תכלית ה"חכמה" עצמה, ולכן "אם אינו עושה כן, נמצא שלמד שלא לעשות". כלומר, כאשר אין הוא מפסיק באמצע לימוד התורה לצורך מצוה (שאינה יכולה להיעשות על-ידי אחרים), הרי הלימוד הוא פגום.

יוצא שחז"ל אומרים, שתכלית ושלמות החכמה הם תשובה ומעשים טובים, אבל

ללמוד תורה³³, לפחות פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית³⁴. אך מהו ההסבר שאצל מי שתורתו אומנותו המעשים הטובים נעלים יותר מלימוד התורה³⁵?

ד. לכאורה ניתן היה לומר, שהדבר מובן מדברי ה"ירושלמי" שלעיל: לאחר השאלה "ולא מודה רשב"י שמפסיק לעשות סוכה...?", שואלים ב"ירושלמי": "ולית ליה לרשב"י (האם אינו סובר) הלמד על מנת לעשות... שהלמד שלא לעשות נוח לו שלא נברא?" -

שאינו נוגע עכשיו למעשה מפני שת"ת מצד עצמה היא ג"כ גדולה משאר המצוות)).

33) רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ח. ושו"ע יו"ד ר"ס רמו. שו"ע אדה"ז אר"ח ר"ס קנה. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג פרטי הדינים בזה.

34) מנוחות צט, סע"ב. הל' ת"ת לאדה"ז שם סעיף ד'.
35) ראה מאמר רשב"י* (קה"ר פ"ז, א (ב)) "ג' כתרם הם כו' כל מי שזוכה לתורה כאלו זכה לשלושתן וכל שלא זכה לתורה כאלו לא זכה לאחת מהן" - ואינו מסיים שם** וכש"ט עולה על גביהן. וראה מת"כ שם, דמה שמסיים "כל מי שזוכה לתורה כו'" - "ל"ל שזה מ"ש במשנה במס' אבות שכש"ט עולה על גביהן כי התורה שם הטוב***. וראה לקמן הערה 65.

(* ע"ד מאמר זה איתה בימא עב, ב. ספרי קרח יז, כ. יל"ש משלי רמז תתקמא. הובא בהל' ת"ת להרמב"ם (רפ"ג) ולאדה"ז (רפ"ז) - אבל במקומות הנ"ל אינו מרשב"י.

(** אבל בפסיקא שלאח"ז (ג) הובא מאמר רשב"י "חביב שם טוב מארון הברית כו' חביב שם טוב מכהונה ומלכות כו'").

(*** ולהעיר מאד"ר"נ רפמ"א, שמביא מאמר ר"ש ואח"כ מפרש רק הג' כתרם ומעלת כתר תורה על כתר כהונה ומלכות (כתר כהונה כיצד אפילו נותן כו' כתר מלכות כיצד אפילו נותן כו' אבל כתר תורה כו' כל הרוצה ליטול יבוא ויטול כו'). וראה רמב"ם הובא לעיל הערה 21 בשוה"ג.

36) ע"ד פרש"י ד"ה מביא ב"ק יז, א: אלמא מעשה עדיף. אבל ראה תוס' שם, וקידושין שם ד"ה תלמוד.

37) לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 149 ואילך.

38) פ"ד ס"ג.

39) ברכות יז, א.

ופרק אחד ערבית⁴⁵, הרי שבשעת הלימוד⁴⁶ היא לימודם באותה דרך כשל מי שאין לו שום אומנות, ודאגות אחרות מלבד לימוד התורה.

ו. כדי שיהודי שתורתו אומנותו יוכל להפסיק מלימודו ולהתמסר לפעילות עם יהודים אחרים, אין די לו לחשוב על-כך כאשר הוא צריך מיד להתעסק למעשה עם הזולת, כי אז, בהיותו שרוי בתמידות בעבודה של לימוד, יתכן, שהוא לא יוכל לשכנע את עצמו להתנתק מן הלימוד ולהתעסק עם אנשים שהם בדרגה נמוכה יותר מ"תורתו אומנותו".

לפיכך צריך לימוד התורה עצמו להיות חדור בכוונה, שתכלית הלימוד היא השפעה על העולם, ויישום סוג העבודה של תורתו אומנותו גם אצל אחרים.

[בדומה למוסבר⁴⁷ על מעלתו המיוחדת של רבי עקיבא, אשר "נכנס בשלום ויצא בשלום"⁴⁸, שלא כאחרים אשר "נכנסו לפרדס" ולא יצאו בשלום⁴⁹, אשר הוא "יצא בשלום" מפני ש"נכנס בשלום": כניסתו לפרדס - "רצוא", יציאתו מן העולם - הייתה "בשלום",

אין הם נעלים מן התורה⁴⁰. ולפי-זה חוזרת ומתעוררת השאלה: מדוע אומר רשב"י ש"כתר שם טוב עולה על גביהן"?

ה. ההסבר לכך הוא: תכלית הבריאה היא עשיית העולם לדירה לה' יתברך, ומובן, שכל הדרכים של עבודת ה' הכרחיות לביצוע מטרה זו - מעשה המצוות⁴¹ המתקיימות בדברים גשמיים, אלא גם לימוד התורה, ואף הדרך הזו של תורתו אומנותו, שבה מנותקים לגמרי מן העולם, היא למען עשיית העולם לדירה לה' יתברך.

אחד ההסברים לכך הוא⁴²: ישנו כלל⁴³, ש"אין חבוש מתיר עצמו", ואם כך, אילו הייתה אצל ישראל רק הדרך של ביצוע מעשים בהיותם שקועים בתוך העולם, הם לא היו יכולים לזכך ולרומם את העולם מן המצב של העלם⁴⁴ והסתור. לכן יש הכרח גם בכיוון העבודה של "התפשטות" מן הגשמיות, והתרוממות על פני העולם.

הכח לכך ניתן על-ידי מי שתורתם אומנותם, והם צריכים ליישם כיוון זה של העבודה אצל כל ישראל, אצל "מארי עובדין טבין", שבזמנים שבהם עליהם להתמסר ללימוד התורה, ולו רק פרק אחד שחרית

(45) ולהעיר דרשב"י הוא המ"ד (מנוחות שם) דיוצאין מצות לא ימוש גו' בק"ש שחרית וערבית. וראה ק"א בהל' ת"ת לאדה"ז רפ"ג (תו"א מג"א צח, ג). וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ס"ע 266 ואילך.

(46) שעפ"ז מובן מאמר רז"ל (מכילתא בשלח טז, ד) שלא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן וביחד עם זה כו"א מחוייב בת"ת ומברך נתון התורה (ל' הוזה) וכו'.

(47) ד"ה אחרי מות, תרמ"ט בסופו (סה"מ תרמ"ז-תר"נ ע' רס). לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 251.

(48) חגיגה יד, ב (כגירסת הירושלמי שם פ"ב ה"א. ע"י שם).

(49) חגיגה שם. ירושלמי שם.

(40) עייג"כ תניא ספ"ז (מט, סע"א). וראה ג"כ (במעלת התורה על המצוות) - תניא פ"ה, פכ"ג, ועוד.

(41) ראה תניא פ"ז. ובכ"מ. ועייג"כ אגה"ק סוס"ה סוס"ט. ועוד.

(42) בהבא לקמן - ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 194.

(43) ברכות ה, ב, ו"ש"נ.

(44) דעולם לשון העלם - לקו"ש שלח לו, ד. ובכ"מ.

ההסבר לכך הוא⁵²: הכיוונים של "רצוא" (= יציאה מן העולם) ו"שוב" (= התישבות בתוך העולם) נראים הפוכים רק מצד הגבלות הנבראים וסדר ההשתלשלות, ואילו כאשר יהודי מתעלה על-פני ההגבלות, כאשר הוא מתבטל כלפי רצון ה' ומבצע את כל פעולותיו בהתאם לכך, הרי אז מצביו הפנימי הן ב"רצוא" והן ב"שוב" הוא זהה: התבטלות לרצון ה'⁵³.

דוגמא נוספת: שלוחו של אדם כמות⁵⁴, ועבד מלך מלך⁵⁵, הן כאשר השליחות והעבודה הם דברים המתאימים למעלת המשלח והמלך, והן כאשר הן בדרגת השליח והעבד.

יתר-על-כן: מצד עצמותו יתברך, שהוא נושא הפכים, ייתכנו שני הכיוונים בבת אחת⁵⁶.

ולפיכך: כאשר לומדים באופן של תורתו אומנותו לשם תענוג עצמי, אכן בלתי אפשרי לחשוב באותה עת על הכוונה של "שוב". אבל כאשר לומדים תורה באופן זה כדי לממש את כוונת הקדוש-ברוך-הוא לעשות לו דירה בתחתונים, אז ייתכנו שני הפכים בבת אחת: היהודי יכול להיות שקוע לגמרי בתורה,

ככוונה להגיע אל ה"שוב" לתוך העולם, ולכן - "ויצא בשלום".]

לפי-זה אפשר להסביר את דברי ה"ירושלמי" (לגבי הפסקת לימוד התורה, ואפילו מי ש"תורתו אומנותו" למען עשיית מצוה) - "ולא מודה רשב"י שמפסיקין... (ובהמשך) ולית ליה לרשב"י הלמד על מנת לעשות...". ויש להסביר, שאין כוונת הדברים, שיש להסביר, שאין כוונת הדברים, שיש להפסיק לעשיית סוכה רק למעשה בלבד, או שרק תכלית הלימוד מתממשת ב"לעשות" בפועל, אלא יותר מכך: ה"למד" עצמו הוא "על מנת לעשות". כבר בעצם הלימוד צריך להיות מורגש שכוונת הלימוד הוא "לעשות", ואילו לא כן יהיה בלתי אפשרי, בעת הצורך להפסיק את הלימוד.

ז. אבל אפשר לשאול: כאשר הלימוד איננו באופן של תורתו אומנותו, כאשר אין מנותקים לגמרי מעניני העולם, אפשר להבין שיתכן לחשוב בעת הלימוד עצמו אודות הירידה לעולם, אל הזולת.

אבל כאשר מדובר אודות מי שתורתו אומנותו, כיצד ייתכן שבזמן לימוד כזה, הוא יוכל לחשוב על ההתעסקות עם מי ששקוע ב"ואספת דגנך"⁵⁰ - הרי זאת סתירה?⁵¹

(52) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 133.
 (53) להעיר מהמיכילתא (יתרו כ, א) דרע"ק* (דרשב"י תלמידו המיוחד - וראה לקמן הערה 63) אומר דהן בעשה והן בלית עונין הן (נת' בלקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 131 ואילך. הדרן (הא) לפסחים נדפס בהגש"פ (קה"ת תשמ"ד-ז) ע' תסה ואילך).
 (54) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.
 (55) ספרי (ורש"י) דברים א, ז. פרש"י לך ט, יח. בהעלותך יב, ח. ועוד (ובשבועות מז, ב: עבד מלך כמלך).
 (56) ראה שו"ת הרשב"א סי' תיח. הובא בס' החקירה להצ"צ ע' 68.

(50) עקב יא, יד. ברכות לה, ב.
 (51) ראה גם ד"ה אחרי מות שם (לענין כוונת ה"שוב" שצ"ל בה "רצוא" שהוא חיבור ואיחוד דשני הפכים).

(*) משא"כ לרבי ישמעאל - והוא האומר ואספת דגנך הנחם בהן מנהג דרך ארץ (ברכות שם).

ובאותה עת להיות חדור בידיעה שמטרת לימודו להשפיע על בעלי העסקים.

ח. ענין זה נמצא אצל רשב"י:

מסופר בגמרא⁵⁷ שכאשר יצא מן המערה לאחר י"ב שנה, וכאשר ראה אנשים עסוקים בחרישה ובזריעה, "אמר: מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, כל מקום שנותנין עיניהם מיד נשרף". ורק לאחר השנה השלוש - עשרה "כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר, הוי מסי רבי שמעון (= כל מקום שהכה רבי אלעזר, ריפא רבי שמעון) אמר לו: בני, די לעולם אני ואתה":

ההדגשה באמירה "די לעולם (בעוסקי התורה)⁵⁸ אני ואתה" איננה, שמספיק שרק הם יהיו "עסקי התורה" ואחרים לא יעסקו ח"ו בתורה, אלא שמספיק שאצלם היתה עבודה של תורתו אומנותו, כדי ליישם עבודה זו בעולם - "די לעולם".

ויש לומר, שזה רמוז בהבדל שבין י"ב לבין י"ג שנים: המספר שנים-עשר מורה על "סדר ההשתלשלות" ("ב ראשי חדשים, י"ב גבולי אלכסון, ועוד⁵⁹), והמספר שלוש-עשרה הוא מעל לסדר ההשתלשלות⁶⁰. לפיכך:

מצד הדרגה של "שנים עשר" - השתלשלות, כאשר "רצוא" ו"שוב" הפכים, אומרים "מנחין חיי עולם ועסקין בחיי שעה: - אין איחוד בין "חיי עולם" לבין "חיי שעה",

57) שבת לג, ב.

58) רש"י שם ד"ה די לעולם.

59) ראה ביאורם אוה"ת בראשית ז, א ואילך. ועוד.

60) שלכן מדות הרחמים (ועוד) - הן במספר יג. וראה

אוה"ת בראשית (שם, סע"ב ואילך) בענין חודש העיבור.

שגם אצל אלה ש"כרבי זורעי"⁶¹ (= חורשים וזורעים) תיתכן העבודה של התמסרות ל"חיי עולם".

רק מצד הדרגה של "שלש עשרה"⁶², נבעה התנהגות של "הוי מסי רבי שמעון"⁶³, לא להינתק מן העולם, אלא להיפך, לרפא את העולם⁶⁴ - ליישם בעולם את העבודה של "עוסקי תורה".

ט. זהו ההסבר גם לדברי רבי שמעון "וכתר שם טוב עולה על גביהן": הכוונה היא, בפנימיות, לענין של "מעשים טובים" שבתוך לימוד התורה עצמו⁶⁵ - התמסרות לאחרים, שגם אצל "כתר תורה", מי שתורתו אומנותו, תיהיה עבודה של מעשים טובים.

ולכן "כתר שם טוב עולה על גביהן": כאשר בנוסף ללימוד לעצמו באופן של "כתר

61) לשון הגמרא שבת שם.

62) להעיר מאוה"ת בראשית (יד, א) ד"זו" - שענינו חיבור דשמש ולבנה - בגימטריא יג, עיי"ש.

63) כי ר"ש הרי אמר (גיטין סז, א) "מדותי תרומות מתרומות מדותיו של רע"ק (רבו) ש"נכנס בשלום" (כנ"ל בפנים ס"ד), שהכניסה למערה (התבודדות מהעולם - רצוא) היתה כדי שיהי' אח"כ ה"שוב". וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 267.

64) ולא רק היכא ד"מחי ר"א" בנו, כ"א "אמר איכא מילתא דבעי לתקוני" (שבת שם בסוף העמוד). וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 267.

65) עיין גם פיה"מ להרמב"ם כאן. ולהעיר מלקו"ת סוכות (פ"ג, א) דכתר שם טוב הו"ע "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה": שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (בעתקה בלקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 193 הערה 13) דכ"ש הו"ע הריקודים בשעת הקפות (שמחת התורה).

וע"פ המבואר בפנים יש לתוון מאמר זה דרשב"י עם מאמר הנ"ל הערה 35 - כי "כתר שם טוב" הוא (גם) פרט במעלת התורה.

תורה, תורתו אומנותו, מתוסס "על גביהן"⁶⁶ גם "כתר שם טוב", כלומר, ש"כתר תורה" עצמו (וכך גם "כתר כהונה וכתר מלכות") הוא באופן של "שם טוב" - התמסרות לאחרים - אז הוא "עולה" הוא מממש את מטרת לימוד התורה.⁶⁷

ובדרך הרמז יש לומר: מאמר זה של רשב"י נקבע כמשנה י"ג בפרק, כדי, לרמוז, שהענין של "כתר שם טוב עולה על גביהן" התקיים אצל רשב"י לאחר היותו שלש עשרה שנה⁶⁸ במערה, מצד הדרגה של "י"ג", כדלעיל.

י. בכך אפשר להבין את הקשר שבין כל האמור לעיל לבין ל"ג בעומר:

נאמר⁶⁹ ב"זהר"⁷⁰ שביום הסתלקותו של רשב"י, הרי בנוסף לכך שהוא עצמו הגיע להשגות גבוהות ביותר ברזין דאורייתא⁷¹, הוא גם גילה לתלמידיו "מילין קדישין דלא גליאן עד השתא" (= דברים קדושים שלא גילנו עד עתה).

וזאת בהתאם לדרך עבודתו הכללית של רשב"י לגבי רזי התורה: תנאים אחרים שעסקו ברזי התורה, לא גילו אותם לאחרים⁷². ואילו ענינו של רשב"י היה איחוד בין ה"סתים" לבין ה"גליא"⁷³ - הוא גילה את חלק התורה שהוא "רז" ונעלה מן העולם. ויש לומר שזה דומה לאיחוד בין "חיי עולם" לבין "חיי שעה".

תלמוד, ואילו רשב"י מדבר ע"ד לימוד באופן (כלימוד הוא -) תורתו אומנותו, שגם לימוד זה צ"ל באופן ד"כתר שם טוב" (לפעול בהזולת).

(68) להעיר ד"משנה" היא גם לשון "שנה" (ראב"ע בא יב, ב. ספר השורשים לר' יונה בן ג'אנאח ולהרד"ק ע' שנה).

(69) לכללות סעיף זה - וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 131 ואילך, וש"נ.

(70) אד"ר רפ"ז, ב. וראה גם שם רצא, א.

(71) סדור שער הל"ג בעומר, דש, סע"ב. המשך והחרים תרלי"א ס"ע נד ואילך.

(72) זח"ג קה, ב. וראה גם פסחים קט, רע"א. חגיגה יג, א.

(73) המשך והחרים שם ע' נב ואילך. ועייג"כ המשך חייב אדם לברך תרל"ה פכ"ה.

(66) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ד ס"ע 193 ואילך. ולקוליו"צ לזח"א ע' כב: מהלשון וכש"ט עולה על גביהן משמע שהוא למטה מהג' כתרים אלא שעולה על גביהן. (67) ע"פ המבואר בפנים - שכוונת ר"ש ב"כתר שם טוב" הוא (גם) פרט בלימוד התורה - יש לבאר ג"כ טעם חלוקת משנה זו, דלכאורה:

(א) מהי השייכות בין מאמר זה למאמר ר' יהודה "הוי זהיר בתלמוד ששגת תלמוד עולה זדון"?

(ב) המאמרים הי' צ"ל בסדר הפוך - מתחילה מאמר ר"ש "זכתר שם טוב עולה על גביהן" שקרוב לתוכן משנה שלפנ"ו "יהי כבוד תלמידך כו' וכבוד חברך כו'" (והרי כל המכבד כו' מכובד - אבות שם מ"ד), ואח"כ מאמר ר"י "הוי גולה כו' שחברייך יקימוה (התלמוד) בידך כו'" (וראה נחלת אבות לאבות כאן)?

[ואף שמצינו בכ"מ שר"י קודם לר"ש* - ה"ז מפני שהוא ראש המדברים (שבת לג, ב). - ועפ"ז י"ל ומתורץ מה שבמקומות אחדים ר"ש קודם - מפני שהי' לפני העובדא דשבת (שאז נתמנה ר"י לראש המדברים)**:]

אבל זה שייך רק כשדיבורם במסיבה אחת (ואולי - גם בענין אחד ממש) - שאז צ"ל ר"י ראש כו' אבל בנדר"ד - אין כאן מסיבה בכלל ולא דבור בענין אחד. ומצד תוסן המאמרים מתאים יותר שיהיו בסדר הפוך, כנ"ל].

וע"פ המבואר בפנים מובן, כי תוכן אחד לשני המאמרים - הזהירות באופן לימוד הנרצה; אלא שר' יהודה (מלשון הוראה) מדבר בתחילת העבודה שצריך להזהיר על "ששגת

(*) אבל י"ע אם המאמרים דאבות בכלל נסדרו ע"פ סדר הזמנים וכיו"ב (לבד פרק א'); ואפילו במשנה אחת עצמה - ראה לדוגמא בפרק דילן משנה ה'.

(**) וכבר הקשו על הקדמת הרמב"ם בפיה"מ בסופה שרשב"י בדור לאחרי זורו דר"י. ועוד להוסיף - דעפ"ז קשה גם מה שבכ"מ הוקדם ר"ש.

יותר ("על הסדר"), שאפילו מי ש"נמכר לנכרי" שזוהי ירידה מוחלטת גם יחסית לעולם, שהוא משתעבד לנכרי עד אשר קיימת אפשרות בתורת אמת שהוא יאמר "אף אני כמותו" -

גם על אומרת התורה⁷⁷, שלא זו בלבד ש"לא תעשו..." , שאף אחד אינו יכול לשלוט על היהודי בעניני תורה ומצוות, אלא יותר מכך - "אני ה, נאמן לשלם שכר"⁷⁸:

ענין השכר מראה, שהאור האלוקי יורד למטה ומתגלה על-ידי קיום המצוה, מאיר אצל האדם, ויורד להשגתו. כלומר, אפילו מי שנמכר לנכרי יכול להתעלות על פני השעבוד לרבו, ולהגיע ל"אני ה", שמעל לטבע⁷⁹.

(משיחות ש"פ בהו"ב תשכ"ג ותשכ"ד,
ש"פ אמור תשל"ז)

77) וע"ד זה מצינו ברשב"י שאמר (סוכה מה, ב) "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין" - שגם אלה שיש עליהם דין ועונש הוא פוטר אותם (שזה כולל ג"כ הענין שעונשי התורה הם תיקון להנעש). וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ס"ע 267 ואילך. לקמן ע' 388 ואילך.

78) סוף פרשתנו וברש"י ואינו אומר בכתוב "אלקיכם", ענין העונש, כי אינו שייך בו.

79) ראה באורכה לקו"ש ח"ז ע' 196-7.

יא. החיבור בין "חיי עולם" שמעל לעולם לבין "חיי שעה" הוא התוכן של פרשת בהר:

בפרשה מודגש, שגם כאשר מתעסקים בענינים של "ארץ" וטבע, קיים ביחד עם זאת "בהר סיני" הנעלה מן הטבע, ויותר מכך: ענינים אלו הם חלק מפרשת בהר סיני, מביצוע כוונת מתן תורה בהר סיני.

דבר זה מתבטא בתחילת הפרשה, הכולל את כולה, ובסופה (והכל הולך אחר החתום⁷⁴):

בתחילת הפרשה מדובר על מצות שמיטה, שמשמעותה, שגם אצל יהודי המתעסק בעבודת אדמה, באופן שלפי התורה הוא עשוי לשאול "וכי תאמרו מה נאכל", כדלעיל, תיהיה שנה שהיא "שבת לה"⁷⁵, שבה הוא יתמסר ל"בהר סיני", ללימוד התורה⁷⁶, ללא דאגות, כמי שתורתו אומנותו. וביתר דיוק: מאיר ומשפיע עליו שם הו"ה - "שבת לה" - שמעל לטבע.

ובסוף הפרשה יש בענין זה חידוש גדול

74) ברכות יב, א.

75) פרשתנו כה, ב.

76) ראה ספרונו ועוד עה"פ.

הטעמים לשמחה בל"ג בעומר וענינו של רשב"י

•

בנוגע לשמחה בל"ג בעומר מצינו ב' טעמים: שביום זה תלמידי רבי עקיבא פסקו מלמות, ושזהו יום ההילולא של רשב"י. לכאורה טעמים אלו הינם שני הפכים - זה שתלמידי ר"ע פסקו מלמות הוא דבר שקשור לחייו של רשב"י (שהיה אחד מהתלמידים שנשארו בחיים), היפך ענין הסתלקותו של רשב"י.

בשיחה שלפנינו, מבאר כ"ק אד"ש מה"מ ששני טעמים אלו קשורים אחד לשני, שכן ביום הסתלקותו של צדיק מאירים "כל מעשיו תורתו ועבודתו", שהם חייו האמיתיים. ולכן יום הסתלקותו הוא היום בו פסקו מלמות, כי ענינו היה היפך מיתת תלמידי ר"ע, שהוא היה מחמשת התלמידים שפסקו מלמות.

ענין זה קשור במיוחד עם רשב"י: הטעם שתלמידי ר"ע מתו היה ש"לא נהגו כבוד זה בזה". והביאור בזה הוא שכל אחד מהם הבין את תורת ר"ע באופן שונה, והיות שהם היו אנשי אמת, לא יכלו לקבל דעה שונה משלהם. להנהגה זו יש שורש אצל ר"ע עצמו - שכל ימיו השתוקק למסור את נפשו על קידוש ה', וכן אצל תלמידיו כל דבר בעבודת ה' חדר בכל מציאותם באופן של "רצוא", ללא יכולת להכיל דעה שונה משלהם.

אך תכלית הכוונה היא שיהיה רצוא ושוב, כמו אצל ר"ע ש"נכנס בשלום ויצא בשלום". וזה היה אופן העבודה של רשב"י, שמיד כשיצא מהמערה התעסק בהבאת רפואה לעולם, "כל היכא דהוה מחזי ר"א הוה מסי רבי שמעון". הדבר קשור גם לתאריך הסתלקותו של רשב"י - ח"י באייר, שנותן חיות בעבודת חודש אייר, עבודת הגבורה (רצוא).

ל"ג בעומר ד

לקוטי שיחות חלק כ"ב | עמודים 325-334

היום שבו רבי שמעון בר יוחאי והתלמידים האחרים, האחרונים, של רבי עקיבא נותרו בחיים - וזהו ההיפך מהסתלקות רבי שמעון בר יוחאי!

ויש לומר, שההסבר לכך הוא: ביום הסתלקותו של צדיק באים לידי ביטוי "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו"⁷, שאלה הם חייו האמיתיים⁸, ומוכן, שביום הסתלקותו⁹ הוא מגיע לשלימותו¹⁰, וכל זה מאיר בגילוי.

וכיון שעבודתו של רבי שמעון בר יוחאי היתה להיפך מכ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו¹¹, היתה זו עבודה שגרמה ל"פסקו מלמות", כדלהלן - לכן יום ההילולא, כאשר שלימות עבודתו מאירה בגילוי, הוא היום שבו "פסקו" - ל"ג בעומר¹².

א. בענין השמחה בל"ג בעומר מובאים כמה טעמים, ומהם:

(א) תלמידי רבי עקיבא, אשר "מתו מפסח ועד עצרת"¹, "פסקו מלמות"².

(ב) זהו ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי³ - יום הסתלקותו של רבי שמעון בר יוחאי⁴, אשר הורה לשמוח ביום הסתלקותו⁵.

כל הענינים בתורה מדוייקים לחלוטין. צריל לומר אפוא, שיש קשר מהותי בין שני האירועים הללו, בנוסף לכך שרבי שמעון בר יוחאי הוא תלמידו של רבי עקיבא.

ויש להבין: מהו הקשר בין העובדה שתלמידי רבי עקיבא "פסקו מלמות" לבין ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי?

ולכאורה, זהו דבר והיפוכו: רבי שמעון בר יוחאי היה אחד מחמשת תלמידי רבי עקיבא אשר נותרו בחיים ו"הם העמידו תורה"⁶. כלומר, השמחה על כך שתלמידי רבי עקיבא פסקו מלמות מדגישה של"ג בעומר הוא

(1) יבמות סב, ב.

(2) מאירי שם בשם הגאונים. טוש"ע (ודאדה"ז) א"ח בתצ"ג ס"ב (ס"ה).

(3) זח"ג רצו, ב. ועייג"כ זח"א ריח, א.

(4) פע"ח שער ספירת העומר פ"ז. וכ"מ.

(5) עיין פע"ח שם. וראה ד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י בסה"מ אדה"ז תקס"ד (ע' קא) ועוד - בטעם שעושין שמחה אף שנקבע תענית על מיתת צדיקים. וראה לקו"ש ח"ז ע' 343 בהערה, וש"נ.

(6) יבמות שם. - ובב"ר (פס"א, ג) וקה"ר (פ"א, ו) ז' תלמידים.

(7) אגה"ק סי' זך.

(8) ראה ביאור אגה"ק הנ"ל "נודע שחי הצדיק אינם חיים בשרים", כ"א חיים רוחניים.

(9) להעיר ממש"נ: ויהיו חיי גו' שני חיי שרה (כולן - ביום אשר) ותמת שרה.

(10) ראה בענינו - סידור שער הל"ג בעומר (דש, סע"ב ואילך).

(11) להעיר מזח"ב קצ, ב.

(12) ראה שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש יב: רשב"י ע"ה הוא מחמשה תלמידי הגדולים של ר"ע ולכן זמן שמחתו ביום ל"ג לעומר כפי מה שביאר לעיל ביום ל"ג לעומר

(*) כנראה צ"ל "בשריים (ב' יחזין). כמו "רוחניים" שבהמשכו.

נפגמת. ובהיותם תלמידי רבי עקיבא, אשר היה "נלהב" בענין "ואהבת לרעך כמוך", לא הסתפק כל אחד מהם בעלייתו מחיל אל חיל בעצמו, אלא השתדל להשפיע על כל חבריו שגם הם יעבדו את ה' דוקא בדרכו שלו.

וכאשר התלמידים האחרים לא קבלו דרך זו, בהיותם בטוחים בדרך העבודה שלהם - אז "לא נהגו כבוד זה לזה": בהיותם אנשי אמת, ולא ח"ו "אחת בפה ואחת בלב"¹⁸, לא היה יכול להיות ביניהם רגש אמיתי של כבוד זה לזה, כיון שלדעתו פגומה השלימות של עבודת ה' אצל חברו.

ג. בהיותם תלמידי רבי עקיבא, מובן, שאופן זה של עבודתם להיות חדורים כל כך בדרך העבודה שלהם, עד כדי אי קבלת אפשרות של שלימות גם בדרך אחרת - יש לו שורש גם בעבודתו של רבי עקיבא בעצמו.

ויש לומר, שההסבר לכך הוא: רבי עקיבא חי כל ימיו בתשוקה לענין של מסירות נפש, כמסופר בגמרא¹⁹, שרבי עקיבא אמר לתלמידיו: "כל ימי הייתי מצטער .. מתי יבוא לידי ואקיימנו".

מסירות נפש מקיפה וחודרת לאדם כולו. כאשר אדם נמצא בעבודה של מסירות נפש, אין שום כח או פרט בנפשו שאיננו חדור במסירות נפש זו.

וזה היה אופן עבודתם של כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא:

הם קבלו מרבי עקיבא תשוקה זו למסירות

אך יש להבין: כיון שמבין חמשת תלמידי רבי עקיבא היתה דוקא הסתלקותו של רבי שמעון בר יוחאי בל"ג בעומר, צריך לומר, שהענין של "פסקו מלמות" קשור במיוחד אליו, יותר מאשר לארבעת התלמידים האחרים -

ובמה שונה רבי שמעון בר יוחאי בענין זה מארבעת התלמידים האחרים של רבי עקיבא?

ב. כדי להסביר זאת יש להקדים ולבאר את מאמר חז"ל¹³, ש"כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא "לא נהגו כבוד זה לזה". כי לכאורה תמוה:

הרי רבי עקיבא הוא בעל המאמר "ואהבת לרעך כמוך" - זה כלל גדול בתורה¹⁴. וכיצד ייתכן, שתלמידי - אשר תורת אמת מכנה אותם תלמידי רבי עקיבא - לא נהגו כבוד זה לזה?

אחד ההסברים לכך הוא¹⁵: לכל אחד מתלמידי רבי עקיבא היתה דרך משלו להבין את תורת רבו¹⁶, והתאם לכך הוא עבד את ה'. אצל האחד היה העיקר - אהבת ה', אצל האחר - יראת ה' וכדומה. וכל אחד מהם היה חדור כל כך¹⁷ באופן לימודו ועבודתו, עד אשר כל אחד חשב, שמי שאינו הולך בדרך זו, שלימותו

(ע"ש).

13 יבמות שם.

14 ספרא עה"פ (קדושים יט, יח)

15 ראה בכ"ז גם לקו"ש ח"ז ע' 3-342.

16 כי אין דעותיהן שוות (ראה ברכות נח, א. סנה' לח, א). וראה אבות (פ"ב מ"ט-ל) ה' תלמידים היו לו לרבי"ז א"ל צאו וראו איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם, וכאו"א אמר דבר שונה מכל השאר. - וראה המשך תערי"ב פרק יג.

17 להעיר מתניא פ"ה "והוא יחוד נפלא כו' מכל צד כו' דם ובשר כבשרו כו'".

18 רש"י וישב לו, ד.

19 ברכות סא, ב.

בדאי היתה גם אצל תלמידים אלו, תלמידי רבי עקיבא, מסירות נפש. אך אצלם היה זה אדרבה, באופן של שלימות כפי שהיה אצל רבי עקיבא רבם, שעבודת ה"רצוא" של היתה באופן של "נכנס בשלום (והביאה לידי) ויצא בשלום"²³; מסירות הנפש וה"רצוא" שלו היתה מלכתחילה, כאשר "נכנס", באופן של "בשלום" - באופן שהגיע לאחר מכן לידי "יצא בשלום", "שוב". רצונו להתעלות אל הקדוש-ברוך הוא בכלות הנפש ללא שום הגבלה הביא אותו לידי תוספת של חיות עד כדי שלימות, בעבודה של המשכת אלוקות למטה. ה. ויש לומר בדרך הרמז, שזהו הסבר לכך של"ג בעומר חל בח"י באייר:

ידוע המאמר של רבותינו נשיאינו²⁴ לגבי ח"י אלול, שזהו היום אשר "מעניק חיות" לעבודה של "אלול". ובדומה לכך ניתן לומר בעניינו, שח"י באייר - ל"ג בעומר - "מעניק חיות" לעבודה הרוחנית של חודש אייר.

ההסבר לכך הוא: אודות החדשים ניסן ואייר ידוע²⁵, שניסן - החודש הראשון - הוא כנגד מדת החסד, ואייר - החודש השני - הוא כנגד מידת הגבורה.

שזהו אחד ההסברים לקשר שבין פטירת תלמידי רבי עקיבא לימי הספירה, שעיקרם

נפש, ולכן כל ענין בעבודת ה' היה חדור אצלם במסירות נפש, והשפיע וחדר אל כל מציאותם. הם התמסרו לענין זה בכל לבם ונפשם, עד כדי כך שלא היה מקום באותה שעה לשום ענין אחר.

ד. למרות זאת בלי להתחשב במעלה הגדולה של עבודתם, לא היה זה בשלימות לפי הכוונה הראויה.

עבודה זו של מסירות נפש בלבד מביאה את האדם לידי "רצוא" - הרצון "לצאת" מן העולם ולהגיע אל הקדוש-ברוך-הוא בכלות הנפש. ולכן, למרות שעבורם זוהי מעלה נפלאה - עבודה מתוך מסירות נפש - אין זאת הכוונה בשלימותה, כי הכוונה העליונה היא שבמסירות הנפש, ה"רצוא", תרד ותביא יותר ל"שוב", להמשכת אלוקות למטה²⁰. ולכך מגיעים דוקא באמצעות עבודה מסודרת, שעל-פי טעם ודעת.

ויש לומר, שזהו הפירוש הפנימי של מאמר חז"ל¹³ "וכולן מתו.. מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמם": כיון שעבודתם היתה באופן של מסירות נפש ו"רצוא", היה העולם, למטה, "שמם" - הוא לא היווה מקום ש"ישב אדם שם", אלא כמדבר דקדושה²¹, לא היתה המשכת אלוקות בקביעות למטה.

וזה היה חידושם של חמשת התלמידים, אשר "הם העמידו תורה" - עבודה של "שוב"²².

שבע"פ דכולהו אליבא דרע"ק (סנהדרין פו, רע"א), כי תורה היא מבחי' תיקון. ע"ש.

23 (כגריסת הע"י. ירושלמי שם פ"ב ה"א). וראה תו"א שם. ד"ה אחרי מות שם בסופו. לקו"ש שם (ע' 252). ועוד.

24 ס' השיחות תש"ה ע' 122 ועוד.

25 ראה ל"ת להאריז"ל פ' ויצא ד"ה ענין הז' כוכבי לכת. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 6 ועוד.

20 ראה תו"ר כה, ב. ד"ה כתוב באוה"ח בסה"מ אדה"ז אתהלך לאזניא (ס"ע לג). ובארוכה - ד"ה וכל הלבבות באוה"ת אחרי (כרך ב' ע' תקלח). ד"ה אחרי מות תרמ"ט. לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 248 ואילך.

21 ראה לקו"ת במדבר ב, ג. שם ד, ג ואילך.

22 ראה תו"א שם, שלכן הי' רע"ק מקור כל התורה

בחודש אייר²⁶ - כי עבודת חודש אייר היא בקו הגבורה, העלה ממטה למעלה, רצוא.

בא ל"ג בעומר ו"מעניק חיות" בעבודה זו, שה"רצוא" וההעלה לא יהיו באופן המביא לידי "למות" ו"עולם שמים", אלא אדרבה - הוא מביא חיות בעבודה זו, שהיא תביא לידי עבודה של "שוב"²⁷ - "נכנס בשלום ויצא בשלום".

ו. אופן זה של עבודה נמצא בגלוי אצל רבי שמעון בר יוחאי²⁸:

בשלב עשרה שנות שהותו במערה, היה רבי שמעון בר יוחאי מבודד מן העולם, עד כדי כך שלא היה באפשרותו לקיים כמה מצוות מעשיות, והוא קיימן רק במשמעותן הרוחנית²⁹. וזהו "רצוא".

אך זה עצמו הביאו לידי כך³⁰, שבצאתו מן המערה, לא פעל מתוך התבודדות והתרחקות מישוב העולם, אלא להיפך - "כל היכא דהוה

מחי רבי אלעזר הוי מסי רבי שמעון³¹ (= כל מקום שפגע בו רבי אלעזר, רפאו רבי שמעון) - הוא הביא רפואה לעולם, ויותר מכך: "אמר איכא מילתא דבעי לתקוני³²" (= האם יש דבר מה הטען תיקון) - הוא חיפש מה באפשרותו לתקן בתוך העולם.

כי אצל רבי שמעון בר יוחאי - אשר אמר "מדותי תרומות מתרומות מדותיו של רבי עקיבא"³³ - היתה בגלוי שלימות דרכו של רבי עקיבא רבו בעבודה הרוחנית, דרך של "נכנס בשלום ויצא בשלום".

כניסתו ושהייתו במערה - "רצוא" - הביאו לידי "שוב" - תיקון וישוב העולם.

ובדומה לכך בלימוד התורה שלו³⁴: לפני שהותו במערה "מקש³² רבי שמעון ומפרק ליה (ומתריך לו) רבי פנחס בן יאיר" ו"תריסר פירוקי".

ואילו לאחר המערה "מקשי רבי פינחס בן יאיר ומפרק ליה רבי שמעון בר יוחאי", ו"עשרים וארבע פירוקי" - כפלים לתושיה.

(משיחת ש"פ אמור, ערב ל"ג בעומר, תשמ"מ)

26) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"א ע' 251 ואילך. ועוד.
27) וה"ז שלימות גם בענין הרצוא. כי זה מורה שהאדם "הגיע" ע"י הרצוא שלו לעצמות, ולכן נרגשת בו כוונת העצמות שהיא בענין ה"שוב", דירה בתחתונים דוקא (משא"כ רצוא שאינו מביא לשוב, ה"ה בבח' הגילויים).
28) לכללות סעיף זה ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 309 ואילך.
29) לקו"ת ר"פ שמיני.
30) להעיר ממשנת בלקו"ש שם, שעילוי זה נעשה רק לאחר היותו שנת הי"ג בהמערה (משא"כ אחרי י"ב שנה אמר "מניחין חיי עולם ועסקים בחיי שעה") - שדוקא התבודדותו עוד שנה הביאה להנהגה דמסי ומפרק ר"ש.

31) שבת לג, ב.

32) שבת שם בסוף העמוד.

33) גיטין סז, א.

34) בל' הזוהר (קסא, ריש ע"ב) קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמה בר נש כו.

ובפרט רשב"י וואס ב' אחידא כו' (זח"ג רצב, א. וראה שם רפח, א).

הביאור במיתת תלמידי ר"ע

•

הגמרא במסכת יבמות מתארת את מותם של תלמידי רבי עקיבא: "שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא . . . וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה . . . כולם מתו מפסח ועד עצרת" (ובל"ג בעומר "פסקו למות"). לכאורה תמוה הדבר, מדוע נענשו כל תלמידי ר"ע (שמספרם הלך וגדל במשך זמן רב, וודאי לא שינו את הנהגתם בבת אחת) בפרק זמן כה קצר?

בשיחה שלפנינו, מחדש כ"ק אד"ש מה"מ שהטעם למיתתם לא היה (רק) מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, אלא (בעיקר) בגלל הענין המיוחד שב"פרק אחד" בו הם מתו. ובהקדם הביאור בהנהגה של "לא נהגו כבוד זה בזה", שדווקא בהיותם תלמידי ר"ע (בעל המאמר "ואהבת . . . זה כלל גדול בתורה") לא יכל אחד מהם לסבול את העובדה שישנו תלמיד אחר שמבין את תורתו של ר"ע שלא כהלכה (לפי דעתו).

אך עדיין אין זו סיבה מספקת בכדי לגרום למותם של כל תלמידי ר"ע. וסיבת מיתתם היתה מכיון שהגיעו למספר של כ"ד אלף, והמספר כ"ד הוא מספר הקשור עם דינים (וכמו המעשה ב"עשרים וארבע קרונות של בית רבי", ש"מתו כולם בפרק אחד", כיון שנכנסה בהם עין הרע), שלכן גם הגמרא מדגישה את מספרם של התלמידים. וב"פרק" זה נענשו גם על החטא הקל ש"לא נהגו כבוד זה בזה".

מסיפור זה ישנה הוראה לכל אחד מישראל (גם מי שלא מגיע לדרגת תלמידי ר"ע), לנהוג באהבת ישראל בשלימות. וזה קשור גם לשמחת ל"ג בעומר (שבו "פסקו מלמות"), וכפי שרואים בהנהגת רשב"י, שמיד כשיצא מהמערה התעסק בענין של אהבת ישראל, כשטיהר מקום שהיה בו ספק טומאה (במקום ללמד תורה וכיו"ב).

ל"ג בעומר ה

לקוטי שיחות חלק ל"ב | עמודים 325-334

נתמלאה סאתם של כל הכ"ד אלף תלמידים
בב"א ועד כדי להענש בעונש מיתה?

ועכצ"ל שבפרק זמן זה אירע דבר מיוחד
שבגללו "כולן מתו" ב"פרק" זה.

ב. ויש לומר בזה – בהקדים ביאור כללות
הענין שתלמידי רע"ק "לא נהגו כבוד זה לזה",
דלכאורה תמוה:

הרי רבם של תלמידים אלו, רבי עקיבא,
הוא התנא שהדגיש את גודל הפלאת המעלה
של אהבת ישראל – "ואהבת לרעך כמוך –
רבי עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה"⁶. וא"כ,
יפלא מאד שדוקא תלמידיו "לא נהגו כבוד זה
לזה" – היפך הענין דאהבת ישראל (הוראה
עיקרית ויסודית בתורת רבם)?⁷

ונת' במק"א⁸, שאדרבה – דוקא היותם
תלמידי רע"ק גרם לכך "שלא נהגו כבוד זה
לזה". והביאור:

אמרו חז"ל⁹ שאין דיעותיהם של בני אדם
שוות. וכמובן שכן הוא בנוגע לכ"ד אלף
תלמידי רע"ק, שכאו"א מהם השיג תורת
רע"ק לפי דרכו ודעתו¹⁰, ובשיקול הדעת

א. ידוע סיפור הגמרא¹, ש"שנים עשר אלף
זוגים² תלמידים היו לו לרבי עקיבא . . . וכולן
מתו בפרק אחד (בין פסח לעצרת)³ מפני שלא
נהגו כבוד זה לזה", ובל"ג בעומר – "פסקו
למות"⁴.

ולכאורה סיפור זה דורש ביאור:

דבר פשוט הוא, שכל תלמידים אלו –
בריבוי גדול של כ"ד אלף – לא באו ונעשו
תלמידיו ביום (בפרק) אחד, כי אם במשך
כו"כ שנים⁵, והיינו, כאשר התחיל רע"ק ללמוד
עם תלמידים ונתפרסמו שמו ותורתו בעולם,
התחילו לנהור אליו תלמידים, ובמשך הזמן
הלך וגדל מספרם, עד שהיו לו כ"ד אלף
תלמידים.

וכמו"כ מובן, שאופן הנהגתם של כל
התלמידים לא נשתנה בבת אחת למצב של
"לא נהגו כבוד זה לזה", כי אם מדרגא לדרגא
כו'.

ותמוה ביותר: מדוע נענשו כולם ב"פרק
אחד" – הרי דוחק הכי גדול לומר שבתקופה
קצרה זו של "פרק אחד" (בין פסח לעצרת)

(6) קדושים יט, יח ובתוכ"כ (ופרש"י) עה"פ.

(7) ולכאורה דוחק לומר שמאמר זה נאמר ע"י רע"ק
לאחרי (ומצד) מיתת תלמידיו על שלא נהגו כבוד זל"ז.

(8) לקו"ש ח"ז ע' 342 ואילך. חכ"ב ע' 139 ואילך.

(9) ראה ברכות נח, א. סנהדרין לח, א. תנחומא פינחס
י. תניא בהקדמה.

(10) ראה אבות (פ"ב מ"ח (לגירסת אדה"ז בסדורו –
מ"ט) ואילך) ה' תלמידים היו לו לרבי"ז. . א"ל צאו וראו כו'

(1) יבמות סב, ב. וראה ג"כ ב"ר פס"א, ג. קה"ר פי"א, ו.

(2) כ"ה בגמ' לפנינו. ובמס' יבמות עם שינויי נוסחאות
כו' (ירושלים, תשמ"ז) הובאה גירסא "זוג", "זוגות".

(3) יבמות שם. קה"ר שם.

(4) מאירי יבמות שם "קבלה ביד הגאונים כו" (וראה
אוצר הגאונים ליבמות שם). טושו"ע או"ח סתצ"ג ס"ב
(וראה שם ס"א). שו"ע אדה"ז שם ס"ה.

(5) ראה כתובות סב, טע"ב ואילך.

לא הסתפקו בזה שהם עצמם שקדו ועשו חיל בלימוד תורת רבם, אלא, כאו"א מהם השתדל להשפיע על כל שבגדר "רעך" ובפרט תלמידי רבו שגם הם ישיגו תורת רבם באותה הדרך האמיתית (לפי דעתו); ואלה שלא קיבלו זה – לא הי' יכול לנהוג בהם כבוד (ובפרט כבוד כפי הדרוש מתלמידי רע"ק).

ג. עפ"ז יש להבין לאיך גיסא:

אף שמובן שאין זה הנהגה הראוי' לתלמידי רע"ק, שגם מצד דיעותיהם השונות לא הי' צ"ל פגיעה ביחסי הכבוד שביניהם, כי כאו"א הי' לו לתת מקום גם לדעתו של חבריו [מכיון שגם זו היא דיעה בתורה, "אלו ואלו דברים אלקים חיים"¹⁵], לכן הנהגתם ההפכית נחשבה לדבר בלתי רצוי ובפרט לפי ערך מעלתם – מ"מ, איך יתכן לומר שבגלל "חטא" כזה לחוד יענשו בעונש חמור כ"כ, ש"כולן מתו"?

ובפרט שע"פ הנ"ל מובן, שאין המדובר ביחס של זלזול ח"ו¹⁶ (ואין צריך לומר ענין של העדר האהבה ח"ו – היפך הוראת רבם), אלא העדר הרגש של כבוד אמיתי (שהוה ה"כדבעי"¹⁷ של תלמידי רע"ק), ובזה גופא – מפני "מלחמתה של תורה" שהובטחנו¹⁸ ש(אף ש"נעשו אויבים זה את זה" – "אינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר¹⁹ את והב בסופה".

ויש לומר, שזהו שדייקו רז"ל ש"כולן מתו בפרק אחד" – להשמיענו, דזה שכולן מתו לא

שלו מסקנתו שבודאי כפי שהשיג הוא כן הוא הפירוש האמיתי בדברי רע"ק; ולכן כאשר שמע שחבירו לומד את דברי רבו באופן שונה – ובלתי נכון לפי דעתו – לא הי' יכול לנהוג בו כבוד והערכה – שהרי הוא לומד את דברי רבו באופן מוטעה!

[והנהגת כבוד זה לזה מן השפה ולחוץ בלבד – מובן שאין זה שייך בתלמידים של רע"ק, כי בודאי היו "אנשי אמת"¹¹ ו"תוכם כבדים"¹², ולא היו יכולים להתנהג באופן ד"אחד בפה ואחד בלב"¹³].

ונמצא, שדוקא היותם "תלמידי רבי עקיבא" היא הסיבה "שלא נהגו כבוד זה לזה": כל אחד מתלמידי רע"ק הי' מסור ונתון בכל נפשו לתורת רבו, עד שלא הי' יכול לסבול שמישהו מפרש תורת רבו שלא כהלכה (לפי דעתו). ובפרט כאשר זה ה"טועה" (בתורת רע"ק) הוא תלמיד רע"ק,

ופשיטא שלא הי' יכול לנהוג בו כבוד¹⁴.

יתירה מזו: הנהגה זו יש בה תוקף דוקא מצד הוראתו היסודית הנ"ל של רע"ק שאמר "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה": לולא הוראה זו, יתכן שלא יהי' איכפת להם כ"כ מה שיש תלמיד שאינו משיג תורת רבם לאמיתתה; אבל מכיון שרע"ק רבם לימדם ע"ד מעלת קיום מצות "ואהבת לרעך כמוך",

– וכאו"א אמר דברים שונים, שכאו"א מדברי אחד שונים מכל השאר. – וראה המשך תער"ב ח"א פי"ג.

(11) ראה לקו"ש ח"ז שם הערה ד"ה אנשי אמת.

(12) ל' חז"ל ברכות כה, א. ועוד.

(13) ע"ד פרש"י וישב לו, ד. וראה פסחים קיג, ב. ב"מ

מט, א. רמב"ם הל' דעות פ"ב ה"ז.

(14) ראה קידושין ל, ב ובפרש"י שם ד"ה נעשו אויבים.

(15) עירובין יג, ב. גיטין ו, ב.

(16) ראה חדא"ג מהרש"א ועץ יוסף לע"י יבמות שם.

(17) כתובות סז, רע"א.

(18) קידושין ל, ב.

(19) חוקת כא, יד.

כ"ד²⁴, הקשור עם מדת הדין²⁵ (כמובן ממ"ש בזהר²⁶ ע"ד "כ"ד בתי דינין"), וכבסיפור הנ"ל בירושלמי, שהיו כ"ד קרונות], שזה גרם שתכנס בהם עין רעה עד ש"כולן מתו"²⁷.

ואין זה סתירה להמפורש בבבלי שמתו מפני "שלא נהגו כבוד זה לזה" – דהא והא

הי' רק מחמת חטאם הנ"ל "שלא נהגו כבוד זה לזה", אלא (גם) כתוצאה מענין המיוחד ש"בפרק" זה, הזמן גרם סו"ס למיתתם.

ד. ויובן זה ע"פ מה שמצינו עוד סיפור ברז"ל שבו מובא לשון זה – "כולן מתו בפרק אחד":

איתא בירושלמי²⁰ "מעשה בעשרים וארבע קריות (קרונות²¹) של בית רבי שנכנסו לעבר שנה בלוד, ונכנסה בהן עין רע²² ומתו כולם בפרק אחד".

והנה במחז"ל זה נתפרשה הסיבה (היחידה) למיתתם (שמפני שנתאספו הרבה תלמידים, "כ"ד קרונות" – לכן) נכנסה בהן עין רעה.

ויש לומר, שמזה נלמוד בענינינו (שנאמר בו אותו הלשון (והמסובב) – "כולן מתו בפרק אחד") – שסיבת

מיתת תלמידי רע"ק "בפרק אחד" היתה מפני שבפרק זה הגיע מספרם²³ לכ"ד אלק – מספר גדול ביותר (ובזה גופא – במספר של

(24) בב"ר וקה"ר (שם) לפנינו "י"ב אלף תלמידים" (ובתנחומא ח"ש ו – "שלוש מאות תלמידים"). אבל ביבמות שם "י"ב אלף זוגים תלמידים" (וראה גם כתובות שם שהיו לו כ"ד אלף תלמידים. ובנדרים ג, א) כ"ד אלף זוגי תלמידים). וראה ב"ר שם בהוצאת תיאודור.

(25) ראה פע"ח ש' ספה"ע פ"ו. ש' הכוונות ענין ספה"ע דרוש י"ב. ולהעיר ממ"ש שם (וראה מאמרי אדה"ז – פרישיות ח"ב ריש ע' תקצג) שמתו בין פסח לעצרת כי "הם ימי הדין". לכן פגעה בהם אז מדת הדין. על שלא נהגו כבוד זל"ז, היינו שגם מצד הזמן בשנה ה' מצב של דין (ולהעיר מהנסמן בנצוצי זהר לח"ב קצ, ב. וראה חז"א"ג מהר"ל יבמות שם).

[וראה ח"י לשו"ע או"ח (סתצ"ג סק"ג – בשם השבלי הלקט ורבינו ירוחם) עוד טעמים להאבילות דימי הספירה – "לפי שמשפט רשעים. מפסח ועד עצרת (עדיות פ"ב מ"י). ועוד שהם ימי דין על התבואה"].

(26) חז"ג (אד"ר) קלו, ב. שם (א"ז) רצג, סע"א. – וראה תורת לוי"צ (ס"ע יז ואילך). ושם, "כלל הדינין הם כ"ד", ובהמשך הענין מקשר זה עם כ"ד אלף תלמידי ר"ע כו'. ע"ש באורך.

(27) ועפ"ז יומתק זה שאח"כ "בא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנה להם" (יבמות שם), כלומר שהמשיך ללמד עם תלמידים אלא ששינה את מקומו – ע"ד המשך סיפור הירושלמי שם, ד"מאותה שעה עקרוה מיהודה וקבעוה בגליל" (ששינו את המקום שבו נהגו לעבר שנים – מיהודה לגליל) – ראה הערה 23. ולהעיר – דדרום מקום האהבה וחסד – היפך הצפון משם תפתח הרעה (ירמ"א, א, יד).

* אבל להעיר שרע"ק (ת"ק דמתני') פליג ע"ז. וראה ח"י

(20) סנהדרין פ"א ה"ב.

(21) פני משה שם.

(22) כ"ה בדפוס ירוש' שתח"י. ואולי צ"ל "רעה".

ועד"ז בדפוס הירוש' עם כל המפרשים "נכנסו בהן".

(23) להעיר מכתובות (סב) שם ונדרים ג, א.

ואולי י"ל (באוי"א קצת), שבפרק זה נתאספו כולם למקום אחד (ע"ד הסיפור בירושלמי שם) – ראה יבמות (ועד"ז בב"ר וקה"ר) שם שתלמידי רע"ק היו "מגבת עד אנטיפרס" – ולכן נכנסה בהן עין רעה כו'.

וראה לקמן הערה 25 שגם הזמן גרם כו'.

של רע"ק³³ (שלמד אתם לאחר המאורע ד"כולן מתו כו"י):

אחד מהענינים המפורשים ברז"ל אודות הנהגת רשב"י היא השתדלותו הרבה והיתירה בענין אהבת ישראל³⁴, וכדמצינו שתיכף לאחר צאתו מן המערה "אמר איכא מילתא דבעי לתקוני, אמרו לי איכא דוכתא דאית בי' ספק טומאה ואית להו צערא לכהנים לאקופי כו"³⁵ והשתדל רשב"י תיכף ותיקן את הדבר.

והרי סיפור מופלא הוא: לאחר היותו י"ג שנה במערה, שבתקופה ארוכה זו לא היתה בידו האפשרות להרביץ תורה ברבים, לכאורה הי' צריך - לכל לראש - לאסוף תלמידים וללמדם תורה, ובפרט שתורתו אומנתו;

ובמקום זה - עסק לברר האם "איכא מילתא דבעי לתקוני", והשתדל לתקן מקום שהי' בו ספק טומאה שגרם צער לכהנים - כלומר: (א) המדובר הי' רק בנוגע למספר של כהנים שהיו צריכים לעבור בדרך זו, (ב) גם הם יכלו ללכת בדרך אחרת, אלא שיהי' להם צער ע"י הטירחא להקיף את הדרך, ואעפ"כ השתדל רשב"י ועסק בעצמו בתיקון הדבר לבטל צער זה! - עד כדי כך גדלה מדת אהבת ישראל של רשב"י!

וי"ל שזהו גם תוכן מאמר רשב"י³⁶ "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", שהנהגתו בענין דאהבת ישראל (ואחדות ישראל) הי' בתכלית העילוי, עד שדאג והודיע

גם ומצטרף: זה "שלא נהגו כבוד זה לזה" מצ"ע אינו חטא גדול כ"כ שיענשו עבורו לכד בעונש מיתה, כנ"ל, אלא מפני שב"פרק" זה נכנסה בהן עין רעה נענשו אז גם על חטא קל זה "שלא נהגו כבוד זה לזה".

ואולי י"ל שזהו ע"ד שמצינו²⁸ שבעידנא דריתחא מענישים גם על העדר הרדיפה אחרי קיום מצות ציצית (אף שאין אדם מחויב לקנות טלית כדי להטיל בה ציצית). ועוד כיו"ב.

ה. והנה סיפור זה אודות תלמידי רע"ק שמתו מפני "שלא נהגו כבוד זה לזה" הוא חלק בתורה, ל' הוראה (ועד שמפני זה נפסק הדין²⁹ שנוהגין קצת אבילות בימי הספירה), ומובן מזה, כי אע"פ שהמדובר בתלמידי רע"ק וגודל מעלתם וי"ל שלכן דקדקו עמהם דוקא על ש"לא נהגו כבוד זל"ז" - בכ"ז הובא זה ונלמד מזה בתורה שכא"א מישראל צ"ל בהשלימות דאהבת ישראל גם במקרים שמצד הדברים ישנה נתינת מקום שלא להתנהג בכבוד כלפי הזולת (בדוגמת המצב של תלמידי רע"ק).

ויש לומר שזה קשור גם עם הטעם (השני) בשמחת ל"ג בעומר³⁰ - יום "הילולא"³¹ דרשב"י³², שהוא הי' מתלמידיו "האחרונים"

(28) מנחות מא, א וברש"י ותוס' שם (וראה ב"י לטאו"ח ר"ס כד). - ולהעיר ג"כ ממוז"ל השטן מקטרג בשעת הסכנה (ירושלמי שבת פ"ב ה"ו. ב"ר פצ"א, ט. פרש"י מקץ מב, ד. ויגש מד, כט). ועוד.

(29) טושו"ע או"ח (ודאדה"ז) ר"ס תצג.

(30) וראה כתבי האריז"ל ומאמרי אדה"ז (שנסמנו בהערה 23) שחזמן דיום ל"ג בעומר גורם לביטול הדינים (שגרמו למיתת תלמידי רע"ק). ע"ש.

(31) ל' הזוהר - ח"ג רצו, ב (ועייג"כ זח"א ריח, סע"א).

(32) פע"ח שער ספה"ע פ"ז. ובכ"מ.

(33) מקומות שצויינו בהערה 1.

(34) וראה זח"ב קצ, ב.

(35) שבת לג, סע"ב ואילך.

(36) סוכה מה, ב.

על רשב"י שיפטור את כל העולם כולו מן הדין, ויחיש את הגאולה דכל בני" ודהשכינתא שבגלותא⁴¹ – גאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, ובמהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ בחוקותי תשד"מ)

וראה גיטין נה, סע"ב ואילך. לקו"ת מטות פו, ב. וראה נצ"א לזח"ב שם.

(41) כמאמר רשב"י (מגילה כט, א).

(* בנוגע למקדש שני וגלות זה האחרון. — ולהעיר מהשקו"ט בגמ' שם ע"ד שנאת חנם בביהמ"ק הא'. וצ"ע היש מסקנא בהשקו"ט ומה היא — כי י"ל דמ"ש שם "ההיא בנשיאי ישראל הואי", הכוונה רק שאין הכרח מהכתוב שהיתה אז שנאת חנם אצל כל העם.

[בר"ח (ועוד) שם פי' "ולא בשאר העם". אבל אין ענינו (בפי' על הש"ס) פס"ד, וגם לא ביאור **מסקנת** הסוגיא (כי מבאר רק תיבות או ענינים בודדים בהסוגיא)].

כן להעיר אשר כו"כ דרגות בשנאה זו ובאהבה,

ואת"ל שגם בביהמ"ק הא' הי' שנאת חנם (אף שלא בהדרגא דביהמ"ק הב') תתורץ הקושיא ממחז"ל (ספרי נשא ו, כו. ב"ר פל"ח, ו. ועוד. נת' בארוכה בדרושי הפלגה (תוי"ח

והובא זה ונקבע בתורה – אהבה וחיבה שלו (לא רק לבנ"י שהם בדרגת "תלמידי רבי עקיבא" אלא) גם לאלו שיש צורך לפוטרום מן הדין.

וי"ל, שכתלמידו המובהק של רע"ק³⁷, מסר עצמו בכל נפשו ומאודו להמשיך הכלל גדול של רבו הגדול בהענין דאהבת ישראל ("זה כלל גדול בתורה"), הרי תיקן בזה את הענין ד"לא נהגו כבוד זל"ז" ע"י תלמידי רע"ק הראשונים, ועוד – בעבודתו ובתורתו הנחיל (דהרב ה"ז אב"ט³⁸) לכאו"א מבנ"י את הכח להגיע לתכלית השלימות של אהבת ישראל, כנ"ל.

וכדאי הוא ר' שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק³⁹ – שבדוחק זה דגלות זה האחרון (שסיבת הגליות – שנאת חנם⁴⁰), כדאי לסמוך

(37) ראה גיטין סז, א: מדותי תרומות כו'.

(38) ספרי ורש"י ואתחנן ו, ז. ועוד.

(39) ברכות ט, א. וש"נ.

(40) יומא ט, ב ובחדא"ג מהרש"א שם ד"ה לא נתגלה*.

הלימוד מסיפור ר"ע עם המים שנטפו על האבן

•

ידוע הסיפור עם רבי עקיבא שהתבונן במים שנטפו על האבן, ולמד מכך שהוא יכול ללמוד תורה והכל תלוי ברצון. מכך ישנה הוראה שיש להתעסק ולהתייגע בלימוד התורה, וודאי שתהיה הצלחה. ישנו לימוד גם מתלמידי ר"ע שנשארו (אחרי ל"ג בעומר), שיש לנהוג באהבת ישראל ולכבד אחד את השני.

*

מעלת ילדי ישראל בין פסח לשבועות

•

ימי הספירה הם בין פסח לשבועות. בשני חגים אלו מודגשת מעלתם של ילדי ישראל: בגלות מצרים המשיכו הילדים ללמוד תורה בלי להבהל מכל הגזירות שהיו במיוחד על הילדים, ובקריעת ים סוף "הם הכירוהו תחלה", וכן במתן תורה הילדים היו הערבים ("בנינו ערבים בעדנו") על קבלת וקיום התורה.

ישנה מכך הוראה במיוחד לימנו אלה, שכבר אין גזירות ויש הרחבה בגשמיות וכו', שיש להשקיע בחינוך הילדים בדרכ התומ"צ. וכמאמר רשב"י שבדור הגאולה גם ילדים ידעו פנימיות התורה.

ל"ג בעומר¹

הוספות ללקוטי שיחות חלק ב' | עמודים 246-249

לאחר מכן כשהתמסר ללמוד התורה בלבד, מבלי לחשוב על דבר אחר - הצליחו ה' והיה לעשיר.

דבר זה משמש לקח, "מוסר השכל", לכל התלמידים הניגשים ללימוד התורה, ונדמה להם שהדבר קשה עליהם מאוד, או שהוא דבר שאינו נקלט בנפשם, ומסופקים הם אם יצליחו בלמודיהם ואם יביאו להם סיוע בחיים:

ימי הספירה, הקשורים ברבי עקיבא, מלמדים ומזכירים כי כאשר אדם רוצה באמת ללמוד ועושה זאת ברצון איתן - מובטח הוא כי יצליח בלמודיו, וכי בעתיד יצליחו גם בענינים אחרים, וכפי שנאמר בפרשת השבוע: "אם בחוקתי תלכו" - ולפירוש רש"י: "שתהיו עמלים בתורה" - תתקיימנה כל הברכות המנויות בפרשה.

ג. והלקח מתלמידי רבי עקיבא הוא:

בין תלמידי רבי עקיבא היו שני סוגי תלמידים - התלמידים שלפני ל"ג בעומר והתלמידים שמל"ג בעומר ולאחר מכן. היה לשניהם רב אחד - רבי עקיבא, ושניהם חיו באותה תקופה ובאותן נסיבות. למרות זאת לא נותר איש מן הסוג הראשון של התלמידים, ולא ידועים לנו אפילו שמותיהם. ואילו התלמידים מן הסוג השני - התלמידים שלאחר ל"ג בעומר - למרות שהיו פחותים במספרים בהרבה, הצליחו במדה בלתי רגילה,

א. עתה הם ימי הספירה, ויום ל"ג בעומר מחלק אותם: הימים שלפני ל"ג בעומר, והימים שלאחר ל"ג בעומר. יום ל"ג בעומר עצמו הוא חג.

ב. ימי הספירה, ובמיוחד ל"ג בעומר, קשורים ברבי עקיבא ותלמידיו. מה אירע לרבי עקיבא? - הגמרא¹ מספרת כי כשהתחיל רבי עקיבא ללמוד תורה היה מסופק אם יצליח בלמודיו או לא. יתר על כך - חייו היו קשים בכלל, משהום שהיה עני מרוד. אלא שלמד לקח מטפות מים וסלע: למרות שהסלע קשה וטפות המים רכות - נוכח לראות שכאשר טפות המים נופלות בצורה מתמדת על הסלע הקשה, יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, חודש אחר חודש, הרי הן מפוררות אותו. מזה הסיק שכך גם, ובמדה בטוחה יותר: למרות שמתגלים קשיים גדולים בדרכו להיות תלמיד-יחכם - הרי, עם זאת, ברצון חזק, וללא הרף - ימים, שבועות, חדשים ושנים - ישיג בסופו של דבר את מטרתו ויהיה לאדם היודע ללמוד. ואומנם כך היה: רבי עקיבא היה לאחד מן התנאים הגדולים. יתרה מזו מספרת הגמרא²: בתחלה היה רבי עקיבא עני, אך

(* שבכמה מקומות - וגם בדא"ח - מובא ל"ג בעומר אף שהנוסח של רבינו הזקן בסידורו - וכן מנהגנו - לומר לעומר וכן הוא בסידור שהתפלל בו הבעש"ט (והוא ע"פ האריז"ל. וכן הוא ברן סוף פסחים. שו"ת הרשב"א סקכ"ו. תניא ס"ג. כל בו סנ"ה של"ה שע"ת חק יעקב ועוד).

(1) ראה אבות דר' נתן פרק ו'.

(2) שם נדרים נ, א.

ותורתם ושמם זורחים ומאירים עד היום הזה ומונצחים לעולם³.

מה גרם להבדל זה? - התלמידים מן הסוג השני השתדלו, הקדישו מאמצים ותשומת לב מיוחדת ללימודם, ושיהא הלמוד מתוך אהבת ישראל, שישררו ביניהם שלום וכבוד הדדי. לעומתם - התלמידים מן הסוג הראשון לא הקדישו תשומת לב מיוחדת לכך, ומשום כך לא הצליחו גם בלימודם.

תלמידים בכלל, ביחוד תלמידים הלומדים תורה ביראת שמים, בישיבה חסידית, נדרשים לדעת ולזכור כי הדבר תלוי בהם עצמם: אם ישתדלו ללמוד תורה באהבת ישראל, לחיות בשלום ובכבוד עם חבריהם וללמוד עם חבר - יהא שם לכבוד ולתפארת לישיבה, ויגדלו ליהודים טובים ויהודים גדולים לכבוד ולתפארת לעם ישראל כולו.

ד. יעזור לכם הקב"ה שיהיה לכם הרצון החזק ללימוד התורה, ללמוד כרצון מיסד ומנהל הישיבה כ"ק מו"ח אדמו"ר נ"ע, שהעניק כוחות לשם כך, ואז מובטחים אתם שתצליחו בלימודים ותצליחו בחיים, ותהיה אפשרות להתפאר בכם ולומר: "ראו גידולים שגידלתי" - אלו הם פירות של חנוך כזה ולימוד כזה. הם למדו כפי הצורך, ולפיכך הצליחו בכל.

הכח לכך, והדרך לכך, מורה ל"ג בעומר, שבו החל סדר חדש, של רצון עז ללימודים, לימוד מתוך אהבת ישראל, שהיא קשורה ומשמשת "כלי" לאהבת הקב"ה ואהבת התורה, ואז יתן הקב"ה, מידו המלאה והרחבה, ברכה

והצלחה, לכל אחד מכם, להוריתם ולקרובים לכם.

יתן ה' שיהיה הדבר בהצלחה מרובה.

(שיחת ל"ג בעומר, תשי"ג, להתלמידים הצעירים מישיבות תו"ת ואחי תמימים)

ה. אנו עומדים עתה בימי הספירה. ימי הספירה מקשרים את חג הפסח, בו יצאו בני ישראל ממצרים, ומוליכים אל חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הזמו בו קיבלו בני ישראל את התורה מן הקב"ה ע"י משה רבינו.

לגבי שני המאורעות הללו - גלות ויציאת מצרים, וקבלת התורה - מספרים חכמינו ז"ל שהיתה אז לילדים זכות מיוחדת, ובהתנהגותם הביאו זכות לכל עם ישראל.

ספורי התורה אינם ספורים בלבד, כי אם גם הוראות דרך שיש להתנהג כך גם בשנים ובדורות הבאים, ובהתנהגות זו יביאו הילדים אושר גם להוריהם, משפחותיהם ולעם ישראל כולו.

ו. גלות מצרים היתה אחת הגלויות הקשות ביותר והיו בה גזירות מיוחדות על ילדי ישראל, עד שהיו זמנים בהם הרגו, ר"ל ילדי ישראל.

למרות זאת לא נבהלו בני ישראל, לא הילדים ולא הוריהם, והמשיכו ללמוד תורה מפי בני שבט לוי, ראשי הישיבות והמלמדים שבאותו דור.

אחר כך היו ילדים אלה הראשונים שהכירו

כך יש להתכונן אליה בלימוד תורה בהתמדה ושקידה, ובשמירת המצוות שניתנו לנו בתורה.

ט. מתוך ימי הספירה אנו עומדים עתה ביום השלושים ושלושה - ל"ג בעומר.

יום ל"ג בעומר קשור ברבי שמעון בר יוחאי, אחד מן התנאים הגדולים שהיו בעם ישראל. ביום זה לימד וגילה את הענינים העמוקים ביותר בתורה, ומסרם לתלמידיו, ובאמצעותם לכל ישראל.

ר' שמעון בן יוחאי אמר⁶ שכך יהיה גם בדור בו תסתיים הגלות ויבוא המשיח, שבדור זה הרי לא מבוגרים בלבד, כי אם גם ילדים - ילמדו את הענינים העמוקים שבתורה, וע"י כך יביאו את הגאולה האמיתית.

י. וזו ההוראה שבספירת העומר בכלל ובל"ג בעומר בפרט, במיוחד לילדי ישראל:

על הילדים לדעת כי בהם תלויים האושר והגאולה של כל עם ישראל.

כשילדי ישראל יתנהגו כפי שילדי ישראל צריכים להתנהג, בלימוד התורה וקיום המצוות, ציות להורים ומורים וראשי ישיבות, והוראת דוגמא לכל החברים - תביא התנהגות זו את הגאולה להם ולכל עם ישראל,

שבקרוב ממש יבוא משיח צדקנו, ויוציא את כולנו, בתוך כלל ישראל, מן הגלות ויוליכנו לארצנו הקדושה, במהרה בימנו, אמן.

(שיחת ל"ג בעומר, תשי"ז)

את הקב"ה⁴, בשעה שיצאו ממצרים והגיעו לים סוף, שבכך הושלמה יציאת מצרים.

אפילו בהיותם בגלות, לא שכחו ילדי ישראל את הבטחת "פקד פקדתי" שבמהרה יבוא זמן והקב"ה יוציאם מן הגלות, ושלפיכך יש להתכונן לכך, ע"י לימוד תורת ה' והתנהגות לפי המצוות אשר ציוה.

ז. גם בחג השבועות, זמן מתן תורתנו, יש לילדי ישראל זכות גדולה שעמדה לכל עם ישראל.

כשהיו צריכים בני ישראל לקבל את התורה שאל הקב"ה: במה אפשר להיות בטוח שבני ישראל יעריכו יקיימו את התורה כפי שרוצה הקב"ה?

השיבו בני ישראל: ילדינו יהיו ערבים בעדנו, הם יערבו לכך שהם ואנחנו נלמד תורה ונקיים מצוות.

ועל סמך ערבות זו הסכים הקב"ה לתת את התורה לכל ישראל⁵.

ח. דבר זה משמש לקח גם לזמנינו אנו:

בחסד ה' אנו שרויים בגלות קלה בהרבה מכפי שהיתה אז, ואין קיימות גזירות נוראות של הריגות, ר"ל, ילדי ישראל. אבל עם זאת נמצאים אנו, הרי, בגלות, ולפיכך ישנם קשיים לבני ישראל להתנהג כפי שיהודי צריך להתנהג.

אין איפוא, לילדי ישראל לשכוח שאנו מקווים יום-יום לגאולה האמיתית, ומשום

(4) סוטה יא, ב.

(5) שיר השירים רבה פ"א ד, א.

פארד תשמ"ג - ל"ג בעומר ז

הוספות ללקוטי שיחות חלק ל"ז | עמודים 141-126

שמתאים לתלמידי ר' עקיבא - לכן הם קיבלו עונש זה.

וביום ל"ג בעומר "פסקו מלמות". שמכך מובן שאז נעצרה, בטלה הסיבה שהביאה לכך שהם מתו. ז.א. שמאז (מל"ג בעומר) הם נהגו בכבוד כפי שמתאים ליהודים בכלל ובפרט לתלמיד של רבי עקיבא.

ג. כיוון שכל אחד מאתנו יודע משני ענינים אלו בקשר ליום ל"ג בעומר, הרי כמו כל דבר - וודאי צריכים ללמוד מכך משהו. לימוד בפרט בשליחותם העיקרית של בני"י - "אני נבראתי לשמש את קוני"⁸, שכל אחד מכם, כל אחד מאתנו וכל אחד מעם ישראל נברא בכדי לעבוד את הקב"ה ולגרום לקב"ה נחת רוח, "נחת רוח לפני שאמרת ונעשה רצוני"⁹.

שמכך גם מובן גודל רגש האושר והעונג שיש ליהודי בשעה שהוא חושב על כך שיש לו את האפשרות לגרום עונג למלך מלכי המלכים הקב"ה -

וודאי יעשו זאת בשמחה ובטוב לבב, בשמחה גדולה ובהתלהבות הגדולה ביותר.

כולל גם לעשות זאת בהתאם ללימודים משני הענינים הנזכרים לעיל בקשר עם ל"ג בעומר - בעבודה של כל יהודי לעבוד את הקב"ה ולגרום לו נחת רוח.

א. [אמרו את הי"ב פסוקים ומאמרי חז"ל¹. אח"כ ניגנו הניגון "ווי וואַנט משיח נאוו"].

ב. יום ל"ג בעומר קשור עם הרבה ענינים של שמחה של מצוה.

החל מכך שזהו יום שמחתו של רשב"י², יום שמחתו של התנא הגדול רבי שמעון בר יוחאי, שהוא אמר אודות יום זה שזו השמחה שלו, והוא רוצה שכל יהודי וכל בני"י, החל מילד הכי קטן, יקחו חלק בשמחתו וישמחו אתו³, וב"שמחה גדולה"⁴.

דבר נוסף שהיה ביום ל"ג בעומר (שהוא גם טעם על השמחה ביום זה): תלמידי רבי עקיבא [ש(רבי עקיבא) היה גם רבו של רשב"י⁵] ש"מתו מפסח ועד עצרת"⁵ - "פסקו מלמות"⁶, פסקה המגיפה ר"ל.

סיבת המגיפה (עד ל"ג בעומר) הייתה שתלמידי רבי עקיבא "לא נהגו כבוד זה לזה"⁷. הם לא נהגו אחד בשני עם הכבוד הראוי, כבוד

(1) נדפסו בחוברת "י"ב הפסוקים ומאמרי חז"ל" (ברוקלין תשל"ז); בחוברת "צבאות השם" בכ"מ. ועוד.

(2) ראה משנת חסידים מס' אייר פ"א מ"ו.

(3) ראה פע"ח שער ספירת העומר פ"ז (וראה לקו"ש ח"ז ע' 343 בהערה ד"ה יום שמחתו. וש"נ).

(4) משנת חסידים שם מ"ז.

(5) יבמות סב, ב.

(6) מאירי יבמות שם בשם הגאונים. טוש"ע (ואדה"ז).

או"ח סתצ"ג ס"ב (ס"ה). פע"ח ומשנת חסידים שם (מ"ד).

(7) יבמות שם.

(8) משנה וברייתא סוף קידושין.

(9) ראה פרש"י עה"פ ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י עה"פ

(פינחס כח, ח).

כיוון שהתורה מספרת לנו על כך, וודאי שאין זה סתם סיפור¹⁵, ח"ו, אלא הוראה עבור כל אחד ואחת -

שללא הבט על גודלו של רשב"י, שמי יכול להשתוות לו¹⁶, עד כדי כך שרבי עקיבא, רבו, אמר עליו¹⁷ "אני ובוראך מכירים כוחך". מי יכול להעריך את גדולתו של רשב"י? רק "אני", רבי עקיבא שהיה רבו, ו"בוראך", הקב"ה שברא אותו¹⁸ -

ללא הבט על כך, הרי כמו שרשב"י רצה לזכות ולפעול עבור העולם כולו - יחד עם פעולותיו אודותם מספרת לנו התורה, הוא (רשב"י) נתן לכל יהודי, החל מילד קטן שהולך בדרכיו - את האפשרות שיתקיים בו "יגעתי ומצאתי"¹⁹: בזמן שהם ישתדלו ויעמלו לנהוג בהנ"ל כמו שרשב"י נהג - הרי כמה שיהיה קטן בשנים, או קטן בהבנה, זהו דבר וודאי ש"ומצאתי", ששיגי וימצא בצורה מלאה.

ה. מהי ההנהגה המרכזית, עיסוקו העיקרי של רשב"י? מספרת לנו התורה - שבעל-פה, הוראה שבעל-פה (שלאחמ"כ גם הודפסה ולומדים זאת) - שאצלו היה "תורתו אומנותו"²⁰.

הוא עסק בדברים שונים. וודאי שהוא היה חייב לאכול, לשתות²¹ וכדומה. מה אבל היה

ובפרט שהתורה היא נצחית¹⁰: תורה (כולל גם זה שהתורה מספרת לנו אודות ר' עקיבא ורשב"י) הינה לימוד נצחי¹¹, לא רק בדורם של רבי עקיבא ורשב"י, אלא גם בכל הדורות אחרי כן, גם הדור שלנו והדורות שאחרי דור זה - כיצד יש להתנהג בחיי היום יום, בשליחות העיקרית שיש ליהודי - "אני נבראתי לשמש את קוני".

החל מהכלל גדול בתורה - "ואהבת לרעך כמוך" - ההוראה והלימוד מהסיפור הנ"ל אודות תלמידי רבי עקיבא - כפי שחזרו כעת¹² את ההוראה מרבי עקיבא¹³, ש"ואהבת לרעך כמוך"¹⁴ זהו "כלל גדול בתורה" -

כל אחד שיודע מכך שיפעל על כל מי שהוא יכול, ובפרט ילדים על ילדים אחרים, בנים על בנים אחרים, ובנות על בנות אחרות - שגם הם ינהגו כבוד זה לזה.

שזה עושה וגורם נחת רוח גדול אצל הקב"ה שהוא אמר "ואהבת לרעך כמוך", ונחת רוח גדול אצל רבי עקיבא ותלמידיו שהם אמרו וגילו שדבר זה ("ואהבת לרעך כמוך") הוא "כלל גדול בתורה", שהתורה היא נצחית (כנ"ל).

ד. מובן, שכיון שיום ל"ג בעומר קשור עם רשב"י, צריכים לכל לראש ללמוד (בנוגע לעבודה הפרטית לשמש את קוני) מההנהגות של רשב"י עליהם התורה מספרת לנו.

(15) זח"ג שם.

(16) ראה לקו"ש ח"ז ע' 509 בהערה (ד"ה מען).

(17) ירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב (בסופה).

(18) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 346 ואילך.

(19) מגילה ו, ריש ע"ב - מה"ב פסוקים ומאמרי חז"ל.

(20) שבת יא, א.

(21) ראה שבת לג, ב. המו"ל.

(10) לשון אדה"ז בתניא רפ"ז.

(11) ראה זח"ג נג, ב. וראה זהר שם קנב, א.

(12) בה"ב פסוקים ומאמרי חז"ל.

(13) תו"כ ופרש"י עה"פ שם.

(14) קדושים יט, יח.

שלכן הלימוד מרשב"י שצריך להיות "תורתו אומנותו" הוא במיוחד אצל ילדים יהודיים:

ללא הבט באיזה מקום ובית ספר הילדים לומדים ומתחנכים - צריכים הם לדעת, שיש להם נתינת כח, תוקף, נתונים מרשב"י, שאצלם יהיה (אם רק יהיה אצלם) "יגעת", הם יחליטו שאצלם יהיה) "תורתו אומנותו", שכל הזמן החופשי שלהם, כל דקה פנויה, הם ייתמסרו למלאכה שלהם, לעסק שלהם, באופן בו הקב"ה מחנך - ללמוד תורה, "תורתו אומנותו", שחינוך גם קשור עם "אומנות", כמו²³ "אומן את הדסה", "אומן" מלשון חינוך. שכל דקה פנויה תנוצל ללימוד תורה כמו שאנחנו כעת לקחנו חלק וחזרנו פסוקים מתורה שבכתב ומאמרי חז"ל מתורה-שבעל-פה.

ז. מזה מגיעים לעוד הוראה מיוחדת לילדים - במיוחד בקשר עם ימים אלה:

כעת מתקרב הזמן שאבותיכם ואימותיכם (או הקרובים) יישלחו אתכם ל"קעמפ" (מחנה קיץ). בזמן שתתחיל החופשה, בזמן שמשתחררים מבית הספר, ישלחו אתכם ל"קעמפ" לימים רבים, שבועות או חודשים -

תבקשו מהאמהות והאבות, והאבות והאמהות שנמצאים כאן כעת, מבקש אני מהם בשם רשב"י - שהם ישתדלו, עד באופן של "יגעת", להתייגע, לשלוח כל ילד ואת כל הילדים ל"קעמפ" שבו כל דקה פנויה תנוצל ללימוד תורה וקיום מצוות, "תורתו אומנותו". מובן מאליו, שאני מתכוון בזה לאלו

"אומנותו", עסקו, ובזה הוא "התמחה", ורומם (געהאדעוועט) את תלמידיו, וזה מחנך כל אחד מאתנו שרוצה לקבל ממנו את חינוכו - שתורתו היא "אומנותו".

אפילו אם אוחזים בדברים שונים אחרים, צריך לזכור שכל הדברים האחרים חוץ מתורה הם "משניים", טפל - דבר שני, דבר שלישי [בחיבותו]. האומנות האמיתית והעסק האמיתי והחיות האמיתית של כל יהודי שרוצה ללכת בדרכים של רשב"י - הוא ענין לימוד התורה.

ו. ההוראה שאצל כל יהודי צריך להיות "תורתו אומנותו" היא הוראה חיה וחזקה במיוחד עבור כל ילד יהודי:

מבוגר, בפרט נשוי, צריך לתת חלק מזמנו להרוויח לפרנסתו, במילא הולך זמן גם על לבוא במגע עם אנשים אחרים, עם כאלה שצריך לדבר אודות תורה²², אבל חייב הוא לדבר איתם גם באופן שיסייעו לו להרוויח את פרנסתו.

אצל ילדים אבל, חוסכים מהם הוריהם ולוקחים הם מן הילדים את שאר הדאגות, נותנים להם מן המוכן אוכל ושתייה, דירה, לבושים וכל הדברים ההכרחיים להם, ונותנים זאת בעין יפה, במידה הכי גדולה שההורים יכולים לתת זאת -

וודאי שאין לילדים שום דאגות ושום עיסוקים שיכולים לקחת זמן מהזמן שהם יכולים לתת ללימוד תורה. ז.א. שאצלם יכול להיות "תורתו אומנותו", כיוון שאין להם שום דאגות אחרות.

רשב"י שאל "איכא מילתא דבעי לתקוני",
האם ישנו דבר שהוא יכול לתקנו שם. ואמרו
לו שנמצא כאן דבר מצער, טרחה ליהודים,
והוא מייד תיקן זאת.

והוא עצמו פעל בזה, באופן של "יגעתי",
יגיעה, עד שהוא ביצע ובעצמו דאג ליהודים
אודות הדברים שסיפרו לו שהם צריכים
טובה - שהם יוכלו ללכת (ובלכתך בדרך) בלי
טרחה וקושי.

שזו אחת מן הדרכים והאופנים לעשות את
מצות גמילות חסדים וצדקה.

ט. שזהו הלימוד השני מרשב"י (אחרי
הלימוד הראשון - בתורה):

כל אחד מכם צריך להודות, שבכדי לקיים
"ואהבת לרעך כמוך" לא מספיק שישנו רגש
לבב, או שמדברים עם השני דברי אהבה,
דיבורים טובים, או שיש זאת במחשבה, כל
זה מאד יפה - מוכרחים אבל להביא זאת
במעשה בפועל,

שאתם בעצמכם תטרחו, עם הגוף שלכם,
עם הכסף שלכם וכדומה, לעזור לכל יהודי
שאפשר ושאתם יודעים שהוא נצרך לצדקה
או לעזרה של כסף או עזרה באופן אחר.
ולעשות זאת בפועל, ובשמחה ובטוב לבב,
כאמור לעיל.

שזהו אחד מהדברים שגורמים כביכול
לקב"ה נחת רוח, "נחת רוח לפני", ואדרבה -
הנחת רוח הגדולה ביותר, כמו שאדמו"ר הזקן
מבאר בתניא²⁷, שלכן צדקה "שקולה כנגד

שצריכים לעשות זאת בנוגע לעצמם, כיוון
שהם עוד לא יודעים להיכן ישלחו אותם [את
ילדיהם]. אבל מצד "ואהבת לרעך כמוך" -
צריך לפעול על ילדים אחרים והורים אחרים,
שישלחו את הילדים ל"קעמפ" בו כל דקה
פנויה מנוצלת ללמוד תורה ולקיים מצוות.

כל ילד צריך לברר אצל חבריו, וילדה
אצל חברותיה: כיצד הם מעבירים ומנצלים
את זמן הקיץ, זמן החופשה, שיהיה אז "לשמש
את קוני", לעבוד את הקב"ה ולגרום לו תענוג
באופן הכי טוב. ואופן גישה זה יביא מיד
למסקנה, שמוכרחים לעשות כל מה שאפשר
בכדי שיעבירו את הקיץ בסביבה, "קעמפ",
שכל דקה תנוצל ללמוד תורה ולקיים מצוות,
"תורתו אומנותו" (כנ"ל).

ח. יחד עם התורה מגיעים מצוות, גדול
תלמוד שמביא לידי מעשה²⁴, תורה אור
מאירה ומורה כיצד יש לקיים את המצוות.
על כן - לאחר הלימוד הראשון מרשב"י בנוגע
לתורה ("תורתו אומנותו"), מגיע הלימוד
בנוגע למצוות, שגם בזה רשב"י מורה את
הדרך:

הדבר הראשון שרשב"י עצמו עשה מיד
בהזדמנות הראשונה לאחר ששוחרר משלוש
עשרה שנותיו במערה, מובדל מהעולם,
מתחבא בגלל הגזירה שנגזרה עליו בגלל
שחזיק את היהדות²⁵ - היה: הוא עשה טובה
ליהודים.

כפי שמספרת הגמרא²⁶, שביצאו מהמערה

(24) ראה קידושין מ, ב. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

(25) שבת לג, ב.

(26) שבת שם בסוף העמוד.

(27) פל"ז (מו, ב ואילך).

ביותר שלא לעשות רע, דברים לא טובים, ולאחוז בעשיית דברים טובים.

מה שנאמר לעיל אודות הלימוד של (הדבר הראשון והשני בל"ג בעומר - של) רשב"י, שאצל כ"א צריך להיות "תורתו אומנתו", ולקיים מצוות החל ממצוות הצדקה ו"ואהבת לרעך" - זהו בסוג של "עשה טוב".

לזה מגיע הלימוד האחר של ל"ג בעומר (מההנהגה של תלמידי רבי עקיבא) בסור מרע - שצריך להישמר היטב שלא לפגוע ביהודי שני, "דעלך סני לחברך לא תעביד"³⁰, שזה "הסור מרע", מההיפך של "ואהבת לרעך כמוך":

"ואהבת לרעך כמוך" הוא בחיוב, ב"עשה טוב". "דעלך סני לחברך לא תעביד" הוא בשלילה, "סור מרע", להישמר מלעשות לשני דברים לא טובים, שאם היו עושים לו זאת הוא לא היה רוצה לסבול זאת.

שעל כך (השלילה, "דעלך סני לחברך לא תעביד") צריך להיות צווי מיוחד (על זה לא מספיק הציווי על החיוב, "עשה טוב" - "ואהבת לרעך כמוך"), ועל זה מגיע הלימוד האחר מל"ג בעומר (בהוספה ללימוד הראשון שמדבר אודות "עשה טוב"):

זהו בטבע בני האדם, שאחרי שהוא מקיים עם השני "עשה טוב", הוא עשה לו טובה, דבר טוב, צדקה, עזרה וכדומה - חושב הוא לעצמו: כיוון שהוא עשה לו טובה, זה נתן לו הצדקה שלא להתחשב בשני, ולא להיות כ"כ זהיר שלא לנגוע בכבוד השני, כיוון שהוא עשה לו כבר טובה, ומי מדבר אם הוא עוד

כל המצוות²⁸, זה חשוב עד כדי כך, כמו כל המצוות יחדיו.

וכאשר יודעים זאת (שע"י זה גורמים לקב"ה נחת רוח) הדבר נותן עוד יותר תענוג ועוד יותר יגיעה לפעול בשני הדברים הנזכרים לעיל (שמהם ישנו לימוד מרשב"י) - לימוד התורה עד "תורתו אמנותו", וקיום מצוות, החל מהמצווה העיקרית, מצוות הצדקה בממון, צדקה כדיבור או צדקה במחשבה, ע"י "ואהבת לרעך כמוך", ובמידה הכי גדולה.

ובכל דברים אלו מובטח, שבשעה ש"פותרים" (מחליטים) לעשות כך - "הקב"ה עוזרו"²⁹ ורשב"י עוזרו, ועוזרים לו שהוא יוכל לפעול בענינים אלו עוד יותר ממה שהתאים לו קודם, ולהאיר יותר, לרוחב ולעומק.

י. הענין השני ביום ל"ג בעומר הוא (כאמור לעיל) - שלאחר שתלמידי רבי עקיבא "לא נהגו כבוד זה לזה" ביום ל"ג בעומר הם החלו בחזרה לנהוג כבוד זה לזה.

שגם מזה ישנו לימוד עבור כל אחד, החל מילד קטן (בנוסף להוראה מהדבר הראשון בל"ג בעומר, יום הילולא דרשב"י, שאצל כל אחד צריך להיות "תורתו אומנותו", והדבר השני - לקיים מצוות, החל ממצוות הצדקה וכו'), ובהקדמה:

הפעולות והנהגות של אנשים, וגם המצוות, נחלקים בכלל לשני סוגים - "סור מרע" ו"עשה טוב". להישמר בזהירות הגדולה

(28) ב"ב ט, א. ירושלמי פאה פ"א ה"א.

(29) ראה קידושין ל, ב. סוכה נ, ריש ע"ב.

כך שהאדם השני הוא גם כן תלמיד של רבי עקיבא, כיוון שהוא למד תורה, ש"כולה אליבא דר' עקיבא", כל התושבע"פ והפירושים על תושב"כ מיוסדים על הלימודים שרבי עקיבא למד עם תלמידיו בזמנם, והם לאחמ"כ מסרו זאת לתלמידיהם עד שזה הגיע אלינו.

יוצא מכך, שכל יהודי שלמד תורה הוא תלמיד של רבי עקיבא. במילא, בשעה שבאים במגע עם יהודי שני, ילד או בכלל - צריכים מיד לזכור שהוא תלמיד של רבי עקיבא, ויתכן - תלמיד גדול וטוב יותר מאשר הוא בעצמו,

ובהיותו תלמיד של רבי עקיבא, הוא גם חבר של רשב"י (כיוון שרשב"י הוא תלמיד של רבי עקיבא),

ולכן גם הנה כל אדם, כל נברא, נברא של הקב"ה³², יש בו את ה"אומן שעשאני"³³, הקב"ה שברא אותו.

לכן: זה שיש לו את הזכות לעזור לאחר ע"י קיום "ואהבת לרעך כמוך" בדיבור וגם במעשה - לא רק שזה לא נותן לו שום הצדקה לא לנהוג כבוד לאחר ח'ו, אלא אדרבה: זה נותן לו את הזכות, שהוא יהיה זהיר עוד יותר בנתינת כבוד לאחר. ולעשות זאת עם שמחה, בשמחה גדולה ובטוב לבב.

וכיון שכל יהודי הוא (כנ"ל) תלמיד של רבי עקיבא וחבר של רשב"י ונברא של הקב"ה - דורש הדבר ונותן כח שיוכלו לקיים במידה הכי גדולה כבוד עם כל ילד, כל יהודי וכל

עשה לו את הטובה פעם אחת ופעם שניה ויותר מכך!

מגיע הלימוד של ל"ג בעומר ומלמד כל אחד מאיתנו, כל אחד מכם וכל אחד מעם ישראל בעולם כולו - שאפילו שהקב"ה זיכה ונתן לנו את האפשרות לילד לעזור לילד אחר, ילדה - לילדה אחרת, ובשמחה ובטוב לבב במידה גדולה (כנ"ל) - אך יחד עם זאת צריך הוא (או היא) להיזהר מאוד לא לפגוע בילד שני, יהודי שני או אדם אחר בכלל, אלא עוד יותר - לנהוג בו בכבוד, לתת לו כבוד.

כל ילד (ובכלל כל יהודי) צריך לדעת שאין לו לתת דבר לשני, כיון שהוא רצה זאת עבור עצמו - כי זהו עניין של תענוג. ואפילו לא להשיג את גבולו של השני, כמו לדוגמא: בזמן שהוא רומה לקנות צעצוע ("א צאצקע") או ממתק, והשני היה הראשון שרצה לקנות זאת - צריך הוא להיזהר שלא להשיג גבול ולומר למוכר, שאני אתן לך "פעני" יותר ובמילא זה יינתן לו. וכדומה³⁴.

שזהו עניין של "דעלך סני": לו היה אחר רוצה לעשות לו זאת, הוא היה מצטער מזה. זהו גם עניין של השגת גבול, להיכנס לשטח (למקום), לחפץ, שהשני היה הראשון בו.

כמו כן לא לפגוע בכבוד השני, ויותר מכך (כנ"ל) לא רק שלא לפגוע בכבוד השני, אלא גם - לתת לו כבוד.

יא. שזה (הזהירות בכבודו של השני) ברור ומובן (וכפי שדורשים זאת מכל אחד, אפילו מילד קטן מאוד) - בזמן שחושבים על

(32) ראה תניא פרק לב (מא, ב).

(33) ראה תענית כ, סע"א ואילך. וראה לקו"ש חט"ו ע'

(31) ראה טושו"ע חו"מ ר"ס רלו. שו"ע אדה"ז הל' הפקר

(אברהם) ישב בזמן שהקב"ה עומד. "א"ל הקב"ה אל תצטער, זקן אתה בן מאה שנה שב". הקב"ה אמר לו שהוא ישאר לשבת,

הקב"ה התענג שהוא עומד על יד אברהם אבינו שיושב, כיוון שאברהם אבינו קיים מצוות, הוא הכניס אורחים, וקיים מצוות שונות.

והמדרש מסיים שהקב"ה הבטיח לאברהם שכך יהיה לעתיד לבא אצל נכדיו וניניו עד סוף כל הדורות: "א"ל הקב"ה חיך, בשביל³⁹ שאתה יושב ואני עומד⁴⁰, עתידין בניך בני ג' שנים, בני ד' שנים, לישב בבתי מדרשות ובבתי כנסיות⁴¹ ואני עומד עליהם שנאמר אלקים נצב בעדת א-ל".

לאברהם אבינו יולדו נכדים ונינים, ובזמן שהם יהיו קטנים מאוד (בגיל שלוש, בגיל ארבע) וילכו לבית⁴¹, למקום שבו לומדים תורה ומתפללים - יהיה שם "אלקים נצב בעדת א-ל", הילדים קשורים עם א-ל, עם אלוקות, ע"י שהם לומדים את תורתו ומקיימים את מצוותיו - והקב"ה עומד מעליהם ושומר עליהם! -

אתם כבר אמרתם⁴² (ושמעתם) "הנה ה' נצב עליו". אבל כאן המדרש מוסיף, שהפסוק אלקים נצב גו' מדבר במיוחד אודות ילדים קטנים, החל עוד כשהם בני שלוש-ארבע שנים - עומד הקב"ה מעליהם באופן

אדם, ובוודאי - לא לפגוע באחר בשום אופן שלא יהיה, לא במעשה, אפילו לא בדיבור.

יב. ישנו מדרש מופלא שמנמק ומבאר עוד יותר איך ילד קטן בשנים או קטן בידיעת עניני יהדות, יש לו את הכח להימנע ולא לפגוע בכבוד השני, ועאכו"כ לא להשיג גבול ולקחת משהוא מן השני, ואדרבה - לתת, לתת לו כבוד:

כתוב³⁴ "אלקים נצב בעדת א-ל בקרב אלקים ישפוט", הקב"ה אומר ש"אלקים נצב", הוא נמצא ועומד עם כל התוקף³⁵, "בעדת א-ל", במקום בו ישנה עדת אנשים (אנשים רבים) שקשורים עם א-ל, עם הקב"ה, עם אלוקות.

מסופר במדרש³⁶ - איך זה מגיע. זה קרה בפעם הראשונה עם היהודי הראשון, אברהם אבינו, "אחד היה אברהם"³⁷, שממנו באו כל היהודים, ילדים ומבוגרים:

אברהם אבינו היה "יושב פתח האוהל"³⁸ (הוא ישב בדלת, בפתח אוהלו) כשהקב"ה התגלה אליו ("וירא אליו ה'") "כיוון שנגלה עליו הקב"ה היה יושב . . . בא אברהם לעמוד אברהם רצה לעמוד. "א"ל לו הקב"ה אל תצטער לעמוד שב לך" הקב"ה אמר לו שיישאר לשבת. "א"ל אברהם וכי כך הוא דרך ארץ שאני יושב ואתה עומד" אברהם אמר לקב"ה, שאין זה מתאים, אין מקום לכך שהוא

34) תהילים פ"ב, א.

35) כמש"נ קמה אלומתי וגם ניצבה (וישב לו, ז).

36) תנחומא (הקדום והישן) באבער וירא ד. יל"ש תהלים עה"פ (רמז תתלא). אגדת בראשית פ"ט.

37) יחזקאל לג, כד.

38) ר"פ וירא.

39) ביל"ש שם: "כשם שאתה יושב ואני עומד כו".

40) באגדת בראשית שם: "עכשיו אתה זקן את בן מאה שנים, ואתה תמה שאני עומד ואתה יושב, עתידין בניך כו".

41) וראה הגירסא במחז"ו ס"ו כה (הובא בהערות באבער לתנחומא שם (הערה לג)).

42) בה"ב פסוקים ומאמרי חז"ל מתניא רפמ"א.

של "נצב" (כלשון הפסוק - והנה הוי' נצב).
ש"נצב" מראה על עמידה איתנה⁴³.

ומכיוון שהקב"ה עומד עם תוקף, "נצב",
על הילדים - הכח ניתן כביכול לילדים, שהם
יבטלו ולגמרי לא יתחשבו עם היצר.

היצר רוצה לומר שהממתק טעים
והצעצוע יפה, הוא לא צריך להתחשב בזה
שהילד השני היה הראשון שרצה זאת, וודאי
- אומר לו היצר - אין הוא צריך לרדוף אחר
נתינת כבוד לילד השני -

אבל יש לילד תוקף שבא מ"אלוקים נצב
בעדת א-ל", הוא לגמרי מבטל את היצר, היצר
אינו בעל ערך עבורו, הוא הולך עם "אלוקים
(שהוא) נצב בעדת א-ל", עם התוקף של
הקב"ה, בהיותו משמש את קוני.

ואז וודאי שהיצר מתבטל לחלוטין, והילד
נזהר גם ב"סור מרע" וגם ב"עשה טוב", כולל
גם בלנהוג כבוד זה בזה, שנותנים כבוד אחד
לשני.

יג. ואז נעשה גם "כולנו כאחד"⁴⁴ כל
היהודים מתאחדים כדבר אחד. שאז נעשה
"ברכנו אבינו", שהקב"ה יברך אותנו עם כל
הברכות.

עד - עם הברכה המרכזית ועיקר הברכה
- שבמהרה בימינו ממש, מיד במהרה "נאו",
מוציא הקב"ה כל ילד ואת כל הילדים, יחד עם
אחיהם, אחיותיהם, הוריהם, סבים וסבתות,

"בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"⁴⁵, מן
הגלות,

והולכים כולם יחד, בתור "קהל גדול"⁴⁶,
"עדת א-ל" גדולה, שלימות העם, כל העם
היהודי בשלימותו בגופו בנשמתו ובממונו,
יחד עם שלימות התורה והמצוות, כל מה
שנפעל ע"י לימוד התורה ובפרט - של "תורתו
אומנותו" וע"י קיום מצוות בשמחה ובטוב
לבב, עד שנעשית שלימות התורה והמצוות,

והולכים "עם ענני שמיא"⁴⁷, "אחישנה"⁴⁸ -
הקב"ה מביא את בני ע"י עננים ובאופן מהיר
ביותר, בלשון הרמב"ם⁴⁹ "מיד הן נגאלין"
- בגאולה האמיתית והשלימה, בארצנו
הקדושה, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך
בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁵⁰, והקב"ה
קרא לזה פלטרין של מלך, זהו הארמון שלו,

והתורה הבטיחה שארץ ישראל ניתנה
כנחלת עולם, כירושה נצחית, לעם עולם,
לעם הנצחי, שניתה להם ע"י אלוקי עולם, ע"י
האלקים נצחי. היא מבטיחה להם -

וודאי החלקים שה' כבר נתן ליהודים,
וודאי שלא יחזור אפי' ממתנת השם אפילו
שעל ממנה.

וכיון שמקיימים גם מצווה זו, ששומרים
את מתנת השם, כל השטחים שכבר החזיקו
בארץ הקודש, שהקב"ה העניק עם נסים

(45) כמ"ש (ביצי"מ) בא י, ט.

(46) ירמי' לא, ת.

(47) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

(48) ישעי' ס' כב. סנהדרין שם.

(49) הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(50) עקב יא, יב.

(43) ראה אוה"ת נציבים ס"ע ארא ואילך.

(44) ברכת "שים שלום" בסוף תפילת העמידה. וראה

תניא פרק לב.

("פליינס") וכדומה, אלא "מיד הן נגאלין", ברגע אחד ו"כהרף עין" (כפי שהיה ב"מי צאתך מארץ מצרים"⁵⁵).

כהרף עין תופסים שנמצאים בארץ הקודש, ושם גופא בירושלים עיר הקודש, ושם גופא על הר הבית, ב"מקדש אד' כוננו ידיך"⁵⁶, ממול ("פראָנט") על יד השער ופתח בית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו, ו"יחזיר⁵⁷ לנו עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו אמן סלה"⁵⁸.

יד. מסתם יסיימו כמו שמסיימים בכל פעם את הכינוסים (של הילדים) - עם ענין של תפילה, התפילה⁵⁹ של "יהי רצון כו' שיבנה ביהמ"ק כו'".

שזה יבוא בנוסף (בתור הוספה) לריבוי הדברי תורה שבכתב ושבעל-פה, הפסוקים ומאמרי חז"ל, שנאמרו ונלמדו קודם לכן.

וגם יתנו לכל ילד כסף שהוא יתן (- חלק מזה) לאחר יום ל"ג בעומר לצדקה.

שאז יהיו שלשת העמודים של תורה עבודה וגמילות חסדים⁶⁰. שהם מקיימים את העולם שהוא לא יזוז ולא יזדעזע.

שזו גם השליחות של בני' להביא שלום גם בעולם, עי"ז שהם מביאים שלום אצל עצמם,

ובסבר פנים יפות, - זה עוד יותר יזרז שהקב"ה ע"י משיח צדקנו, ובדרכי נועם ובדרכי שלום, יתן את הארץ בשלימותה - שלימות הארץ ליהודים. הארץ כולה בשלימותה ניתנת לכל יהודי ולכל בני', בדרכי שלום, כיון שזה ניתן מהקב"ה ששמו שלום.

נעשים שלושת השלימויות ביחד - שלימות העם, שלימות התורה ושלימות הארץ.

וזה נעשה, כפי שרבי שמעון בן יוחאי אמר⁵¹, "כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן... גלו לאדום⁵² שכינה עמהן... ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן, שנאמר⁵³ ושב ה' אלוקיך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן מבין הגליות",

רשב"י אומר, שכל זמן שאפילו יהודי אחד ויחיד, אפילו ילד קטן, נמצא עדיין בגלות, עדיין שכינתא בגלותא, בזמן שהקב"ה מוציא את כל בני' מהגלות ע"י משיח צדקינו, ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל⁵⁴, כל יהודי וכל היהודים עד הילד קטן האחרון שנמצא בגלות - אז גם הקב"ה יוצא מהגלות,

"ורחמך"⁵³, כל זה נעשה ברחמים, ועי"ז שהיהודי מתנהג ברחמים עם יהודי שני (שגם זהו פירוש של "ורחמך").

"ומיד הן נגאלין" (כנ"ל). מובן מאליו שבזמן שהקב"ה יוצא מהגלות, לא צריך הוא ח"ו להגיע ברכבות ("טריינס") או מטוסים

55) מכילתא ופרש"י עה"פ בא יב, מא.

56) בשלח טו, יז (ופרש"י שם). זח"ג רכא, א. ועוד.

57) נוסח "הרחמן" ב"סדר ספירת העומר".

58) עבודת סלה שאין לה הפסק (עירובין נד, א) כי זהו

ביהמ"ק דכוננו ידיך - נצחי (זהר ח"ג שם).

59) סוף תפילת העמידה (מאבות פ"ה מ"ב).

60) אבות פ"א מ"ב.

51) מגילה כט, א.

52) ע"פ דק"ס שם.

53) נצבים ל, ג.

54) ישעי' כו, יב. וראה פרש"י נצבים שם.

אתמול, וממילא מובן שצריכים להתכונן עוד יותר כדי שיהיו מוכנים למ"ת, ויוכלו ללמוד תורה ולקיים את מצוותיה עם כל התוקף והחיות - עי"ז שבימים שלפני כן מתנהגים כמו שיהודי צריך להתנהג.

ובפרט שנמצאים בל"ג בעומר, כאמור לעיל שזהו יום שמחתו של רשב"י - עד "שמחה גדולה" שהוא (רשב"י) אמר⁶⁵ "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין". ז.א. שאלו חשבונות שלא יהיו - הרי רשב"י מציל את כל העולם ממידת הדין. יכולה הרי הגאולה האמיתית והשלימה לבוא בקרוב ממש, ועוד יותר - בשמחה גדולה, עם שמחתו של רשב"י!.

בהמשך להמדובר לעיל אודות גודל השמחה בל"ג בעומר -

רואים זאת גם בסיפור שגם הודפס⁶⁶ ופורסם והגיע אלינו:

ר' אברהם הלוי, תלמיד של האריז"ל, יחד עם האריז"ל פעם היו במירון בל"ג בעומר (בקברו של הרשב"י). התלמיד נהג לומר כל יום בברכת "תשכון"⁶⁷ (הברכה של "ולירושלים

בין יהודי אחד לשני (כמדובר לעיל), עד שלום אמיתי, מביא זה גם שלום אמיתי בעולם.

וודאי שזה מביא חוזק ל"עולם קטן" זה האדם⁶¹, שאצל כל יהודי שעוסק בתורה עבודה וגמ"ח - יהיה העולם קטן שלו עם התוקף הכי גדול.

טו. ובפרט שנמצאים בימי הספירה. שזה עוד יותר מדגיש את החוזק והחיות עמם מקיימים היהודים תורה ומצוות (כל שלושת העמודים של תורה עבודה וגמ"ח):

אחד הענינים בספירת העומר הוא⁶², שבצאת בני ממצרים, שכבר אז ידעו שהם הולכים למתן תורה, אמרו להם ש"בהוציאך⁶³ את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה" - בני ספרו עם תשוקה גדולה את הימים למתן תורה, כמה ימים כבר עברו מיצי"מ עד מ"ת.

וכך עושים בני בכל שנה ושנה⁶⁴, וכמו כן בשנה זו - שמיד לאחר חג הפסח, מתחילים להתכונן לחג השבועות, זמן מתן תורתנו, בידועם שצריכים לעבור ביניהם ארבעים ותשעה ימים, סופרים את הימים עם תשוקה למתן תורה, כמה ימים כבר עברו,

ונמצאים בל"ג בעומר, בידוענו שעד היום כבר עברו שלושים ושלושה ימים, צריכים להמתין עד מ"ת יום פחות משהינו צריכים

61 (תנוחמא פקודי ג. תקו"ז תס"ט ק, ב). וראה אדר"ג פל"א. ועוד.

62 ראה מו"נ ח"ג פמ"ג. חינוך מצוה שו. מדרש ("הגדה") הובא בעיטור (סוף הל' מצה ומרור), ר"ן סוף פסחים. ועוד (ראה לקו"ש ח"ב ע' 114 הערה 2).

63 שמו"ג, יב.

64 ראה לקו"ש שם הערה 5.

65 סוכה מה, ב.

66 שער הכוונות (להאריז"ל) ענין ספה"ע דרוש יב. פער"ח שער ספה"ע פ"ז. הובא בעט"ז לשו"ע או"ח סתצ"ג.

67 שער הכוונות ופע"ח שם.

בשו"ע האריז"ל (וכן בנגיד ומצוה) איתא שאמר נחם בברהמ"ז, ובס' לחם מן השמיים (להר"י צמח, מונקאטש, תרס"ה) שאמרו בברהמ"ז ובברכת תשכון - אבל ידוע שבכל כגון דא סמכינן על שעה"כ (ופע"ח) - ראה הגהת אדע"נ לסידור (נדפסה בס' תו"א, ברוקלין, תש"א ועוד) רל, ב*.

למרות שאין אומרים אז תחנון⁷¹, ואין זה יום המעשה⁷².

יתר על כן:

בראש חודש אין ענין השמחה בהדגשה (שזו הרי היתה טענת רשב"י על ר' אברהם הלוי, שזהו יום שמחה). אך לפי פשטות הלשון הוא אמר "נחם" גם בחול המועד, שחול המועד הוא "מועדים לשמחה" כפי שאדמו"ר הזקן פסק בשולחן ערוך⁷³, ש"שמחה זו (דחזה"מ) היא מ"ע מן התורה".

אעפ"כ ר' אברהם הלוי התיר אז לומר ובפועל אמר "נחם" (והרא"י שהוא לא נענש על זה, ואדרבה - נרשמה הנהגה זו), למרות שאז זהו יום שמחה, "מועדים לשמחה", ועוד שמחה מן התורה.

בשבת ויו"ט הוא אכן לא אמר "נחם" (כיוון שהוא אמר "נחם" בברכת "תשכון", שאין אומרים אותה בשבת ויו"ט) - אבל לא כיון שהשמחה אז מכריעה על עומק הרגש שלו על הגלות, אלא בגלל טעם אחר:

הוא אמר "נחם" בברכת "תשכון", ובשבת ויו"ט לא אומרים ברכת "תשכון". והדין⁷⁴ הוא שבתפלת העמידה אסור להכניס דברים אחרים שאינם נמצאים בנוסח תפלת העמידה שכנסת הגדולה תקנו. ולהכניס זאת בתפלה אחרת שאינה מדברת אודות ענינים אלו, או

71) שו"ע או"ח סקלא"א ס"ו. סידור אדה"ז לפני "ובא לציון גואל". הוספה לשו"ע אדה"ז (להר"נ מדובראוונא) או"ח שם ס"ח.

72) ראה לקו"ת ברכה צו, ד. אוה"ת בראשית כב, סע"א ואילך. ברכה ע' א'תצט ואילך.

73) או"ח סתקכ"ט ס"ו.

74) טושו"ע ואדה"ז או"ח ר"ס קיט.

עירך ברחמים תשוב ותשכון בתוכה") את התפלה "נחם ה' אלוקינו את אבלי ציון ואת אבלי ירושלים כו". וכך גם הוא גם אמר באותו ל"ג בעומר. רשב"י מסר ע"י האריז"ל, שאסור היה לתלמיד לומר "נחם" ב"יום שמחתנו"⁶⁸ ל"ג בעומר ולכן הוא נענש וכו'.

שמחה ישנה ראייה על גודל השמחה של ל"ג בעומר:

כל יהודי אומר "נחם" רק בתשעה באב. ר' אברהם הלוי אבל הרגיש את הגלות כה עמוק, אצלו זה היה כ"כ מורגש, כ"כ חי וכ"כ כואב - כמו שכתוב בספרים, שהוא היה גלגול ניצוץ מירמ"י הנביא⁶⁹ (מנבא נבואות המרה נבואות הגלות) - שהוא אמר "נחם" בכל יום⁷⁰ מהשנה,

עד ש - לפי פשטות הלשון מובן - שהוא היה אומר זאת גם בראש חודש וכיו"ב,

ולפענ"ד ולולא דמסתפינא - ה"ז טה"ד וכו' בשו"ע האריז"ל - דמה טעם לאומרו בברה"מ"ז ולא לאמרו בתפלה ובברכה שכולא עלמה אומרים נחם בט' באב. וכ"ה להדיא בשו"ע האריז"ל כת"י שתח"י, וז"ל: ה' נהוג לומר נחם בברכת תשכון.

68) כ"ה בשעה"כ שם. ובפע"ח שם: "יום שמחתנו".

69) ס' אור ישר (אור צדיקים - ראה שם הגדולים להחיד"א ערך זה) עמוד העבודה פ"א (בס' אור צדיקים - פ"ז) בשם האריז"ל.
70) שעה"כ שם.

אמר שאסור היה לו לומר אז "נחם", מצד השמחה של יום זה, שהאי כזו שמחה גדולה ששקולה אפילו צער זה שהיה לר' אברהם הלוי על החורבן!

שזה מדגיש עוד יותר את גודל השמחה של רשב"י בל"ג בעומר, (יש בה ענין ש) היא יותר חזקה מהשמחת חול המועד, שהיא "מועדים לשמחה" מן התורה (אותו "מועדים לשמחה" כבימי יו"ט האסורים במלאכה), ויותר חזקה מהשמחה ביו"ט ושבט, והראי' שלולא הנ"ל היה הוא אומר "נחם" גם ביו"ט ושבט.

שכן הוא גם בנוגע לשמחה של הגאולה העתידה, שהיא עוד יותר גדולה מהשמחה של "מועדים לשמחה",

כמו שכתוב במדרש⁷⁶ שלע"ל "כל המועדים יהיו בטלין וימי הפורים לא יהיו נבטלין לעולם". ונכתבה על כך ההסברה⁷⁷, שח"ו לומר שמצווה מן התורה תבטל. גם אז יחגגו את הימים טובים של פסח, שבועות וסוכות, אבל השמחה של הגאולה וימות המשיח תהיה כ"כ גדולה ש"שרגא בטיהרא מאי אהני"⁷⁸, השמחת הימים טובים לא תתפוס אז מקום לגבי שמחת הגאולה. משא"כ השמחה של פורים שהיא "עד דלא ידע"⁷⁹. ועד"ז יש לומר בדרך אפשר בנוגע לשמחה של ל"ג בעומר (שגדולה יותר מהשמחה של "מועדים לשמחה").

לומר זאת שלא בתפלה - לא היה זה ענינו וכונתו של ר' אברהם הלוי, הוא אמר זאת בתפילת העמידה בכדי ש"נחם" יקוים בפועל - לכן כשלא היה היכן לומר, הוא לא אמר זאת.

אבל לולא זה היה הוא היה מתיר לומר גם אז - והראי' שהוא התיר לומר ואמר בחול המועד, שהוא "מועדים לשמחה" מן התורה, הוא גם היה מתיר לומר ורצה לומר בימי יו"ט (לולא הסיבה הנ"ל).

ומזה מובן ג"כ במכ"ש וק"ו שהוא היה מתיר לומר זאת בשבת (לולא סיבה הנ"ל שלא היה לו היכן לומר זאת) - כיון ששבת הרי אינה קשורה עם שמחה אלא עם עונג (שלכן אין אז מצוות התלויות בשמחה, הם ישנם רק ביו"ט שעניינו הוא שמחה)⁷⁵, ובנוגע לאמירת "נחם" זה נוגע לשמחה לא לעונג. באם הוא התיר לומר ואמר זאת בחול המועד שהוא יום שמחה מן התורה, ודאי שהוא היה מתיר לומר זאת בשבת, שאינו יום שמחה (אלא עונג).

אלא זה שהוא בפועל לא אמר זאת בשבת אי"ו מצד קדושת שבת או עונג שבת, שעונג הוא יותר משמחה וכו', כי עונג אין לו שייכות עם אמירת "נחם" - אלא מצד זה שלא היה לו היכן לומר זאת, כי לא אומרים אז ברכת "תשכון".

יוצא אם כן לפי פשוט הלשון שבכל יום, אפילו ביום שמחה מן התורה, חול המועד, ר' אברהם הלוי אמר "נחם", מצד עומק כאבו על הגלות.

אעפ"כ כשהגיע יום ל"ג בעומר, רשב"י

(76) מדרש משלי פ"ט. יל"ש משלי רמז תתקמז. ועוד.

(77) אוה"ת ואתחנן ע' עב. וראה תו"א מג"א צ, ד. ספר הליקוטים - ד"א ח צ"צ ערך לע"ל ע' תערב ואילך. וש"נ.

(78) ל' חז"ל - חולין ס, ב. ועוד.

(79) מגילה ז, ב.

(75) ראה ס"מ תש"ט ע' 130 ובהערה שם ד"ה אינו זמן

השמחה. וש"נ. לקו"ש ח"ג ע' 25 הערה 13. וש"נ.

לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש הנצחי⁸⁰.
 "נאור" אמן ו"אמן סלה".

[ניגנו (הש"ץ שי' התחיל לנגן "יה"ר כו")
 "שיבנה ביהמ"ק כו".

אחרי ה"פּאַראַד" צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א
 ל(הש"ץ שי' ל)נגן (עוה"פ) "יה"ר כו' שיבנה
 ביהמ"ק כו""].

יז. הקב"ה יעזור, שנקח חלק לפי כוחנו
 בשמחתו הגדולה של רשב"י, עי"ז שביום זה
 למדנו תורה, וינגנו כעת את הניגון, התפלה,
 "יהי רצון כו' שיבנה ביהמ"ק כו", ולאחמ"כ
 יתנו צדקה -

שיכנסו בריקוד משמחתו הגדולה של
 רשב"י, מל"ג בעומר תשמ"ג, ילכו תוך כדי
 ריקוד ("טאנצנדיקערהייט") לקבל פני משיח
 צדקינו, ויכנסו בריקוד לארצנו הקדושה,

(80) זהר דלעיל הערה 56.

פארד תשמ"ד - ל"ג בעומר

הוספות ללקוטי שיחות חלק כ"ז | עמודים 277-296

זה הרי וודאי שהוא מוסבר בתורה שבע"פ, שהרי ר' עקיבא היה המקור של כל התורה שבע"פ, כמו שהגמ' אומרת⁶ ש"כולהו אליבא דר' עקיבא".

אלא בדיוק כמו שהרבה הלכות אחרות התגלו בזמן מאוחר יותר, ע"י ה"תלמיד ותיק", כן הוא גם בנוגע לל"ג בעומר, שהאירוע שבגללו חוגגים את היו"ט של ל"ג בעומר עם שמחה גדולה, הם נתגלו ונתחדשו בזמנם - הם כולם אבל ניתנו למשה מיני.

ג. ליו"ט של ל"ג בעומר יש שני טעמים עיקריים:

אחד הטעמים הוא שהתלמידים של ר' עקיבא ש"מתו מפסח עד עצרת"⁷ - "פסקו מלמות" בל"ג בעומר⁸, ומאז והלאה חיו והפיצו תורה.

והטעם השני הוא - שזהו "יום שמחתו" דרשב"ז⁹ - כמוסבר לקמן (סעיף י"ב).

הביאור בטעם הראשון:

הסיבה על זה שתלמידי ר"ע היו קודם במצב של "למות", הוא הרי וודאי (כמו כל דבר אצל יהודים) קשור עם תורה - מספרת

א. [אמרו את הי"ב פסוקים ומאמרי חז"ל¹.

אח"כ ניגנו הניגון "ווי וואנט משיח נאו".

הש"ץ התחיל לנגן "יה"ר כו' שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך".

ב. הכינוס הנוכחי הוא לכבוד היום של "ל"ג בעומר", היום השלושים ושלוש של ספירת העומר.

בשביל לדעת את החשיבות של היום - צריך לראות מה כתוב אודותיו בתורה שבעל פה, אשר ניתנה למשה בסיני יחד עם התורה שבכתב, כמו שכתב הרמב"ם בהקדמתו לספר "משנה תורה"², ש"כל המצוות שניתנו לו למשה בסיני בפירושן ניתנו", ז.א. שתורה שבכתב ניתנה מהקב"ה למשה יחד עם תורה שבע"פ, וכמו שכתוב לאחמ"כ בירושלמי³ עה"פ⁴ "מזה ומזה הם כתובים" שבעשרת הדיברות שנכתבו על הלוחות נכללת כל התורה שבכתב ושבע"פ, אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש⁵.

ובפרט כשמדובר אודות אירוע שקשור עם תלמידי רבי עקיבא (כמוסבר בהמשך).

(1) נדפסו בחוברות "י"ב פסוקים ומאמרי חז"ל" (ברוקלין תשל"ז): בחוברות "צבאות השם" בכ"מ. ועוד.

(2) ועד"ו בהקדמתו לפיה"מ - ד"ה דע.

(3) שקלים פ"ז ה"א. וראה תורה שלימה מילואים לכרך

טז ס"א (ע' רג ואילך). וש"נ.

(4) תשא לב, טו.

(5) ראה מגילה י"א, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. לקו"ש

חי"ט ע' 252 הערות 20-21.

(6) סנהדרין פו, רע"א.

(7) יבמות סב, ב.

(8) מאירי שם בשם הגאונים. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח

סתצ"ג ס"ב (ס"ה). שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש י"ב.

פע"ח שער ספה"ע פ"ז. משנת חסידים מס' אייר פ"א מ"ד.

(9) ראה לקמן סעיף י"ב ובהנסמן שם (הערה 57).

במילים אחרות: היום של ל"ג בעומר מלמד אותנו, שבהוספה לעניין של "ואהבת לרעך כמוך", ובאופן כמו שר' עקיבא התכוון, שזהו "כלל גדול בתורה", ובלשון הלל הזקן¹⁵, "זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה הוא", ז.א. שכל התורה היא פירוש והסבר ופירוט של ה"כלל" של "ואהבת לרעך כמוך" - ישנו עוד עניין עמוק בזה:

אפילו כאשר מדובר אודות זה שנדרש מתלמידי ר' עקיבא נתנית כבוד כראוי להם, שזהו כבוד מיוחד (כידוע היוקר של יהודים בכלל אצל ר' עקיבא) - הרי גם זה נתקן ביום של ל"ג בעומר.

ומאז, מזכיר היום של ל"ג בעומר, שלא רק שצריך להיות "ואהבת לרעך כמוך" כ"כלל גדול בתורה", ולא רק שאין לפגוע ח"ו באף אחד או לתת כבוד באופן של "מהיכי תיתי" (בצורה פשוטה) או אפי' יותר מבפשטות, באופן גדול - אלא צריך "לתת כבוד זה לזה" לכל יהודי, כמו שנדרש מתלמידי ר' עקיבא!

ה. והמעלה של כל יהודי היא, שלכן מגיע לו כבוד הכי נעלה, מוכן בפשטות:

כל יהודי הוא "עולם מלא"¹⁶; עד ש"והנה¹⁷ ה' נצב עליו"¹⁸ ומלא כל הארץ כבודו ומביט עליו ובוחר כליות ולב אם עובדו כראוי: הקב"ה ש"מלא כל הארץ כבודו", הוא מתנהג עם כל העולם - עוזב כביכול את כל הענינים שלו ו"נצב עליו", הוא נעמד לצד כל יהודי,

הגמי¹⁰ שזה היה כיוון ש"לא נהגו כבוד זה לזה", הם לא נתנו כבוד אחד לשני כמו שמתאים לתלמידי ר' עקיבא.

זאת אומרת: הרי מוכן, שמכיוון שהתורה (תורת אמת) קוראת להם בתואר "תלמיד ר' עקיבא", הם היו חשובים מאד, ובמילא צריך לצפות מהם שיתנהגו בכבוד מיוחד. ובמיוחד צריך לצפות מהם לכבוד כלפי תלמיד של ר' עקיבא - תלמיד שני של ר' עקיבא, כיוון שר' עקיבא הרי היה עם "קאך" (חיות) בעניין של "ואהבת לרעך כמוך"¹¹ (וכמו שחזרו כעת¹² ש"ר' עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה"¹³).

זה בערך לכבוד שצריך לצפות ביחס של תלמיד אחד של ר' עקיבא לשני - הרי ההנהגה של תלמידי ר' עקיבא לא היתה מספיקה, והתוצאה מזה היתה הגזירה של מתו תלמידי ר' עקיבא.

וביום זה, ל"ג בעומר, נתבטלה הגזירה, ו"פסקו מלמות".

ד. מזה גם יובן התוכן הפנימי של היום של ל"ג בעומר:

היות והגזירה שהיתה עד ל"ג בעומר היתה קשורה עם טעם ("לא נהגו כבוד זה לזה"), הרי מוכן מאליו, שהביטול של הגזירה הוא תוצאה של ביטול טעם הגזירה, ז.א. שהתוכן של ל"ג בעומר הוא, הביטול של העניין של "לא נהגו כבוד זה לזה"¹⁴.

10) יבמות שם.

11) קדושים יט, יח.

12) בה"ב פסוקים ומאמרי חז"ל.

13) תו"כ ופרש"י עה"פ שם.

14) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 342 ואילך.

15) שבת לא, א.

16) ראה סנהדרין לו, א במשנה.

17) תניא שבהערה 19.

18) ויצא כה, יג.

"ומביט עליו אם עובדו כראוי" (כמו שכעת חזרנו¹² מן התניא¹⁹).

וזה נאמר על כל יהודי ללא יוצא מן הכלל: כיוון שהוא צאצא של האבות אשר "הן הן המרכבה"²⁰ (ובפרטיות יותר, של יעקב, שאצלו נכתב¹⁸ "והנה ה' נצב עליו") - לכן "ה' נצב עליו", על כל יהודי, עד סוף כל הדורות, ללא הבט על הנהגתו ברגע שלפני זה.

ו. ולזאת:

היות והקב"ה ברא כל יהודי, ועשה אותו חי, ו"נצב עליו" - נותן לו בוודאי את כל מיני ברכות.

וכמו שכעת קראנו בפרשה בשבת - שהקב"ה אומר "אם²¹ בחוקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם וגו'":

הקב"ה מתחנן²² ונותן כח שיהיה "בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם", ובזמן שפועלים זאת, נותן הוא את כל הברכות המנויות בפרשה, עד ל"והייתי לכם לאלוקים, ואתם תהיו לי לעם"²³, שהקב"ה לוקח על עצמו עם כל יהודי, והוא מבטיח ומברך ומצליח כל יהודי שהוא נעשה עבד וכן לאבינו שבשמיים.

עד לברכה "ואולך אתכם קוממיות"²⁴

ש-כל יהודי הולך עם גאוה ועם ראש מורם²⁵, כיוון שהוא מתגאה בזה שהוא זכה להיות יהודי, ושהקב"ה נתן לו את תורתו ואת מצוותיו, "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו ל ישראל"²⁶, ונתן זאת באופן של "נותן" (כמו שאומרים אנו בכל יום "נותן התורה"), שכל הנותן בעין יפה הוא נותן²⁷, עם פנים יפות שמחות ומאירות.

והנתינה היא באופן ש"התורה היא נצחית"²⁸, כירושא נצחית לכל יהודי, כמו שכעת אמרנו¹² ש"תורה צווה לנו משה מורשה קהילת יעקב"²⁹ וכמו הדין בנוגע לירושא³⁰, שאפי' תינוק בן יומו יורש הכל (ולא מתחשבים עם מעלותיו ומעשיו וכו').

שמכל זה מובנת המעלה הנפלאה של כל אחד ואחד מישראל, ואיך צריך להיות ה"נהגו כבוד זה לזה" באופן הכי נעלה ומיוחד.

ומכיוון שכל יהודי הוא יורש של כל התורה, נותן לו זה גופא כח מיוחד, חיות וחוזק, שיהיה "בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם",

ובפרט בציווי המיוחד של אהבת ישראל, נהגו כבוד זה לזה, ובאופן כמו שהרמב"ם אומר³¹ "מצווה על כל אדם לאהוב את כל

(25) ראה ת"כ ופרש"י שם.

(26) תהילים קמז, יט.

(27) ראה ב"ב נג, א. וש"נ.

(28) תניא רפי"ז. ובכ"מ.

(29) ברכה לג, ד.

(30) ראה נדה מד, רע"א במשנה. רמב"ם הל' נחלות ספ"א.

(31) הל' דעות פ"ו ה"ג הובא בשו"ע אדה"ז חאו"ח סקנ"ז

ס"ה. וש"יג.

(19) פמ"א (נו, סע"א ואילך).

(20) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(21) ר"פ בחוקתי (כו, ג-ד).

(22) כמאחז"ל (ע"ז ה, סע"א) "אם בחוקתי תלכו" - "אין אם אלא לשון תחנונים".

(23) שם יב.

(24) שם יג.

אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך" -

שייפעלו במידה גדושה, כמו שמתאים ליהודי שליח של הקב"ה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים³², שייראו בעולם אלוקות על כל צעד ושעל.

ועד שעושים זאת בתכלית ההידור - "נהגו כבוד (הראוי ליהודים) זה לזה".

ז. כל האמור לעיל שייך ונאמר לכל אחד ואחת מישראל, הן גברים והן נשים.

וזה כולל גם ילדים קטנים, כאמור לעיל, שתורה היא "מורשה קהילת יעקב", ועניין הירושה נעשה מיד כשיצא לאוויר³⁰ העולם, במילא יש ברשות כל ילד את כל התורה.

יותר מזה: לפני³³ שכל ילד נולד הרי "משביעין³⁴ אותו תהי צדיק ואל תהי רשע", יש לו את הברכה והכוחות³⁵ מהקב"ה, לא רק בשביל להיות בינוני ("אל תהי רשע")³⁶, אלא להיות צדיק, עד "צדיק גמור". ואז יכול הוא להוציא זאת מן הכח אל הפועל.

ואדרבה: אצל ילדים קטנים עניין זה יותר בהדגשה: היות ולילדים קטנים אין שום דאגות דהעולם, פרנסה וכדו', והם מבורכים בהורים שמנהיגים אותם (בוודאי) בדרך טובה ומוארת, ואין שום עניינים המבלבלים -

יכולים הם יותר בקלות לקיים את כל התורה, החל מ"נהגו כבוד זה לזה" במידה גדושה.

ח. שזה גם מתבטא ב"פאראד" זה:

התיקון של "לא נהגו כבוד זה לזה" נפעל עי"ז שילדים יהודיים התאספו יחד במספר גדול ביום זה, אע"פ שהם מגיעים מבתיים והורים שונים, שאין דיעותיהן שוות³⁷, יש להם דעות שונות והשקפות עולם ודרכים בחינוך ילדים - אע"כ התאספו באופן כזה שיושבים יחד עם כבוד זה לזה, ומחליטים כולם יחד להוסיף עוד יותר בהתעלות בלימוד התורה וקיום המצוות, כולל המצווה של ואהבת לרעך כמוך, אהבת ישראל ואחדות ישראל. כיוון שלמרות שאופן הכינוס הוא - ילדים לבד וילדות לבד, אבל זהו רק בנוגע לשיבה בנפרד מצד צניעות, אבל ההחלטות הינן שוות וביחד, היות ש"נצבים כולכם לפני ה' אלוקיכם"³⁸, נצבים כולם יחד, ועם חוזק (שזה הכוונה "נצבים"³⁹), כמו שמתרגם אדמו"ר הזקן⁴⁰, שהכוונה בזה היא "לאחדים כאחד", שנעשים מציאות אחת ויחידה.

שזה גם כולל שמשפיעים על אחרים (ילדים על ילדים וילדות על ילדות) שיהיה אצלם "בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם" - ובמילא ההתאחדות מודגשת עוד יותר, היות שמחליטים לקיים תורה אחת, תורה אחת ויחידה שהקב"ה נתן לכל היהודים.

(32) תניא פל"ו.

(33) שהרי אח"כ מלאך סוטר על פיו כו' (נדה ל, ב).

(34) נדה שם. בתניא (רפ"א ופי"ד) משביעים, וכ"ה בע"ש שם.

(35) ראה ליקוט פירושים כו' לתניא רפ"א.

(36) תניא פי"ד (כ, א).

(37) ראה ברכות נח, רע"א סנהדרין לח, א. ועוד.

(38) נצבים כט, ט.

(39) אוה"ת ויצא (כרך ה) תתלט, ב. נצבים ע' א"ר.

(40) לקו"ת ר"פ נצבים.

הוא לידי פועל את הכוונה ותאווה - לעשות לו דירה בתחתונים.

(ב) היות והמכוון של "דירה בתחתונים" היא, שהיא תהיה בגלוי- נעשה זה במיוחד ב"פאראד", שזהו עניין גלוי לעיני כולם,

שכמו שרואים שאפי' אינו-יהודי רואה איך יהודים מתאספים ביום שאצלם (אצל לא-יהודים) זהו יום חול, ושוכחים מכל ענייני החול, וחושבים ומחליטים כיצד להתקדם להתעלות יותר ויותר ביהדות, ולקיים את דברי ה'.

י"ד. והפעולה של התיקון של "לא נהגו כבוד זה לזה" באופן של "אחדות" אמיתית - הרי זה מבטל את כל הדברים הלא טובים, ומביא ברכה מיוחדת מלמעלה.

והברכה נמשכת גם לילדים, (ועל ידם) לכל אחד מהוריהם, ולמי שחינך את הילדים בדרכי השם, ובתורת השם ובמצוותיו, שיהיו "בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם".

ז.א. שבהוספה לברכות שהם (ההורים ומחנכים) מקבלים מצד עצמם, כיהודים וכמחנכים וכו' - מגיעות אליהם גם ברכות אלו, בגלל שהם זכו להצליח בעבודתם, באופן של "יגעת ומצאת"⁴⁸, לחנך את הילדים באופן כזה.

ובפרט שהחינוך פעל על הילדים, שללא הבט על ההבדלים בניהם הם מתאספים כולם יחד, היות והם שומעים שזה עניין של אידישקייט, וע"י ההתאספות מגיעים

כיוון שלמרות שנכתבו בתורה מצוות רבות, תרי"ג מצוות, עד "ועלמות אין מספר"⁴¹, "ארוכה מארץ מדה"⁴² - ישנם אבל את כל הפרטים במציאות אחת ומאוחדת של תורה אחת.

ועד"ז גם בנוגע ליהודים: למרות שהם נתברכו באופן ש"ה' אלוקיתם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמיים לרוב"⁴³, עד "אשר לא ימד ולא יספר"⁴⁴, כיוון שהם נעלים יותר מכל עניין של ספירה⁴⁵ - הרי יחד עם זאת שהם ריבוי מופלג, הרי כשמגיעים לאידישקייט כתוב "קוממיות", כעם אחד, עם אחד ויחיד, היות והם קשורים עם תורה אחת.

והתורה הרי ניתנה מה' אחד, מהקב"ה שהוא אחד ויחיד, ומתנהג עם העולם שיש בו ריבוי פרטים, ריבוי עצום, כמות בלתי ספרת של פרטים, וזה מונהג ע"י "אחדות הפשוטה"⁴⁶.

ט. והעניין של אחדות מודגש עוד יותר, ומתנהגים ע"י הכוונה אחת של הבריאה - "לעשות לו ית' דירה בתחתונים":

א) עי"ז שכל אחד מהילדים יוסיף (כתוצאה מההחלטות) באידישקייט, במעשה בפועל, והמעשה הוא העיקר⁴⁷, בלימוד התורה שלו וקיום המצוות בהידור - מביא

(41) שה"ש ו, ח. וראה שהש"ר ו, ט (ב). ועוד.

(42) איוב יא, ט.

(43) דברים א, י.

(44) הושע ב, א.

(45) ראה לקו"ת במדבר ביאור לד"ה והי' מספר בני"ג גו"ס"ג ואילך. ועוד.

(46) ראה תו"ח נח סה, ד ואילך. ובכ"מ.

(47) אבות פ"א מי"ז.

(48) מגילה ו, ריש ע"ב - מה"ב פסוקים ומאמרי חז"ל.

וזה מביא בפשטות את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

יב. הסיבה העיקרית השניה על כך שחוגגים ועושים שמחה גדולה ביום של ל"ג בעומר, היא קשורה עם ר' שמעון בר יוחאי.

שהוא היה אחד מתלמידי ר' עקיבא⁵⁶, עד מן התלמידים העיקריים.

והוא אמר בנוגע ליום של ל"ג בעומר שזהו "יום שמחתו"⁵⁷, ולכן מבקש הוא ומתחנן בפני כל יהודי ושל כל יהודי שהם יחגגו איתו בשמחתו.

ובזמן שיהודים חוגגים ביום זה, הרי זה מוסיף בשמחה אצל בעל השמחה, רשב"י.

והרמב"ם מבאר⁵⁸ בנוגע לשמחת יו"ט, ששמחה אמיתית היא דווקא בזמן שמשתפים אחרים בשמחה, ז.א. בזמן שהשמחה היא לא רק לעצמו, אלא מצרף בשמחה את בני הבית ואת כולם סביב, ו"ברוב עם הדרת מלך"⁵⁹, שיהיו הרבה יהודים ואנשים סביבו.

ומזה מובן השייכות של התאספות זו לשמחתו דרשב"י.

יג. בשביל שיהיה אפשר לקחת הוראה

להחלטות טובות של הוספה בלימוד התורה וקיום המצוות, כולל אהבת ישראל ואחדות ישראל.

יא. ויהי רצון שברכת ה' תינתן "בעין יפה" ומידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה⁴⁹, והברכה גם כוללת ברכת הצלחה בקיום כל ההחלטות הטובות שלקחו כולם יחד.

וכל זה מחיש עוד יותר ל"וקרב פזורנו מבין הגוים"⁵⁰, שהקב"ה מקבץ נדחי ישראל שהם נפוצו במקומות שונים וגם ב"דברים" שונים ו"עבודות" שונות.

כיוון שבזמן שמגיע עניין שקשור עם הקב"ה, מתאספים כולם ביחד, "ויען כל העם קול אחד"⁵¹ (שזה קשור עם "קול גדול"⁵² של "מתן תורה"), ונעשים קהל אחד, "קהל גדול ישובו הנה"⁵³.

וע"י שמתנהגים ע"פ ההחלטות, ומתוך שמחה וטוב לבב, מתקיים גם מאמר הקב"ה⁵³, ש"קהל גדול ישובו הנה", ובלשון הכתוב⁵⁴ "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל", כמו שמפרש על זה רש"י⁵⁵, שהקב"ה לוקח כביכול כל יהודי בידו ומוציאו כביכול מן הגלות.

ובזמן שהולכים כולם יחד עם הקב"ה, ה' אצד", הרי מובן שכולם עומדים כקהל אחד, וגם ההכנה לזה היא ע"י אחדות ישראל,

(56) יבמות שבעה ערה 7.

(57) ראה שער הכוונת ענין ספה"ע דרוש יב. פע"ח שער ספה"ע פ"ו. וראה לקו"ש ח"ז ע' 343 בהערה (ד"ה ויום שמחתו). ועוד.

(58) הל' יו"ט פ"ו הי"ז-ח. וראה סידור שער הסוכות רנז, ריש ע"ג.

(59) ל' הכתוב - משלי יד, כח. וראה אנציקלופדי' תלמודית ערך "ברוב עם". וש"נ.

(49) ברכה שלישיית דברכת המזון.

(50) בתפלת מוסף דיו"ט.

(51) משפטים כד, ג.

(52) ואתחנן ה, יט.

(53) ירמי' לא ז.

(54) ישעי' כז, יב.

(55) נצבים ל, ג.

למעשה בפועל משמחתו של רשב"י, צריך לדעת מה היה טעם השמחה, כדי לדעת מה להדגיש בזמן השמחה.

ומכיוון שזהו מנהג ישראל, שמקשרים את השמחה בל"ג בעומר עם ילדים קטנים; כמו שרואים זאת גם כעת בהתאספות זו, שהעיקר הוא בשביל ילדים קטנים, ילדים וילדות יהודיים - רק בזכותם ועל ידם, משתתפים בזה גם מבוגרים, ובפרט ההורים והמחנכים - מובן, שהסיבה של השמחה היא כזו שגם ילדים קטנים יכולים ללמוד ממנה הנהגה, והם הרי ראויים לשמם, "תלמידי ר' עקיבא" ויש לזה השפעה על החיים היום-יומיים שלהם.

וכמדובר פעמים רבות לימים טובים בענייני התורה, שלמרות שחוגגים את היו"ט רק פעם אחת בשנה, הרי ש"התורה היא נצחית"; אין הכוונה ח"ו שזה שייך רק לאותו יום, אלא הכוונה היא, שביום זה בגילוי בצורה חזקה יותר, אבל מהיום הזה לוקחים חיות והבנה בעניין זה, רוח ונושא של יו"ט - ולוקחים זאת לכל השנה⁶⁰.

ועד"ז בנוגע לל"ג בעומר, שלמרות שהיום הוא שמחתו דרשב"י, שקשור עם סיבה וטעם מיוחד, צריך אבל ללמוד מזה, ולחיות עם זה עד ל"ג בעומר של שנה הבאה, שאז יגיעו לחיות וכח גדולים חדשים.

יד. בנוגע לטעם השמחה בל"ג בעומר כתוב בזהר, שרשב"י חגג בל"ג בעומר כיוון שביום זה "בחד קטירא אתקטרנא"⁶¹, "בי

אחדא בי' להטא בי' אתדבקת"⁶², ז.א. שביום זה הוא הרגיש שאז עומד הוא בקשר מיוחד וחזק עם הקב"ה!

זאת אומרת: בהוספה לזה שכל שנותיו הוא עמד במסירת-נפש תמידית, ותנועה של "תורתו אומנותו"⁶³ (היה לו עסק רק עם לימוד תורת ה') - אשר היות ש"לטוב אין שום שיעור", ובפרט הטוב שקשור עם הקב"ה, רשב"י הרגיש, שביום של ל"ג בעומר הקשר שלו עם הקב"ה הוא עם התאחדות של "בי' אחדא בי' להטא בי' אתדבקת" (כמבואר במקום אחר שלושת הלשונות⁶⁴).

ומכיוון שזה מסופר בספר הזהר, וזה חלק מהתורה לשון הוראה⁶⁵ - הרי מובן שיש לזה שייכות לכל אחד, עד, כמדובר לעיל, גם לילדים קטנים, מורשה קהילת יעקב.

טו. והביאור בזה:

העניין של "התקשרות עם הקב"ה" שייך לכל ילד יהודי, מייד משנולד, מקיפים אותו (לפי מנהג ישראל) עם שמות קדושים, עם שמות של הקב"ה בשביל שמייד ברגע הראשון שיצא לאוויר העולם הוא כבר יראה בעיניו בשר שלו, אפילו כשהן מסתכלות על העולם - את השם של הקב"ה, או "קמיע" וכיו"ב!

ובוודאי שכשהוא יגדל, ויבוא לגדלות

(62) שם רצב, א.

(63) שבת יא, א. טושו"ע וש"ע או"ח סו"ס קו. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ד-ה.

(64) ראה המשך תרס"ו ע' מד ואילך. לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' תסב ואילך.

(65) זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק.

(60) ראה לקו"ת ברכה צח. ב. ובכ"מ.

(61) זח"ג, רפח, א (אדר"ז).

הנשמה - חלק אלקה ממעל ממש⁶⁷) נותן לו חיות וחיים בפשטות בעוה"ז הגשמי, שהוא יהיה בריא.

ובפשטות, הקשר מתחזק עי"ז שהוא עושה את הנשמה בריאה, ע"י אמירת "מודה אני" ונטילת ידיים, ואמירת ברכות השחר וע"י לימוד התורה וקיום המצוות, כל חד וחד לפום שיעורא דילי - שזה מביא ברכות מהקב"ה שיהיה יום בריא ושנה בריאה וחיים בריאים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

וזו ההוראה מל"ג בעומר, כאשר מודגשת ההתחדשות של יהודים עם הקב"ה.

יז. עוד לימוד חשוב יש משמחתו של רשב"י:

מצינו אצל רשב"י דבר נפלא, ידוע, שבין כל הכ"ד אלף תלמידים שהיה⁶⁸ לר' עקיבא נאמר דווקא אודות רשב"י (בירושלמי⁶⁹) שר' עקיבא אמר עליו "דייך שאני ובוראך מכירין כוחך", שרק ר' עקיבא והקב"ה יכולים להכיר ולדעת את מעלתו של רשב"י (למרות שכל התלמידים של ר' עקיבא הרי ראויים לשמם, "תלמידי ר' עקיבא"); עד"ז נאמר⁶³ שרשב"י היה מובדל מאחרים בזה שהוא היה "תורתו אומנותו", ז.א. שהעיסוק האמיתי והעיקרי שלו היה בלימוד התורה (יותר אפילו משאר תלמידי ר' עקיבא) -

ויחד עם זאת רשב"י קשור עם כל יהודי, עי"ז שהוא אמר⁷⁰ ש"יכול אני לפטור את

בגופו, יתווסף יחד עם זה בנשמתו וברוחניות שלו, וגם בקשר שלו עם הקב"ה.

שזה הלימוד מל"ג בעומר, שיש לו שייכות לכל ילד יהודי, שכמה שהיה חזק הקשר שלו עם הקב"ה ביום שלפני זה, צריך בל"ג בעומר לפעול עניין חדש ומיוחד בקשר עם הקב"ה.

טז. במילים פשוטות:

כל יום מתחילה עבודת היום ע"י זה, שגם לפני שהילד אוכל או שותה, אפילו לפני שהוא אומר איזו ברכה (איזה ברכה שרק תהיה) ואפילו לפני שהוא נוטל את ידיו - מתקשר הוא עם הקב"ה ע"י אמירת "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך": הוא מרגיש וחש, מיד ברגע הראשון של היום, שהקב"ה החזיר לו את נשמתו, ועושה אותו חי.

שמוזה הרי מובן, שלפי ההשגה של ילד קטן, הוא קשור עם הקב"ה "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"⁶⁶!

כיוון שהוא יודע שהנשמה שלו ניתנה לו מהקב"ה מחדש, הרי זה דבר וודאי בהרגשתו (למרות שעדיין "אין לו" זאת בשכלו) ש"בי" אחדא בי' להטא בי' אתדבקת" - כיוון שע"יז שהוא מתאחד עם הנשמה, מתאחד הוא גם עם נותן הנשמה ומחזיר הנשמה, שזהו הקב"ה בעצמו!

וממילא כל היום נעשה אצלו, יום שחזור בקשר עם הקב"ה, בהיותו נשמה בגוף, ואדרבה - הקשר עם הקב"ה (שנעשה ע"י

(67) תניא רפ"ב.

(68) יבמות שבעה ערה 7.

(69) סנהדרין פ"א ה"ב (בסופה).

(70) סוכה מה, ב.

(66) ואתחנן ו, ה.

ונוסף לזה יש לילדים יהודיים גם את המעלה של "הבל שאין בו חטא"⁷⁴, במילא עוד יותר חל עליהם העניין של "תורתו אומנותו". יט. עד"ז גם מובן בנוגע להורים - ובפרט שילדים הרי משפיעים על הוריהם, "והשיב לב אבות על בנים - על ידי בנים"⁷⁵:

בזמן שההורים רואים איך בנם הקטן (ילד קטן) ובתם הקטנה (ילדה קטנה) מתנהגים, שכשרק יש להם דקה פנויה נתפסים הם עם החשק הכי גדול, לומר פסוק בתורה שבכתב, או "וארט" בתורה שבע"פ - עושה זה עליהם (על ההורים) את הרושם הכי עמוק והכי רחב והכי ארוך, וזה משפיע עליהם, שגם הם יעשו כל מה שהם יכולים לנצל כל דקה פנויה ללימוד התורה.

יותר מכך: זה פועל שהם יישתדלו, שיהיה להם זמן פנוי, חופשי מכל הדאגות, (אלה שניתן להשתחרר מהן), בכדי שיהיה להם שעות מאושרות של מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, שאז העסק האחד-ויחיד שלהם יהיה - "תורתו" לימוד התורה.

כ. וכמדובר פעמים רבות⁷⁶, שהמשמעות של "תורתו אומנותו" היא, שהתורה היא ה"עסק" שלו:

רואים אצל "אומן", שגם כשהוא אוכל ושותה וישן ועושה כל מיני דברים - כששואלים אותו במה "הוא חי" ובמה "הוא עוסק בלהט ("קאכט ער זיך")", ובמה מראה

העולם כולו מן הדין, שהוא מתקשר עם כל יהודי שנמצא בעולמו של הקב"ה, ונותן הוא לו את הזכויות שלו, כדי לשחרר אותו מכל עניין של "דין", ובמילא נמשך "אך טוב", בטוב הנראה והנגלה.

זאת אומרת שכל יהודי ללא יוצא מן הכלל, כולל ילד יהודי, יש לו שייכות לרשב"י, ש"תורתו אומנותו" ו"ואני ובוראך מכירין כוחד".

ית. לכאורה אפשר לשאול על זה:

אם תלמידי ר' עקיבא (אפילו) הם לא היו במצב ועבודה של "תורתו אומנותו" כמו רשב"י - כיצד אם כן אפשר לומר שיש לזה שייכות לילד קטן?!

כבר דובר פעם בארוכה⁷⁷, שאדרבה, היא הנותנת: דווקא ילד קטן, שאין לו שום דאגות, ולא צריך לעסוק בענייני פרנסה (כיוון שהוריהם הטובים דואגים לכל צרכיהם, כך שהם חופשיים מדאגות) - יכולים הם לעסוק בתורה באופן שבפועל זה "תורתו אומנותו", שזהו כל המקצוע והתעסקות שלו!

זאת אומרת שהיות שאין לילדים יהודי שום דאגות, יכולים הם לבצע במנוחה את שליחותם, משהתינוק מתחיל לדבר אביו מלמדו תורה⁷² - לדבר בתורה, ועד"ז לאחרי זה - הבנת התורה, עד שהם עושים זאת כמו שהקב"ה רוצה, באופן של "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"⁷³, שזה מביא לקיום המצוות, ומתוך מנוחה ובהוספה מיום ליום.

(74) שבת קיט, סע"ב.

(75) מלאכי ג, כד ובפרש"י.

(76) ראה שיחת ל"ג בעומר תשל"ח. ועוד.

(71) ראה שיחת ל"ג בעומר תשמ"ג ועוד.

(72) ראה סוכה מב, א. ה' ת"ת לאדה"ז בתחלתו.

(73) ראה קידושין מ, ב. ב"ק ז, א.

כא. והעניין נפעל במיוחד ע"י הדוגמה-
חיה שמראים ילדים יהודיים, כנ"ל:

עוד לפני שיש לילדים איזה דאגות -
מתחנכים הם (ע"י הורים טובים ומדריכים
טובים), לדעת שמיד כשהם מתחילים לדבר,
צריך הדיבור שלהם להיות לימוד תורה, החל
מ"תורה צווה לנו משה מורשה קהילת יעקב",
ואח"כ הפרטים וכו'.

ואופן כזה של הנהגה נותן נחת להורים,
ויש להם ילדים בריאים ברוחניות, שזה מביא
לכך שהם יהיו בריאים בגשמיות:

היות שהאכילה של ילד היא כיוון שהוא
רוצה לעשות ברכה "שהכל נהי' בדברו"
וכיו"ב, ורוצה שיהיה לו את הכח לקיים
את מצוות ה' (ולא שמושך אותו התענוג
והמתיקות של האכילה ושתיה) - זהו דבר
וודאי שהוא לא יהיה זולל וסובא ח"ו, והוא
וודאי לא יאכל דבר שהוא דבר המזיק, למרות
שזה נראה יפה ומתוק!

שה"נחת" שילדים יהודיים נותנים
להוריהם - הרי זה מוסף עוד יותר בהשפעה
של הילדים על הוריהם, שהנהגה שלהם גם
תהיה באופן של "תורתו אומנתו", כמו אצל
הילדים, וכמו ההוראה של ר' שמעון בר יוחאי.

כב. על דרך כמו שזה בנוגע לעניין של
"תורתו אומנתו", שיש לזה שייכות לכל
היהודים, כולל ילדים יהודים, ילדים וילדות,
ובפרט בזמן האחרון שלומדים תורה גם עם
בנות ישראל⁸¹ - על דרך זה גם בנוגע לזה
שהוא (רשב"י) אמר "יכול אני לפטור את
העולם כולו מן הדין", שיש לזה שייכות לכל

הוא את כישרונותיו ויכולותיו, הרי התשובה,
שזהו ה"עסק" שלו (ה"אומנות" שלו).

ועד"ז צריך להיות אצל כל יהודי: הקב"ה
אמנם קבע שכל אדם (כולל יהודים) צריך
לתת זמן מסויים לאכילה ושת' ושינה וכו';
אבל יהודי צריך לזכור, שה"עסק" שלו, אפי'
בשעת אכילתו ושתיתו ושינתו - זה רק
"תורתו"!

וכמו שרואים אצל "אומן", שהוא חולם
בלילה על מה שהוא חושב ביום, כלשון
הכתוב⁷⁷ "רעיונך על משכבך סליקו"⁷⁸, במילא
חולם הוא עניני אומנותו,

ועוד זאת: זהו דבר וודאי, שכאשר "אומן"
אוכל ושותה, יודע הוא שזה רק "טפל" אצלו,
דבר נוסף; העיקר זה האומנות שלו.

ועד"ז אצל כל יהודי: אפי' בזמן שהוא
אוכל ושותה מטייל וישן הרי האומנות שלו
זה "תורתו", התורה שהקב"ה נתן לו, שהיא
הירושה שלו עד ש"נקראת על שמו"⁷⁹.

שזה גם הטעם הפשוט על זה שהחוב
על לימוד התורה הוא על כל יהודי, אפי' בעל
עסק וטרוד ואפי' בעל יסורים (כמו שהרמב"ם
פוסק⁸⁰) - כיוון שבזמנים מסויימים של היום
יכול הוא לעמוד במצב שתורה היא ה"אומנות"
שלו; וזמנים אלו הם העיקר של היום שלו,
שמחייה ומקיף את שאר שעות היום, ובמילא
הרי הוא כל היום באופן ש"תורתו אומנתו".

77 דניאל ב, כט.

78 ברכות נה, סע"ב.

79 ראה ע"ז יט, א. קידושין לב, ריש ע"ב.

80 הל' ת"ת פ"א ה"ח.

81 ראה לעיל ע' 235. וש"נ.

זה גם גורם חוסר מנוחה אצל ההורים) - להוריד את ה"דין" של ההורים ושל הילדים, ונעשה "מואר", במילא גדלים הילדים על בריאות ברוחניות, ובגשמיות וברוחניות גם יחד, ללא שום דאגות, ועוסקים הם מתוך הרחבה בכל השייך.

כג. לכאורה צריך אבל הבהרה:

חיים בעולם בין הרבה אומות, והעולם עומד במעמד ומצב של "החושך יכסה ארץ וערפל לאומים"⁸⁶: ישנם חלקים גדולים בעולם, שה"אור" של צדק ויושר עוד לא הגיעו אליהם, עד שיש חלק גדול שנקרא "מאחורי מסך הברזל"⁸⁷.

וליהודים שנמצאים מאחורי מסך הברזל, יחד עם ילדיהם הקטנים, יש קושי גדול בחינוך ילדיהם בדרך שהקב"ה רוצה, לימוד תורה וקיום המצוות.

וכאשר מדברים אודות היהודים שנמצאים בין האומות ובפרט היהודים שהם מאחורי מסך הברזל - כיצד אפשר לפעול אור בעולם?

כד. מאמר המוסגר: המעמד ומצב מאחורי מסך הברזל צריך ללמד אותנו להעריך ולהיות מאושרים עם הברכה הגדולה שיש לנו - כיוון שאנו חיים במדינות שלא מפריעות בחינוך הילדים בדרכי ה' תמיד כל הימים, ובמיוחד (עם חיות חדשה) כשמגיעים ה"יומין זכאין", להחליט עוד יותר להוסיף בחינוך היהודי של ילדים יהודיים.

וצריכים אנו ללמוד מהמסירות נפש של

היהודים, כולל ילדים יהודים, שעל ידי לימוד התורה וקיום המצוות שלהם, בפרט של "הבל שאין בו חטא", הרי זה מבטל את העניין של "דין" בעולם.

ובפרט ילדות יהודיות, שמיד משהתינוקת מתחילה לדבר (אם היא יכול לעשות ברכה, ומבינה את החילוק בין מואר ולא מואר בגשמיות) - הרי מחנכים אותה בעניין של הדלקת נרות שבת ויום טוב⁸².

שעניין של נרות שבת ויו"ט הוא, שזו מצווה של הקב"ה, "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו", אבל המצווה היא "נר מצווה"⁸³, מצווה שעושה אור בגשמיות, כמו ש"לא יכשל בעץ ובאבן"⁸⁴, עד שגם כאשר לא יהודי נכנס לבית, רואה הוא שהגיע אור על ידי הנר שהילדה הקטנה מאד הדליקה (וכך זה על פי דין⁸⁵).

ומה הרי שהאור מוסיף בגשמיות, הרי ודאי שהאור מוסיף ברוחניות ובפנימיות העניינים, בהארה הפנימית של הבית - שיהיה ה"לא יכשל".

וזה בכלל מהעניין שרשב"י אמר שהוא יכול לפטור את העולם מן הדין, הוא נותן כח מיוחד וזכות מיוחדת, גם לילדים קטנים (שיש עליהם לפעמים דין בגלל ההורים - שבמילא

(82) ראה בכ"ז לקו"ש ח"א ע' 284 ואילך. חט"ו ע' 168 ואילך. ח"ז ע' 146 ואילך. ובכ"מ.

(83) ל' הכתוב - משלי ו, כג - הובא בפרש"י שבת (כג, ב ד"ה הרגיל) לגבי נרות שבת. ובזח"ב קסו, א.

(84) מג"א לשו"ע או"ח סרס"ג סק"ג-ד. שו"ע אדה"ז ר"ס רסג.

(85) ראה מג"א ש סקט"ו. שו"ע אדה"ז שם ס"י שיחות חודש תשרי תשל"ה. לקו"ש שבהערה 82. ועוד.

(86) יש"ע' ס, ב.

(87) ראה לקו"ש חכ"א ע' 361. שיחת פורים תשמ"ג. ועוד.

ולא רק שההנהגה היהודית שלהם מכיוון שכך הם נולדו, או כך התחילו את היום (אמירת מודה אני) אלא בכל רגע ורגע זהו רגע יהודי.

כו. בחזרה לעינינו: היות ונמצאים בין אומות העולם שאצלם הרי "חושך יחסה ארץ וערפל לאומים";

עד שהשכנים סביב היהודים שפעם היו "מלעגים"⁹⁰, הם עשו צחוק מאידשקייט ומחינוך יהודי אומרים - שזהו "חינוך" שלא יוסיף "פרנסה" של הילדים, בעשיית עוד דולר וכיוצא בזה, כיון שלומדים ענינים של תורת משה שהם ניתנו לפני אלפיים שנה במדבר, ומחנכים את הילד שיתנהג לפי התורה בזמן הזה ובמקום הזה -

מקשים, כיצד אפשר להתנהג כך?

כו. הרי גם על זה יש מענה בדברי רשב"י, שהוא אמר⁹¹ ש"כל מקום שגלו (ישראל) - שכינה עמהם!"

זאת אומרת שאין הפשט ח"ו, שיהודי נמצא בגלות, והקב"ה נמצא "במקומו" בשמיים ומביט מלמעלה מה קורה עם היהודים למטה, ונותן להם ברכות - אלא, אומר רשב"י: הקב"ה נמצא שם היכן שנמצא כל יהודי, ובזמן שיהודי נמצא בגלות נמצא הקב"ה כביכול ביחד איתו בגלות!

והכוונה היא⁹² שהוא לא נמצא שם כמו ענין "צדדי", אלא באופן ש"בכל צרתם לו

היהודים שנמצאים מאחורי מסך הברזל, שללא הבט על כל הקשיים, מקימים הם ומחנכים דור של "הם הכירוהו תחילה"⁸⁸, שהם יהיו הראשונים ש(בגאולתם) יכירו את הקב"ה.

כיוון שבמהרה הקב"ה ישחרר ויוציא אותם מאחורי מסך הברזל - ואז נראה כיצד הם מצטרפים ל"צבאות ה'", המחנות של ילדות וילדים יהודיים שאומרים "מודה אני" ו"ברכות", והולכים בדרך של חיים יהודיים באופן של "קוממיות", עם גאוה!

שזה נותן עוד יותר כח בהתעוררות של החינוך של ילדים יהודים בארצות החופשיות, על כמה שצריך לא להתחשב עם הקשיים שיש (אפילו כשהם ישנם) כיוון שהקשיים הם שלא בערך קלים מהקשיים שיש מאחורי מסך הברזל, ואף על פי כן הרי עומדים שם במסירות נפש!...

כה. ועוד זאת:

נוסף ללימוד של המסירות נפש מאחורי מסך הברזל, גם כאן יש לא להתחשב עם הקשיים, צריך (נוסף לזה) ללמוד בנוגע ל"מסירת הרצון"⁸⁹ במדינות החופשיות, שכל אבא ואמא צריך להחליט שהוא עוד יותר יוסף בחינוך של ילדיו מגיל קטן, מ"גן ילדים" - שיתנו להם את המקסימום של אידישקייט!

ומובן מאילו שזה כולל גם - שההורים עצמם יראו דוגמא חיה (בכל הענינים שזה רק שייך), שיראו איך כל רגע מהיום זה בית יהודי אבא יהודי ואמא יהודיה;

(90) ראה שו"ע או"ח בתחלתו בהגתה הרמ"א. שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ק ס"א ס"ג.

(91) מגילה כט, א. ועוד.

(92) ראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 220 ואילך.

(88) סוטה יא, ב.

(89) ראה תו"א לו, ב. ובכ"מ.

עמהם", הרי הוא ממשיך "ואף כשהן עתידים להגאל שכינה עמהם!"

זאת אומרת רשב"י אומר - שאין לחשוב שלמרות שהקב"ה נמצא בגלות יחד עם היהודים אבל כשתגיעה היציאה מהגלות יוצא הוא (הקב"ה) לפני היהודים, עכ"פ רגע אחד לפני היהודים - אלא יהודי צריך לדעת ולהיות במנוחה, שכל זמן שהוא נמצא בגלות הרי הקב"ה יוצא יחד עם היהודים, כמו שכתוב "ושב ה' את שבותך" - עם שבותך⁹⁷, זאת אומרת בזמן שהוא מוציא את היהודים מהגלות אז יוצא הוא מהגלות.

וכל זה נפעל כמו שהיה בגלות מצרים, שאחרי השהייה בגלות הרי "לכל בני ישראל היה אור במושבתם"⁹⁸, ובטלה עבודה מישראל ובטלה עבודה מישראל, כמו חודשים לפני הגאולה (כמו שהיה במצרים - "בראש השנה בטלה העבודה מאבותינו במצרים"⁹⁹), הקב"ה נותן ברכה, שאחרי השהייה בגלות ייעשה מאור אצל כל היהודים, מאור ברוחניות וגם מאור בגשמיות.

ל. ועוד הדגשה בזה:

כתוב בזהר בסיום וחותם של פרשת בחוקת¹⁰⁰ (בסמיכות לפרשת במדבר), שרבי אלעזר, הבן של רשב"י (שנקרא "בני עלי"¹⁰¹,

צר⁹³ בגלל שיהודים בצרה מחמת הגלות, אם זה צרה ברוחניות ואפילו בגשמיות - אומר הקב"ה, שהוא (הקב"ה כביכול) "סובל" וקשה לו "בצרה" שיש ליהודי!

וזה הרי "בכל מקום שגלו" - אם ב"בבל" (בגלות הראשונה) או ב"אדום" (הגלות האחרונה) - תמיד "שכינה עמהם"⁹⁴.

שמזה מובן, כמה שיש סיוע מהקב"ה להתגבר על הקשיים, כיוון שהקב"ה נמצא כביכול בעצמו בקשיים.

כח. ובהוספה לזה בעוד ענין:

היות ש"בכל צרתם לו צר" - ישנה הרי הטענה חזקה "למה יאמרו הגויים איה אלוקיהם"⁹⁵.

שמזה מובן על ההשתדלות של הקב"ה שהגאולה תגיע מוקדם!

וצריך גם לפעול על יהודים להשמיע להם את זה שהקב"ה נמצא בגלות, עד שיהודי צריך לצעוק "עד מתי"⁹⁶: מתי כבר תגיע הגאולה! ומתי כבר הקב"ה יצא מהגלות, ויוציא איתו את כל היהודים, שהם כולם יצאו מהגלות!

כט. וגם הענין, איך הקב"ה יצא מהגלות יחד עם היהודים - כתוב בהמשך דברי רשב"י: אחרי שהוא אומר ש"בכל מקום שגלו שכינה

93) ישע' סג, ט. וראה תענית טז, א.זח"א קכ, ב. ועוד.

94) ראה עין יעקב מגילה שם. ספרי ס"פ מסעי. ועוד.

95) תהילים עט, י.

96) כמו שאומרים בכמה נוסחאות דתיקון חצות. וראה שיחות ש"פ משפטים וש"פ תשא שנה זו. - וראה מדרש תהילים מזמור פ"ג בהתחלתו. רשימות הצ"צ לתהילים (יהל אור) שם.

97) נצבים ל, ג. פרש"י שם. וראה מגילה שם. ועוד.

לקו"ש ח"ט ע' 175 ואילך.

98) בא י, כג.

99) ר"ה יא, רע"א.

100) ח"ג קטו, ב.

101) סוכה מה, ב.

עד שרשב"י אמר "אם שניים הם אני ובני" (102) אמר:

"לא מאסתים ולא געלתים לכלותם" (103)...
לבר נש דרחים אתתא והוה דרייא בשוקא דברוסקי אי לא הות היא תמן לא עייל בה לעלמין כיון דהיא תמן דמי בעינוי כשוקא דרוכלי... אוף הכא ואף גם זאת בהיותם בארץ איוביהם דאיהו שוקא דברוסקי לא מאסתים ולא געלתים, ואמאי לכלתם בגין כלתם... ודמי עלי ככל ריחין טבין דעלמא כו".

ואחרי זה נאמר (כמבואר בזוהר בהמשך) "בן יכבד אב" (104), זאת אומרת שרבי אלעזר ע"י זה "כיבד" את אביו, רשב"י ועם זה הוסיף בענינים של רשב"י, וכפשוט העניין, שע"י הכיבוד שלו הוא "הוסיף" בכבודו ובענינו;

עד ש - רבי אלעזר אמר זאת לאחר הסתלקות רשב"י (105), מובן, שהוא הוסיף אפי' בכבוד של רשב"י שכבר היה בל"ג בעומר, שזה הרי עילוי גדול ביותר וביותר - ודווקא ע"י מאמר הנ"ל!

לא הביאור בדברי רבי אלעזר:

תוכן הדברים הוא, שבזמן שיהודים נמצאים בגלות הרי זה על דרך כמו שנמצאים ב"שוק של בורסקי", מקום שיש שם ריח לא נעים.

-שזה גופא כבר לימוד אודות המעלה

של יהודים בזמן הגלות, כיון שהכוונה בזה שהיהודי לא "אוכל" ח"ו ענינים של גלות, שהם נעשים "דם ובשר כבשרו" (106) [כיון שמזמן יצי"מ הרי כל יהודי הוא "בן חורין" (107) ובפרט כאשר הוא עוסק בתורה שאז עיקר מעמדו ובמצב שלו (כמאחז"ל (108) "אין לך בן חורים אלא" (109) מי שעוסק בתורה];

זה רק שהוא נמצא בשוק, רשות רבים, שזה לא רשות היחיד "יחידו של עולם" בגלוי (110), ויש שם ריח לא נעים, לא ריח של בית המקדש, ולא ריח של קטורת ו"ריח ניחוח לה" (111) של קורבנות (ועד"ז תפילות ש"במקום קורבנות תיקנום" (112), אלא ריח של גלות - והריח מקיף אותו מבחוץ.

ובזה מוסיף רבי אלעזר ור"ש במאמר רשב"י - שכינה עמהם) שאף על פי הריח הבלתי רצוי, נמצא הקב"ה אם היהודים ויותר מזה - הריחות של "שוק של בורסקי" נעשים "כשוקא דרוכלי דכל ריחין דעלמא טבין אשתכחו ביי"!

כיון שזה גופא שהקב"ה רואה שאפילו בהשהות ב"שוק של בורסקי" עומד יהודי בכזה מעמד ומצב שהוא מקיים תורה ומצוות ומתנהג בדרך יהודית, ומחנך את ילדיו בענינים של אידישקייט (עוד יותר

(106) ע"ד לשון התניא פ"ה.

(107) ראה גבורות ה' (למהר"ל מפראג) פס"א. זח"ב מא,

א.

(108) אבות פ"ז מ"ב.

(109) דלשון זה (אין... אלא) מורה דהוא לעיכובא

ראה מנחות פג, ב בתוד"ה מתני'.

(110) ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל מס' שבת.

(111) ויקרא א, ט. ובכ"מ.

(112) ראה ברכות כו, א-ב שו"ע אדה"ז או"ח סצ"ח ס"ד.

(102) סוכה שם.

(103) בחוקתי כו, מד.

(104) מלאכי א, ו.

(105) כמפורש מהמשך הזרה: "בן יכבד אב כגון ר'

אלעזר דאיהו אוקיר ל' לאבי בהאי עלמא ובהוה עלמא".

וראה אור החמה ולקוטי לוי"צ כאן.

ידוע מה שרש"י¹¹⁵ מבאר, שהספירה של היהודים היא בגלל החביבות שלהם, בגלל האהבה המיוחדת אליהם.

שזה דבר שמוכן אפילו לילד קטן, שבזמן שיש לו דבר שהוא אוהב, כמו למשל "צעצועים" שלו, הוא סופר אותם כל הזמן, שלא יחסר.

ועד"ז כביכול בנוגע ליהודים - בגלל גודל האהבה של הקב"ה ליהודים סופר הוא אותם כל הזמן, כדי להראות¹¹⁶ לכל עמי הארץ, ובודאי ליהודים עצמם - כמה עמוק הוא אוהב כל יהודי ואת כל היהודים.

שהחיבה תהיה עוד יותר בהתגלות, ובהתגלות הכי גדולה לעת"ל, כאשר היהודים יצאו מהגלות כמו שכתוב במדרש¹¹⁷ שאז יהיה ה"מניין העשירי".

לג. הנקודה מכל האומר לעיל, כמה יהודים קשורים ומאוחדים עם הקב"ה, ובקשר עם "עבודת התפלה"¹¹⁸:

הענין של תפילה בעבודת השם לעבוד את הקב"ה כמו שחז"ל אומרים¹¹⁹ "איזוהי עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפילה", שע"י זה שיהודי נעשה "עבד" של הקב"ה, נעשה הוא מאוחד איתו כמארז"ל "עבד מלך מלך"¹²⁰.

(115) ר"פ במדבר. ר"פ שמות.

(116) בל' המשנה: חיבה יתרה נודעת להם (אבות פ"ג מי"ד).

(117) תנחומא תשא ט. במדב"ר פ"ב, יא.

(118) שיעור סהמ"צ להרמב"ם דל"ג בעומר - מ"ע ה.

(119) תענית ב. א. הובא בסהמ"צ שם. רמב"ם ריש הל' תפלה.

(120) ספרי ופרש"י דברים א. ו. ובכ"מ.

מאיך שהוא בעצמו, כמו שרואים בפשטות, שההורים רוצים עבור הילדים עוד יותר מכפי שהם רוצים עבור עצמם) -

זה גופא מביא אצל הקב"ה "ריח ניחוח" של ה"יתרון האור מן החושך"¹¹³!

וטעם הדבר הוא, כיון שהקב"ה רואה, שהריחות בלתי רצויים לא רק לא הפריעו לחנוך הילדים כראוי אלא עוד יותר: הם גילו כוחות פנימיים¹¹⁴ אצל ההורים (אצל האבא והאמא), הם עוד יותר השתדלו לחנך את ילדיהם כראוי, והם גם הראו דוגמא חיה להורים אחרים.

וההנהגה באופן האמור, שללא הבט על זה שזהו חושך הגלות, נמצאים בנסיונות של הגלות ומחנכים את הילדים באופן כזה שיהיה אצלם. "אור במושבותם", ה"נר מצווה ותורה אור" - מביא, להוספה עוד יותר במעלות שיש בעיני הקב"ה,

ובמילא ממהר זה את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו "ושב ה"א את שבותך" - עם שבותך.

לב. ויש לזה גם שייכות מיוחדת לפרשה בתורה שכעת התחילו לקרוא - פרשת במדבר: בפרשת במדבר מדובר אודות המניין של בני ישראל איך הקב"ה ספר את היהודים. הרי לכאורה לא מובן:

הקב"ה יודע הרי ודאי את המספר של היהודים, בשביל מה צריך הוא לספור אותם?

(113) ל' הכתוב - קהלת ב, יג. וראה ספר הערכים-חב"ד ערך אור - ביחס לחושך ס"ח. וש"נ.

(114) ע"ד תניא פ"ז: הואיל ועי"ז בא כו'.

והרמב"ם מבאר טעם הדבר:

"בימי ר"ג רבו האפיקורסין בישראל והיו מצירים לישראל ומסיתין אותן לשוב מאחורי השם, וכיון שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם עמד הוא ובית דינו והתקין ברכה אחת וכו'".

זאת אומרת הטעם של הברכה הנוספת היה, כיון שחכמי ישראל ראו שישנו טעם של השפעה "ריח של בורסקי", "לשוב מאחורי השם" - הם הכניסו תפילה מיוחדת על זה כיון שזה "בקשת צרכיו" וכזה צורך ש"גדולה מכל צרכי בני אדם", זהו הצורך הכי גדול של יהודים, שהם יהיו קשורים עם הקב"ה!

[כמו שרואים גם שזה המצווה הראשונה שמובאת ביד החזקה, "לידע שיש שם מצוי ראשון" וממנו נמצאים ככל הנמצאים, שזהו "יסוד היסודות ועמוד החכמות" - ראשי תיבות הוי"ה¹²⁴].

שזה מראה את ההדגשה המיוחדת בעניין של דביקות עם הקב"ה, שזה "גדולה מכל צרכי בני אדם", וזה נלמד בל"ג בעומר, איך אצל רשב"י היתה תכלית ההתאחדות ודביקות עם הקב"ה, "בי' אחידא בי' להטא בי' אתדבקת".

וזה גם כללות התפילה - לעמוד "כעבדא קמי' מרי'¹²⁵", לא כמציאות לעצמו, רק קשור עם הקב"ה.

לה. ויהי רצון, שע"י השלימות של עבודת התפילה וביטול לרצונו של הקב"ה - נזכה

ובמילא מתנהג כל יהודי גם בשהייה בגלות כמו "מלך" שלא יכול להיות בעל הבית עליו, ומזה מגיעים כל הפרטים הנ"ל שהוא לא מושפע מהנעשה סביבו - בנוגע לחינוך ילדיו, היות שהוא יודע שילדו הוא "בנו של הקב"ה", "פיקדון" שהקב"ה נתן להורים, שהם יחנכו אותו כמו שצריך להיות, בדרך של אידישקייט.

יש לזה גם שייכות לעבודת התפילה בפשוטות, כיון שחלק מעבודת היום של ילד יהודי היא - שהוא מתחיל את היום שלו באמירת "מודה אני", שזה הרי גם ענין של תפילה, כמו שהרמב"ם אומר¹²¹ שהתחלת התפילה היא עם "שבחו של מקום", ולאחר מכן הוא אומר ברכות השחר וכו' עד תפילת שמונה עשרה.

לד. ויש לומר, שרואים שייכות מיוחדת שלענין הנ"ל אם השיעור ברמב"ם בהלכות תפילה שנלמד בל"ג בעומר (שכל דבר הרי הוא בהשגחה פרטית):

החל מהשיעור היומי¹²² אומר הרמב"ם שלמרות שהתקנה של תפילת העמידה מתחילתה הייתה על הח"י ברכות, אבל לאחר מכן הגיע הזמן שהוסיפו עוד ברכה, ו"נמצאו כל הברכות שבתפילה תשע עשרה ברכות" (כמו שהוא אמר גם בסיום השיעור¹²³ "ומתפלל תפילה כתקנה תשעה עשר ברכות"). זאת אומרת, למרות שהתפילה גם עכשיו נקראת תפילת שמונה עשרה כיון שזאת תחילת התקנה, אבל התוספה עוד ברכה.

(124) פירוש לרמב"ם שם. ר' דוד הנגיד נכד הרמב"ם - הובא בסדר הדורות ד"א תתקכ"ז. שם הגדולים להחיד"א מע' רמב"ם.

(125) ראה שבת י, א.

(121) הל' תפלה פ"א ה"ב.

(122) שם רפ"ב.

(123) שם ספ"ד.

של הרמב"ם הם נקראו (שני הפרקים האחרונים) "הלכות מלכים ומלחמות ומלך המשיח", שאז יהיה ה"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", כיוון שהיהודים יהיו "פנויים", חופשיים מכל הדאגות השונות ויהיו פנויים לעסוק בתורה באופן של "תורתו אומנותו" - (ובמילא מובן, גם בפשטות שהפצת המעיינות חוצה היא הכנה וכלי לזה).

עד שיהיה "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", שכל העולם יהיה מלא עם אלוקות - ויראו וידעו אלוקות ויהיו מאוחדים עם אלוקות - וכיוון ש"והיתה לה' המלוכה"¹³², יהיה "כמים לים מכסים", "במי הדעת הטהור"¹³³ -

במהרה בימינו ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקינו.

לו. אלא זה היה עניין התפילה - אומרים ומבקשים - יה"ר שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו כו" - ועניין התורה (חוזרים פסוקים של תושב"כ ומאמרי תושבע"פ) - יסיימו עם נתינת מטבעות לצדקה לילדים - לצדקה, ויהיה "תורה עבודה וגמילות חסדים", כל שלשת העמודים

ויהיה "העולם עומד"¹³⁴ ו"העולם קיים"¹³⁵, באופן שזה נעשה "עולם" שהוא "דירה לו ית", בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

למילוי עיקר הרצון, עיקר כל הברכות, הברכה של "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וכו' כי לישועתך קיוונו כל היום";

כיוון שהקב"ה בוודאי יקיים את התפילות של כל ישראל ואת ה"צרכים" של כל ישראל של כל ישראל.

החל מזה שעוד בזמן הגלות יש "בני חיי ומזוני רויחי";

וכידוע¹²⁶ - של"ג בעומר זהו יום מסוגל לברכה הגדולה ביותר שיכולה להיות, הברכה של "זרעא חייא וקיימא", כמסופר ע"י רבותינו נשיאינו, ומזה נמשך ב"חיי ומזוני" (ובכולם -) "רוויחי".

עד שהקב"ה מקיים את הצורך הכי עיקרי, "גדולה מכל צרכי בני אדם", ההיפך של "לשוב מאחרי השם" - שזה "לידע שיש שם מצוי ראשון כו", נמצא בבחינת בלתי מציאות נמצא - וכמו שזה ייתגלה לעתיד לבוא, "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"¹²⁷.

ובפרט ע"י הפצת המעיינות חוצה, כמו שהרעיא מהימנא, משה רבינו אמר לרשב"י ש"בהאי חיבורא דילך כו' יפקון בי' מן גלותא ברחמים"¹²⁸, ובזמן שממהרים "בהפצה", ממחר זה את ה"יפקון מן גלותא"¹²⁹.

וכמבואר ברמב"ם הלכות תשובה¹³⁰, ובסיום הלכות מלכים (שבהדפסה הראשונה¹³¹

(126) ראה "היום יום" ל"ג בעומר.

(127) ישיע' יא, ט.

(128) זהר ח"ג קכד ב.

(129) כידוע באגה"ק דהבעש"ט (נדפס (גם) בכש"ט

(הוצאת קה"ת) בתחלתו. ובכ"מ).

(130) פ"ט ה"א.

(131) ויניצאה רפד, שי.

משיחות ש"פ בהר, ט"ו אייר ול"ג בעומר ה'תשמ"ו

הוספות ללקוטי שיחות חלק ל"ז | עמודים 121-125

א. ישנו מנהג בישראל (תורה היא¹) משנים קדמוניות אשר בל"ג בעומר - יום ההילולא דרשב"ג² ויום שמחתו דרשב"ג³ - מתעסקים במיוחד עם ילדי ישראל, ילדים וילדות, לוקחים אותם החוצה אל השדה⁴, או בתהלוכה, או שעושים להם מסיבה וכי"ב, לכבוד יום שמחתו של רשב"ג⁵.

סע"ב (וראה זח"ג קעא, א. אה"ח לזח"א יא, א. ולזח"ב לה, א. קדושת לוי פ' חיי שרה ד"ה ובה אדע) שכן הי' בדורו של הרשב"י שינוקי גילו סתרי תורה (וראה גם בכללות מעלת תינוקות שבדור רשב"י) - זח"ג קפו, א. ר, א.

ולהעיר גם מריש (הקדמה ל) ספר הזהר: "בראשית רבי שמעון פתח הנצנים נראו בארץ (שה"ש ב, יב) כו' מאן מקיים עלמא כו' קל ינוקי דלעאן באורייתא ובגין אינון רביין דעלמא עלמא אשתויב". וראה גם מכות (יז, ב) דילידא אימיי כו' שמעון תליד (כל שאמו יולדת תבקש רחמים יהי רצון שיהא כו' שמעון - רש"י).

ועוד יש לומר: ע"ד בנינו עורבים אותנו כמתן תורה (כדלקמן בפנים) דנגלה דתורה (בחגה"ש), כן י"ל בנוגע לל"ג בעומר שהוא מתן תורה דפנימיות התורה (סד"ה וספרתם תרס"ו - המשך תרס"ו ע' ריט. סה"מ תש"ד ס"ע 211).

וראה גם "היום יום" דיום זה (ל"ג בעומר): "אצל אדמו"ר האמצעי הי' ל"ג בעומר מיו"ט המצויינים. מען פלעגט ארויסגעהן אויפן פעלד (וראה שיחת ל"ג בעומר ה'ש"ת).. מען האָט דעמולט געזען אַ סך מופתים. דאָס רוב מופתים איז געווען בנוגע צו קינדער כו'" (ולהעיר משה"ש פ"א, ד. זח"ב קסט, ב - שרשב"י פקד עקריות).

(* ויש לקשר זה עם פרשת השבוע (פי' בהר) - כי תבוא אל הארץ גו' ושבתה הארץ שבת לה' שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך גו"י: הסדר הוא שמיד כשיבוא אל הארץ - הושבתה הארץ, ורק אח"כ שש שנים תזרע גו"י, כמבואר בדרושי חסידות (ד"ה ושבתה תקס"ד. תרס"ב. במאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"יב. ועוד), שמיד בתחלת העבודה נעוץ סוף וגמר הכוונה - הושבתה הארץ, וכמו שהוא בעולם "ושנה" - כן הוא ב"נפש" בתינוקות של בית רבן, שסדר עבודתם הוא, שבתחלת חייהם עוסקים הם רק בתורה (בלי שום טרדות הפרנסה שש שנים תזרע גו"י, שזהו דרגת שבת (תי"ח איקרי שבת - זח"ג כט, א. ועוד) בדוגמת דרגת רשב"י (תורתו אומנתו) דקארי ל"י שבת (ח"ג קמד, ב), ואח"כ כשיגדלו הילדים - יורדים הם לדרגת העבודה בעולם, שש שנים תזרע גו"י).

(1) ראה תוד"ה נפסל - מנחות כ, ב. ובכ"מ.

(2) פע"ח שער ספה"ע פ"ו. סה"מ תקס"ד ע' קא. סידור שער הל"ג בעומר. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרסו. וש"נ. דרושי חסידות דל"ג בעומר. שו"ת דברי נחמי' חאר"ח סל"ד ס"ז. ועוד.

(3) ראה פע"ח שם. מ"ח מס' אייר וסיון פ"א מ"ז. וראה לקו"ש ח"ז ע' 505 בהערה. וש"נ.

(4) ראה לקו"ד ח"ג תקנב, א (ו"היום יום" שבהערה הבאה) ע"ד המנהג הקדום (שקבע אדהאמ"צ בשנת תקע"ד מחדש) לחוג את חג ל"ג בעומר על פני השדה מחוץ לעיר, ושם תקיט, א - ע"ד מנהג הצ"צ בזה. - אבל שם לא נזכר ע"ד תינוקות.

(5) ידוע המנהג שתינוקות מורים בקשת בל"ג בעומר (ראה בני יששכר מאמר חודש אייר מ"ג פ"ד. ספרים שהובאו בספר "בין פסח לשבועות" (אה"ק, תשד"מ) פ"ח סל"ד). וראה בארוכה שיחת ל"ג בעומר תשי"א, ושם נתבאר השייכות לתינוקות דוקא, כי ביום זה תלמידי רבי עקיבא (שלא נהגו כבוד זל"ז - יבמות סב, ב) פסקו מלמות (טושו"ע אור"ח סתצ"ג ס"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"ה), ולכן הוא יום שמחה וזכרון לתלמידים (ותלמידות) במיוחד, ולימוד להם ונתינת כח - בהנהגת כבוד אחד לחבירו.

ועוד יש לומר: אצל תינוקות של בית רבן, "תורתם אומנתם" (שהרי אין אצלם דאגות הפרנסה וכו') בדוגמת רשב"י כביכול (שבת יא, א)*. וכן יש לתינוקות (בפרט בדורנו זה, עקבתא דמשיחא) שייכות עם פנימיות התורה (ענינו דרשב"י) - כדברי הרשב"י "כד יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא" (זח"א קיא, א. ועיי"ש קיז, א). וראה זח"א צב,

וקדושה אין שום שיעור - בימים שלאחרי זה, שבאים בהמשך ל"ג בעומר לעשות (עוד) כינוס, מסיבה או תהלוכה וכיו"ב, עבור ילדים יהודיים, ילדים וילדות, כהמשך ליום שמחתו של רשב"י בל"ג בעומר.

מובן, שידברו שם אודות פרשת היום והשבוע (שבו הכינוס מתרחש), אבל ביחד עם זה יקשרו זאת גם עם ל"ג בעומר ועם רשב"י, בהיותו כינוס המגיע בתור המשך לל"ג בעומר.

ומובן גם כן שהכינוס וכיו"ב יעשה באופן המותר לכתחילה באופן המותר לכתחילה (בלי שום ספיקות בדבר) בימי הספירה⁸ - ע"י שיקשרו זאת עם סעודת מצווה - "סיום" על מסכת וכיו"ב, שעושים שמחה לגמרה של תורה⁹, או עם סעודת מצווה אחרת, שוודאי ימצאו כמה הזדמנויות בזה.

וכאמור, שאפילו במקומות שכבר עשו כינוס בל"ג בעומר עצמו, הרי לקדושה אין שום שיעור - צריך וודאי להוסיף בזה ע"י עשיית עוד כינוס בימים אלה.

ובפרט שנמצאים בדרא דעקבתא דמשיחא, ובזה גופא - בעקבתא דעקבתא, כמה רגעים לפני הגאולה - שאז ישנו חושך עמוק כפול ומכופל, כמשל רבותינו נשיאינו¹⁰,

לכן כדאי לעורר, ואין מזרזין אלא למזרזין⁶, שבכל מקום ומקום יסיפו עוד יותר ויעשו את כל ההכנות המתאימות להתאספות של כמה שיותר ילדים בל"ג בעומר, בתהלוכה או מסיבה, בכל מקום ומקום - באופן המתאים למקום זה, כך שיהיה "ברוב עם הדרת מלך"⁷.

וידברו איתם אודות עניינינו ואופן הנהגתו של רשב"י ושל ל"ג בעומר בכלל, ומה שהם צריכים ללמוד מזה בחיזוק לימוד התורה וקיום המצוות שלהם.

ובכדי עוד יותר להוסיף בזה - דבר נכון הוא אשר נוסף לזה שהמורים והמורות, המדריכים והמדריכות, יעוררו את הילדים להשתתף במסיבות וכיו"ב, כל ילד שיודע כבר אודות ל"ג בעומר ואודות מסיבה וכיו"ב שיפגוש ילדים נוספים - שידבר ויעורר עוד ילד אחד עכ"פ (אצל ילדים - עוד ילד, ואצל ילדות - ילדה) להשתתף במסיבה וכיו"ב לכבוד שמחת רשב"י.

שזה יוסיף עוד יותר בהצלחה וב"רוב עם הדרת מלך", כפי שרואים בפועל, שבשעה שילד מעורר את חברו (או ילדה - את חברתה), יכולים הם לפעול יותר מאשר בשעה שמבוגר עושה זאת, אפי' יותר מן המורים והמורות.

ב. לכן כדאי לדאוג, שבאם במקום כלשהו א"א לארגן כינוס או תהלוכה של ילדים בל"ג בעומר, או שא"א לעשות זאת בשלמות, ובאמת אפילו אם אפשר לעשות זאת בשלמות, אפשר הרי תמיד להוסיף כיוון שבטוב

(8) דאף שיש נוהגין שמל"ג בעומר ואילך מותר להסתפר ולישא אשה ולא נוהגין אבילות כו' (שו"ע או"ח סתצ"ג ס"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"ה), מ"מ מנהג חב"ד ועוד הוא שנוהגין איסור תספורת כו' גם לאחר ל"ג בעומר (שו"ע שם ס"ג. מוג"א שם סק"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"ו).

(9) רמ"א יו"ד סו"ס רמו. או"ח סתקנ"א ס"י. וראה טור ורמ"א או"ח סתרי"ט.

(10) מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ס"ע קג. אוה"ת

(6) ספרי נשא ה, א. וראה במדב"ר פ"ז, ו.

(7) משלי יד, כח. וראה אנציקלופדי' תלמודית בערכו.

וש"נ.

ותמימות וחיות ורעש ("שטורעם") יותר מאשר אצל מבוגרים.

ושמחה זו (בשמחתו של רשב"י) מגיעה יחד עם ומוסיפה בהחלטות טובות של הילדים לחזק את השייכות שלהם עם רשב"י ועם הנהגותיו, ובפשטות - שהשמחה של הילדים בשמחת רשב"י נעשית פעולה נמשכת על כל הזמנים, להוסיף בלימוד התורה ובקיום המצוות בהידור, חדורים באהבת ישראל ואחדות ישראל, וזה ישפיע בבתיהם ובמשפחותיהם וחבריהם וכו'.

ו"חנוך לנער ע"פ דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה"¹⁷, שהם יגדלו להיות לומדי תורה ומקיימי מצוות בהידור, חדורים ביראת שמים, ובמיוחד - לימוד תורתו של רשב"י, פנימיות התורה, ולהיות - "נרות להאיר", להשפיע ולהאיר את כל סביבתם.

ג. ומעניין לעניין באותו עניין:

ל"ג בעומר (מ"ת דפנימיות התורה¹⁸) הוא גם הכנה - בתוך כל¹⁹ ימי הספירה²⁰ - לזמן מתן תורתנו בחג השבועות, שאז היה "בנינו עורבים אותנו"²¹ ילדי ישראל היו ה"עורבים" על מתן תורה וקבלת התורה עד סוף כל הדורות.

לכן דבר נכון (כמדובר בשנים שעברו²²)

שבסוף הלילה, לפני שנעשה מואר בעלות השחר, החושך עמוק ביותר (ובפרט אם אינו מרגיש שזהו חושך עמוק). ולא צריך על זה ראיות וכו'.

וודאי שהכוונה בזה - שזה יעורר את בני", שהם צריכים להוסיף עוד יותר באור וקדושה, בחיזוק בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור, ועל ידי זה - יביאו שבחושך כפול ומכופל יאירו כבר קרני עלות השחר, של הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

שזה נעשה במיוחד ע"י הוספה באור וקדושה וחיזוק בתומ"צ של תינוקות של בית רבן - ש"אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל של תינוקות של בית רבן", "הבל שאין בן חטא"¹¹, ועליהם נאמר "אל תגעו במשיח"¹², ו-"מפי עוללים ויונקים יסדת עוז גו' להשבית אויב ומתנקם"¹³.

ובפרט שמתאספים ביחד בכינוס בקשר עם שמחתו של רשב"י - ש"כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק"¹⁴, שהולך גם על דוחק וחושך הגלות¹⁵, ורשב"י אמר¹⁶ "יכול אני לפטור את העולם כולו מן הדין כו" - והילדים שמחים בשמחתו של רשב"י, שמחה של "הבל שאין בו חטא", שמחה טהורה וקדושה כו', כמו שרואים במוחש שהשמחה וניגונים וריקודים של ילדים הם עם פשטות

(17) משלי כב, ו.

(18) סד"ה וספרתם תרס"ו שם. סה"מ תש"ד שם.

(19) ראה ר"ן סוף פסחים.

(20) ובמיוחד ל"ג בעומר, הוד שבהוד, ש"אז זמן חשולם

וסוף לעיקר המדות כו" (סידור שער הל"ג בעומר דש,

סע"א ואילך. ובכ"מ).

(21) שהש"ר פ"א, ד.

(22) לקו"ש חכ"ג ע' 250 ואילך. ע' 256 ואילך. ועוד.

במדבר ע' מד ואילך (וש"נ). לקו"ד ח"א סח, א.

(11) שבת קיט, ב.

(12) דה"א טז, כב.

(13) תהלים ח, ג. וראה ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז.

(14) ברכות ט, א, וש"נ.

(15) ראה גם שער ישכר סוף המאמר ל"ג בעומר.

(16) סוכה מה, ב.

(מ"ת דפנימיות התורה) והן בחג השבועות (מ"ת דנגלה דתורה ודכללות התורה) - יגיע במהרה השכר²⁵, ובלשון הברכה בכל יום (בברכות השחר) נותן התורה לשון הווה - קבלת התורה (פנימיות התורה ונגלה דתורה) באופן חדש עם חיות חדשה וכו'.

ובזה יבוא גם השכר שהזמן גרמא, שהזכות והכוחות של רשב"י ימשכו כאן למטה וימשיכו ברכה לכאור"א בכל העניינים תיכף בזמן הגלות, כדברי חז"ל ש"כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק", שזה כולל גם את דוחק וחושך הגלות (כנ"ל), שהיא שעת הדחק לא רק ליהודים למטה, אלא "בכל צרתם לו צר"²⁶, גם "שעת הדחק" כביכול למעלה, עד כפי שרשב"י אמר²⁷ ש-"חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכניה עמהן כו".

עד לשכר העיקרי - הגאולה האמיתית והשלימה - כהמשך מאמר רשב"י²⁷: "ואף כשהן עתידין ליגאל שכניה עמהם שנאמר ושב ה' אלוקיך את שבותך"²⁸, והשיב לא נאמר אלא ושב מלמד שהקב"ה שב עמהן מבין הגלויות".

ובפשטות - שכל בני", "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"²⁹, ילכו לקבל פני משיח צדקנו - ע"ד "מאן פני האדון דא רשב"י"³⁰ - באופן של "וארו עם ענני שמיא"³¹.

והולכים באופן של "ואולך אתכם

שביום חג השבועות בעת קריאת עשרת הדיברות (שהוא בדוגמת יום מתן תורה²³) יביאו את כל ילדי ישראל, הן בנים והן בנות (גם ילדים קטנים מאוד), לבית הכנסת - "מקדש מעט"²⁴ - בכדי שישמעו את עשרת הדיברות ואת הפסוקים בתור הקדמה לזה (עכ"פ).

ד. בהמשך לזה (עניין החינוך) בכמה מקומות כעת גם הזמן גרמא, בעומדם בקרוב לסיום שנת הלימודים של הילדים, להשפיע על ההורים של ילדי ישראל שישלחו את ילדיהם למחנה קיץ שמוסד על טהרת הקודש, חדור באהבת ה' ויראת ה'. וכמדובר כמ"פ, שרואים בפועל שהפעולה של מחנה קיץ על הילדים (ובפרט של מחנה קיץ על כל היום והלילה) חזקה הרבה יותר (בכמה פרטים) מהפעולה אפילו של בית ספר - לכן עוד יותר נוגע לשים לב שישלחו את הילדים למחנה קיץ שמתאים לילד יהודי.

ונוגע שישתדלו וישפיעו על ההורים בנוגע לשנת הלימודים בשנה הבאה - שכעת (קרוב לסיום שנת הלימודים דשנה זו) יתחילו ההורים לחשוב אודות זאת - שההורים ששלחו את ילדם ל"פאבליק סקול" (בית ספר ממשלתי) יחליטו לשלוח אותו בשנה הבאה לחדר או ישיבה וכיו"ב.

ה. ויה"ר שע"י עצם ההחלטה בדבר עכשיו - בנוגע להתאספות הילדים הן בל"ג בעומר

(25) ראה שו"ע או"ח סתקע"א ס"ג.

(26) ישעי' סג, ט.

(27) מגילה שם.

(28) נצבים ל, ז.

(29) בא י, ט.

(30) משפטים כג, יז. זח"ב לה, א.

(31) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

(23) ראה פסיקתא דר"כ (הובא ברוקח סרצ"ו) עה"פ

בחודש השלישי (יתרו יט, א): הו קורין את הפרשה הזאת כל שנה ושנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה.

(24) יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

עד ע"ד "תורתו אומנתו" של רשב"י³⁵, "ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם"³³, "הווי עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים"³⁴, ובאופן דמוסיף והולך ואור.

קוממיות³² (כפי שיקראו בתפילת מנחה דשבת זה), ובפרט עי"ז שמוסיפים עוד יותר ב"בחוקותי תלכו"³³, "שתהיו עמלים בתורה"³⁴,

(32) בחוקותי כו, יג.

(33) שם, ג.

(34) פרש"י שם.

שיחת ל"ג בעומר ה'תשמ"ז - בעת ה"פארראד"

ספר השיחות ה'תשמ"ז חלק ב' | עמודים 246-249

האבות והאמהות⁶, שכל ילד יהודי נקרא בן אברהם יצחק ויעקב, וכל ילדה יהודי - בת שרה רבקה רחל ולאה⁷ -

מובן איפה כי ילדי ישראל, יחד עם כחם של האבות והאמהות, מעבירים ומבטאים את הברכה (פותחים בברכה) מכל פנימיות הלב.

ג. וכיון שהקב"ה אומר "נער⁸ ישראל ואוהבהו"⁹, מובן, שנוסף למה שישראל (ובמיוחד ילדי ישראל) "פותחים בברכה" - הנה הקב"ה מוסיף ברכות משלו וכמה פעמים ככה, הרבה יותר, ובמהירות גדולה¹⁰, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה¹¹, וגם "הגדושה" (כמ"ש בסידורו של הבעש"ט) - שהברכות הם במידה מלאה, וכל כך עד שגם עולה על גדותי.

וברכותיו של הקב"ה באות ראשית כל - לחיזוק והחייאת ההנהגה של ילדי ישראל בכל עניני יהדות, מתוך בריאות, בנשמתם ובגופם, בגשמיות וברוחניות.

ועל ידי זה - להוסיף בנחת האמיתי שנביאים הילדים להוריהם, אבות ואמהות,

א. [אמרו את הי"ב פסוקים ומאמרי חז"ל¹. אח"כ ניגנו הניגון "ווי וואנט משיח נאו"].

ב. לכל לראש - פותחים בברכה²: כאשר יהודים נפגשים יחד, מצוה התורה לפתוח בביטוי של ברכה³ ואיחולים טובים לכל המתכנסים.

ואיחול וברכה שע"פ תורה - הרי הוא בא מפנימיות הלב של כל יהודי, למגדול ועד קטן.

ובמיוחד מלבבות טהורים ילדי ישראל הקטנים, "הבל שאין בו חטא"⁴, אלו הקשורים אל התורה והיהדות בכל התוקף, שאינו נחלש מצד תעסוקה בעניני העולם, כמו חיפוש פרנסה, ועיסוק במסחר, קבלת תפקיד וכדומה, הם חופשיים לגמרי ויכולים להיות שקועים כל היום בלימוד התורה⁵ וקיום המצוות, ולהתנהג בחיי היום-יום כפי שילדי ישראל צריכים להתנהג.

ובפרט שבנוסף לזה יש להם את הכח של

(1) נדפסו בחוברת "י"ב פסוקים ומאמרי חז"ל"

(ברוקלין, תשל"ו); בחוברות "צבאות השם" בכ"מ.

(2) פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא.

(3) להעיר אשר זהו אחד מהטעמים שהתורה מתחילה בבי"ת - "בראשית" לשון (ר"ת) ברכה - ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א. זהר ר"פ ויגש. נת' בלקו"ת ראה יט, ב. ועוד. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 641. וש"נ.

(4) שבת קיט, ב.

(5) ע"ד ובדוגמת העבודה דתורתו אומנתו - רשב"י

(שבת יא, א. ועוד).

(6) ראה תו"א וארא נה, א.

(7) ראה ברכות טז, ב. ב"מ רפ"ז.

(8) הושע יא, א.

(9) ראה אוה"ת בשלח ע' שפב ואילך. ד"ה כי נער ישראל תרס"ו. סה"מ תרע"ח ע' קנט ואילך. תרפ"ב ע' מ"ג ואילך. וראה לקו"ש חכ"א ע' 20 ואילך.

(10) וכמש"נ עד מהרה ירוץ דברו (תהילים קמז, טו).

(11) כלשון ברכה שלישית דברכת המזון.

ועאכו"כ עם רבים מ"רעך (ילדים עם ילדים וילדות עם ילדות) - נעשה קל יותר (לכל ילד) לקיים את מצות "ואהבת לרעך כמוך", בעמדו מאוחד עם ילדים אחרים סביבו.

והמעשה הוא העיקר¹⁸: שאהבת ישראל (שע"י ההתכנסות) משפיעה על חיי היום יום וההתנהגות במעשה בפועל של כל ילד, בלימוד התורה וקיום המצוות והיהדות בכלל¹⁹ - ע"י שכל ילד מראה דוגמא חי' לילדים סביבו, הנוהגים כפי שראוי לילדי ישראל, אזי הדבר נותן תוספת כח לכל אחד מהילדים לקבל החלטות חזקות להוסיף בכל עניני היהדות, ולכל לראש - במצות "ואהבת לרעך כמוך", ובאמצעותה ב"ואידך"²⁰ - בשאר כל המצוות

והאהבת ישראל (ע"י ההתכנסות בפרט בל"ג בעומר) היא חזקה ועמוקה כ"כ, שנעשית פעולה הנמשכת ומשפיעה על כל ימי השנה, עד ל"ג בעומר בשנה הבאה, שאז מוסיפים חיות עוד יותר, עם בריאות בגשמיות ורוחניות - באהבת ישראל, ובלימוד התורה וקיום המצוות בכלל.

ה. והתנהגות הילדים משפיעה על ההורים, המחנכים והמחנכות²¹ - שיוסיפו בחינוך הילדים מתוך אהבה (אהבת ישראל) שהיא (האהבה) מוסיפה הצלחה בחינוך, בבריאות

סבים וסבתות, מחנכיהם ומחנכותיהם, שסייעו לחינוכם.

כך שהדבר מוסיף עוד יותר בהשתדלותם לחנך את הילדים, ולעשות זאת מתוך בריאות ופרנסה טובה.

ד. בכל ענינים אלו, באה תוספת ברכה והצלחה, כאשר ילדים רבים מתכנסים יחד.

אחת המצוות הגדולות ביותר היא מצות "ואהבת לרעך כמוך"¹², אהבה שבין יהודי אחד לחבירו, כפי שאמרתם זה עתה: "ואהבת לרעך כמוך אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה"¹³

- ודבר זה מודגש במיוחד בעמדנו ביום ל"ג בעומר¹⁴, יום ההילולא¹⁵ ויום שמחתו¹⁶ של רבי שמעון בר יוחאי. שאמר "מדותי תרומות מתרומות מדותיו של ר' עקיבא"¹⁷, ועאכו"כ שרשב"י קיבל מרבי עקיבא את ענין "ואהבת לרעך כמוך", עליו אמר רבי עקיבא (רבו) "זה כלל גדול בתורה".

ובשעה שילדי ישראל מתכנסים יחדיו [ובפרט בל"ג בעומר], האחד יחז עם "רעך",

(12) קדושים יט, יח.

(13) ת"כ הובא בפרש"י עה"פ.

(14) להעיר גם ממוחז"ל שבל"ג בעומר פסקו תלמידי רע"ק מלמות מפני שלא נהגו כבוד זה לזה (יבמות סב, ב. מאירי יבמות שם. טושו"ע א"ח סתצ"ג ס"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"ה). הובא ונתבאר בד"ה להבין ענין ל"ג בעומר במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה (כרך ב) ע' תקצא ואילך.

(15) זח"ג רצו, ב. וראה גם זח"א ריה, א.

(16) שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש יב. פע"ח שער ספה"ע פ"ז. ועוד.

(17) גיטין סז, א. וראה ספר השיחות ה'ש"ת ע' 107.

(18) אבות פ"א מ"ז.

(19) כי אהבת ישראל הוא "כלל גדול בתורה", ויתירה מזה - "זוהי כל התורה כולה ואידך פירושה זיל גמור" (שבת לא, א. הובא במאמר אדה"ז שבערה 14).

(20) ואידך פירושה הוא (ראה הערה הקודמת).

(21) ראה לקמן ס"ח בפירוש "להזהיר גדולים על

הקטנים".

טובה ופרנסה, ועם הרבה נחת מהילדים והנכדים (כאמור לעיל).

ולזה יש גם השפעה על כל הימים הבאים - גם בנוגע לחינוך ילדים אלו, וגם בנוגע להשפעה על יהודים אחרים - שהורים ומחנכים אלו יספרו להורים ומחנכים אחרים (שאינם כאן עכשיו) על הכינוס הזה, ויודיעו להם על הבשורות הטובות, שראו איך ילדי ישראל התכנסו יחד בהחלטה חזקה להוסיף יותר בעניני היהדות,

וכאשר מספרים להם בדברים היוצאים מן הלב, ומראים דוגמא חי' - הנה אז הדברים נכנסים אל הלב²² ופועלים פעולתם, נכנסים מיד לתוך הלב היהודי של האבא והאמא, של כל מחנך ומחנכת, שגם הם יעסקו בפרט זה בדרך זו, ויהיו בעצמם (עוד יותר) "נרות להאיר", להשפיע על כל ההורים והמחנכים סביבם.

ו. כשם שהתכנסות של ילדים רבים (אהבת ישראל) מוסיפה בברכות וההצלחות בעבודתם של הילדים, ההורים והמחנכים - כך מוסיפה ההתכנסות גם בברכותיו של הקב"ה (נוסף לברכות בכללות כנ"ל ס"ג), כאשר הוא רואה ורווה נחת מהעובדה שבניו (עם ישראל) מתאספים יחדיו באהבה זה לזה²³.

ז. בנוסף לתוכן הכללי של כנס זה (ההוספה של הילדים בתורה ומצוות) יש ללמוד מן הזמן שבו מתקיים הכינוס - ימי הספירה, ובהם גופא - ביום המיוחד ל"ג בעומר²⁴, היום השלישי ושלושה לספירת העומר, יום שיוסיף עוד יותר בהנהגתם הטובה של ילדי ישראל, כי ככל שהנהגתם עד עכשיו היתה טובה, הרי לטוב אין סוף, כי הוא בא ממקור הטוב, הקב"ה, שהוא אין-סוף, לכן ניתן תמיד להוסיף בהנהגה טובה, יותר ויותר עד אין-סוף,

והדבר גם מוסיף בברכותיו של הקב"ה, לילדים וגם להוריהם ומחנכיהם - שיצליחו עוד יותר בכל האמור, בבריות טובה, ומתוך שמחה וטוב לבב²⁵, המוסיפה הצלחה בכל הנ"ל.

ח. כדי להבין את הלימוד המיוחד מימי הספירה בכלל ול"ג בעומר בפרט - יש להתבונן בתורה, הנקראת "תורה אור"²⁶, המורה הוראות²⁷ מוארות וברורות, ותורת חיים המלמדת, כיצד צריך להתנהג בחיי היום יום.

הוראה לכל לראש לילדים קטנים, אבל גם ובתוקף יותר - עבור ההורים, האחים

(24) כידוע שבל"ג בעומר הונהגו מנהגים מיוחדים לילדים, כולל - לעשות כינוסי פולהזכיר את רשב"י ומעשיו הטובים (ראה בכ"ז מכתב ער"ח אייר שנה זו אל כל ילדי ישראל, וש"נ).

(25) שצ"ל בכל עניני יהדות - ראה תניא פכ"ז (לג, א).

(26) משלי ו, כג.

(27) תורה מלשון הוראה - ראה רד"ק לתהילים יט, ח. ספר השרשים שלו ערה ירה. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק. וראה זח"ג נג, ב: אמאי איקרי תורה בגין דאורי.

(22) ראה ספר הישר לר"ת שער י"ג. הובא בשל"ה סט, א.

(23) כמ"ש "ברכנו אבינו כולנו כאחד" (ברכת ש"ם שלום" שבסוף תפלת העמידה. וראה תניא פרק לב). וידועה גם תורת אדה"ז ע"ד "הפתקא אשר משמי שמיא נחיתא" בגודל הנח"ר למעלה מהתועדות של בני ישראל (מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר בקובץ מכתבים שבסו"ס תהלים אהל יוסף יצחק ע' 198 ואילך. אגרות קודש שלו ח"ג ע' תיג ואילך).

והאחיזות המבוגרים, מחנכים ומחנכות, ולכל עם ישראל.

ואדרבה: הדוגמא שמראה ילד קטן משפיעה גם על ההורים, שיקיימו את ההוראות שלהם ביתר תוקף.

כפי שקראו ולמדו בשבת זו, ערב ל"ג בעומר - "אמור גו' ואמרת"²⁸, ומפרשים חז"ל²⁹ "להזהיר גדולים על הקטנים", שאחד הפירושים בזה הוא³⁰: ע"י שהגדולים מחנכים את הקטנים נעשה "להזהיר" מלשון זוהר ואור³¹, אצל הגדולים.

כמו³² "והשיב לב אבות על בנים - על ידי בנים", הבנים מוסיפים אור בלבם, בדיבורים ובמעשיהם (מחשבה דיבור ומעשה)³³ של הגדולים, שיוסיפו בכל המעשים הטובים.

כולל ובמיוחד - בהוראה הבהירה מעצם ימי הספירה, ומל"ג בעומר, כפי שיתבאר לקמן.

ט. אחד הביאורים ב"תורה אור" לענין

ספירת העומר הוא - שהם באים כהכנה לחג השבועות, זמן מתן תורתנו.

כאשר יצאו ישראל מעבדות וגלות מצרים, ולפני כן שמעו ממושה כי יציאת מצרים היא על מנת ש"תעבדון את האלוקים על ההר הזה"³⁴, הם ספרו את הימים: מתי כבר יהי' מתן תורה וקבלת התורה בהר סיני. ולכן נקבע (לפי כמה מפרשים³⁵) לספור בכל שנה את הימים שבין פסח לשבועות, לבטא את הגעגועים וחוסר-הסבלנות למתן תורה מחדש בזמן מתן תורתנו³⁶, ולא רק באופן של "כחדשים"³⁷ אלא "חדשים"³⁸ ממש, כנוסח ברכת התורה - "נותן התורה", לשון הוה³⁹.

י. לתוספת הסברה בזה:

בני ישראל ידעו כי הם עומדים לקבל את התורה שהיא "חמדה גנוזה"⁴⁰, הדבר היקר ביותר שיש אצל הקב"ה
זאת אומרת, למרות שהקב"ה ברא את

(28) ר"פ אמור.

(29) תו"כ הובא בפרש"י עה"פ. יבמות קיד, סע"א.

וש"נ.

(30) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 151 ואילך.

(31) ראה צוואת הריב"ש (הוצאת קה"ת) בתחילתו: פ"ז זהיר מלשון והמשכילים יזהירו. וראה עד"ז סה"מ תרפ"ח ע' קנד ואילך. אגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' קכט ואילך. ועוד.

(32) מלאכי ג, כד ובפרש"י.

(33) כידוע ש"בפיך ובלבבך לעשותו" (נצבים ל, יד - מהי"ב פסוקים ומאמרי חז"ל) הם כנגד דיבור (במה) מחשבה (בלב) ומעשה (לעשותו) - קיצורים והערות לתניא ע' צג. ד"ה כי קרוב בסה"מ: תער"ח (ע' תכג); תרפ"א (ע' שכג ואילך); תשי"א (ע' 320 ואילך). ועוד.

(34) שמות ג, יב.

(35) חינוך שבהערה הבאה. וראה לקו"ש חכ"ב ע' 114.

וש"נ.

(36) ובלשון החינוך (מצוה שו): "נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד בלבנו כעבד ישאף צל וימנה תמיד מתי יבא העת הנכסף אליו שיצא לחירות כי המנין מראה באדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא". - וראה ר"ן סוף מס' פסחים.

(37) ראה ספרי נפרש"י ואתחננו ו, ז.

(38) פרש"י תבא כו, טז. ועד"ז פרש"י יתרו יט, א. עקב

יא, יג.

(39) ראה לקו"ת תזריע כג, א. שם סוכות פא, ג. סה"מ

תר"ל ע' ריא. ועוד.

(40) שבת פה, ב (עפ"י גירסת הר"ג גאון).

שצריך להרדימו, שרים לו (כמנהג ישראל) "תורה איז די בעסטע סחורה" ["חמדה גנוזה"], והיא טובה ויקרה יותר מכל הדברים בשמים ובארץ וכל צבאיהם.

ומעתה מובן מאד מדוע ספרו ישראל את הימים עד מתן תורה (וגם בכל שנה סופרים מחדש את הימים עד זמן מתן תורתנו) - כי כשמעם שהם עומדים לקבל את ה"חמדה גנוזה", הדבר היקר ביותר של הקב"ה - (וכן הוא גם בכל זמן מתן תורתנו מחדש), מתחילים לספור את הימים בגעגועים וחוסר-סובלנות: מתי יקבלו כבר את התורה.

יא. הגעגועים וההכנות למתן תורה באו לידי ביטוי בכך שבכל יום עשו בני ישראל עבודה⁵¹ כהכנה למתן תורה.

ועוד יותר: בכל יום באה הוספה בגעגועים ובעבודה שהיו הכנה למתן תורה, באופן דמוסיף והולך ואור,

כפי שהדבר מתבטא בנוסח הספירה: לא סופרים במספר סידורי "היום יום שני", "יום שלישי", "יום שלוש" וכו', אלא "היום שני ימים", "שלושה ימים", "שלושה ושלישים יום", שנוסח זה מורה שבכל יום יש נוסף על פעולתו שלו, גם את כל ההתלהבות וההשפעה של כל הימים הקודמים⁵²:

ביום שני לעומר - יש (בנוסף לעבודה דיום השני) גם את היום הראשון - "שני ימים", את העבודה והפעולה של שני ימים של הכנה למתן תורה. ביום שלישי - יש עבודה ופעולה

העולם כולו - כפי שזה עתה אמרתם⁴¹ "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"⁴², וכל צבאיהם⁴³, ומובן מכאן⁴⁴ גדול היוקר של העולם כולו וכל הברואים שבו, ובפרט שבין הברואים קיימים דברים יקרים ביותר⁴⁵ - אעפ"כ אין זה מגיע אל התורה שהיא "חמדה", הדבר היקר ביותר של הקב"ה, וכ"כ יקר - שהיא "גנוזה", אפילו מן המלאכים העליונים!⁴⁶

ו"חמדה גנוזה" זו נתן הקב"ה - במידה מלאה ובאופן גלוי (לא באופן ד"גנוזה") - דוקא לישראל, "בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו"⁴⁷, החל מילד יהודי קטן מיד משנולד, ככתוב "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"⁴⁸, וירושה ענינה שמיד משנולד⁴⁹ הרי הוא יורש את כל התורה עד סוף כל הדורות, ויכול ללמוד בה, להבין ולחדש (היפך מ"גנוזה"⁵⁰).

ולכן, קטן מיד משיוודע לדבר מלמדים אותו אותיות של תורה, ועוד לפני כן - מיד משנולד - תולים בחדרו פסוקי תורה, ובשעה

(41) בה"ב פסוקים ומאמרי חז"ל.

(42) בראשית א, א.

(43) ראה פרש"י שם, יד.

(44) שה"ע"ז רצון מיוחד, ועלה ברצון, וכו' - תענוג וכו' (ראה ע"ח שער הכללים בתחילתו. סידור עם דא"ח שער התקיעות רמו, א ואילך. ועוד).

(45) ובכללות: טוב, טוב מאד.

(46) שבת שם.

(47) נוסח ברכות התורה.

(48) ברכה לג, ד.

(49) ראה משנה נדה מג, סע"ב ואילך.

(50) עד באופן שהתורה נקראת על שמו (ע"ז, יט, א.

וראה קידושין לב, סע"א ואילך).

(51) החפץ הגדול בנפשנו, כל ישעו וכל חפצו וכו' (לעיל הערה 36).

(52) ראה תו"א מקץ לד, ב. סהמ"צ להצ"צ כח, א.

של "שלשה ימים" הכנה למ"ת, וביום ל"ג בעומר - עבודה ופעולה של "שלשה ושלשים יום" הכנה למ"ת⁵³, וכן עד"ז בימים הבאים, באופן דמוסיף והולך ואור, עד שסופרים ויש את כל ימי הספירה "שבע שבתות תמימות תהיינה", שאז נותן הקב"ה את התורה.

יב. מכאן מובנת ההוראה הברורה מכך שכנס זה מתקיים בימי הספירה.

ימי הספירה מלמדים כל יהודי, למקטן ועד גדול (שכל אחד מהם יורש את התורה כולה) - שבכל יום צריך לספור ולהתגעגע מתי נקבל כבר את התורה באופן ד"חדשים", בכחות וחיות מחודשים, בזמן מתן תורתנו.

והדבר צריך שיבוא לידי ביטוי בכך שהיהודי מתכוון למתן תורתנו - בקבלת החלטות תקיפות, ולהביאם אל הפועל, בהוספה בלימוד התורה וקיום המצוות, גם הכנה למתן תורה מחדש.

ובאופן דמוסיף והולך ואור, שאינו שוכח ח"ו את ימי ההכנה הקודמים (ימי הספירה), אלא הוא סופר "היום שני ימים", "היום שלשה ימים" וכו' - יש לו את העבודה של כל הימים שעברו, והוא עולה ומתעלה בזה יותר ויותר.

כך גם כאשר ילדי ישראל מתכנסים יחד ביום ל"ג בעומר, היום השלשים ושלשה

לספירת העומר - וכל ילד ירש את התורה כולה, "חמדה גנוזה" של הקב"ה - הם אינם שוכחים, ח"ו, את יום השלושים ושנים, ואת ימי הספירה שעברו, אלא יש להם והם מרגישים גם את העבודה והפעולה שבכל שלושים ושנים הימים הקודמים, כך שהיום יש "שלשה ושלשים יום" הכנה למתן תורה⁵⁴.

ואח"כ נמצאים בעלי' מתמדת בכל עניני תורה ומצוה מיום ליום. עד שיקבלו את התורה מחדש, בזמן מתן תורתנו, מתוך בריאות ושמחה.

ובפרט שכל אחד מכם יהי' בחג השבועות בבית הכנסת, וישמע את "עשרת הדברות"⁵⁵, והברכה שהעולה מברך עליהם מחדש - וכל הקהל עונה "אמן"⁵⁶ - מברך "ברוך כו' נותן התורה", לשון הוה, שהקב"ה נותן מחדש את עשרת הדברות, הכוללות את כל התורה⁵⁷.

וגם לכך מתחילים להתכוון, ולהחליט החלטות בימי הספירה (שהם הכנה לזמן מתן תורתנו) ובאופן דמוסיף והולך ואור - גם להאיר יותר בעצמו, וגם להאיר את סביבתו (כנ"ל).

ומן ההוראה של ימי הספירה - לומדים

(54) ולהעיר מהמבואר בחסידות של"ג בעומר, הוד שבהוד, הוא "סוף ותשלום הספירות בעיקר המדות כו'" (סדור שער הל"ג בעומר דש, א ואילך. אוה"ת נ"ך (כרך ב ע' תקנ"ב ואילך).

(55) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 250 ואילך, קונטרס משיחת ש"פ במדבר תשמ"ו (ועוד) - ע"ד ההשתדלות שגם הקטנים וקטניקטנים יבראו בחג השבועות לביהכ"ס (עכ"פ) בעת קריאת "עשרת הדברות".

(56) ראה נזיר בסופה.

(57) ראה ירושלמי שקלים פ"ו ה"א. פרש"י משפטים כד, יב. וראה תורה שלימה כרך טז מילואים ע' רג ואילך.

(53) ועפ"י"ז מובן הטעם שאנו מונין כנגד ימים היוצאים ולא כנגד ימים הנכנסים אף שהמנין הוא מפני התשוקה למ"ת (כקושיית החינוך שם) - כי מונין ימי העבודה (היוצאים) בתור הכנה למ"ת (ראה שיחת ש"פ קדושים וש"פ אמור תשד"מ). כידוע שתוכן עבודת ימי הספירה הוא שבהם האדם מזכך ומברר מדותיו (ראת לקו"ת אמור לה, ד ואילך. לו, א ואילך. לט, ג ואילך. במדבר י, א ואילך. ובכ"מ).

- "בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שגלו שכינה עמהם כו', גלו לאדום שכינה עמהם כו'⁶¹.

ז.א. במקום שבו נמצא, אפילו ילד קטן, אפילו בעומק הגלות, ובגלות אדום (הקשה ביותר⁶²) הקב"ה נמצא יחד אתו, שוכן בו - כל יום וכל רגע.

וכפי שאמרתם זה עתה⁶¹: "והנה ה' נצב עליו כו' ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי"⁶³.

מובן איפוא אפילו בשכל (עאכו"כ מצד אמונה פשוטה), כיון שהקב"ה נמצא יחד עם כל יהודי וכל ילד יהודי - ישנם הכחות (מהקב"ה) להיות "עובדו כראוי" ולבצע הכל, כולל גם - להתעלות בתורה ומצוות אפילו בחשך הגלות.

טו. ויותר מזה: הדבר גם נותן כח ליהודי לעסוק בעבודה (להתעלות בתומ"צ אפילו בזמן הגלות) מתוך שמחה וטוב לבב: כאשר הוא יודע שהקב"ה נמצא יחד אתו, למרות ריחוק הערך ביניהם, זה גורם לו את השמחה הגדולה ביותר⁶⁴.

(סידור שער הל"ג בעומר דש, ב-ג. ד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י דמאמרי אדה"ז תקס"ד (ע' קא ואילך): מאמרי אדהאמ"צ ויקר כרך ב' ע' תרסו ואילך, ד"ה הנ"ל תרנ"ד, ועוד), ומתגלה מלמעלמ"ט ופועל ישועות בקרב הארץ (אגה"ק סכ"ח).

61 מגילה כט, א (עפ"י גירסת העין יעקב. וראה דקדוקי סופרים שם).

62 ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה (כרך א) ס"ע תצה ואילך. ועוד.

63 תניא רפמ"א (נו, סע"א ואילך). וראה גם שם פמ"ב (ס, ב).

64 ראה בארוכה תניא פל"ג.

לימי כל השנה, שיש "לספור" בקביעות, לעלות ולהתעלות⁵⁸ בכל עניני תורה ומצוות, כי מתן תורה ישנו בכל יום ויום, "בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים", "נותן התורה", לון הוזה.

יג. ועי"ז שישאל עולים וגדלים בתורה ומצוות (כפי שלומדים מימי הספירה) - באה גם הוספה בברכותיו של הקב"ה (נוסף על הברכות דלעיל (כנ"ל ס"ג, ס"ו)).

כאמור בפרשת השבוע (שהחלה ביום ראשון זה) - "אם בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו גו"⁵⁹, יקיימו כל הברכות שבהמשך הפרשה, שהם כוללים את כל הברכות.

יד. נוסף להוראה מימי הספירה בכללות, ישנה גם הוראה מהעובדה שבימי הספירה גופא אנו עומדים היום בל"ג בעומר, יום ההילולא ויום שמחתו של רבי שמעון בר יוחאי:

בשעה שילד שומע את ההוראות האמורות מימי הספירה, שעליו להתעלות בתמידות בתורה ומצוות בכל יום - יכולה להתעורר אצלו שאלה: כיצד הוא יכול לעשות זאת, הרי זה דבר קשה מאד, ובפרט כאשר נמצאים בזמן הגלות?

אומר רבי שמעון בר יוחאי - שהיום, ל"ג בעומר, הוא יום ההילולא שלו ויום שמחתו⁶⁰

58 להעיר מ'היום יום" א אייר: דעם אלטן רבי'ס חסידיים פלעגען אלעמאָל ציילען. . בכלל דארף מען זעהן אז דער מארגען זאל זיין א סאך שענער ווי דער היינט.

59 ר"פ בחוקותי (כו, ג).

60 שביום זה עולה כל עבודתו אשר עבד כל ימי חייו

שאנו נמצאים כבר לאחרי יציאת מצרים), וניתנת האפשרות לעסוק בעבודה באופן דמוסיף והולך ואור.

וממילא פועל הדבר שכל הפעולות וההחלטות בל"ג בעומר, ובפרט בענין העלי' בתומ"צ (שהוא הלימוד הכללי מימי הספירה), יהיו בצורה חזקה יותר וביתר הצלחה, וייעשו גם פעולה נמשכת לכל ימי השנה, שיצליחו יותר בהתעלות בלימוד תורה וקיום מצוות.

טז. וע"י ההוספה בענין "בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו" (כיון שהדבר נעשה מתוך שמחה) - באה גם תוספת בברכותיו של הקב"ה שנמנו בפרשה זו.

ובפרט שע"י עבודת ישראל נוסף גם כביכול, ב"ישמח ה' במעשיו"⁷¹: כשם ש"ישמח ה' במעשיו" מוסיף ב"ישמח ישראל בעושיו" (כנ"ל), כן הוא גם לאידך גיסא: בשעה שהקב"ה רואה ש"ישמח ישראל בעושיו", כיצד יהודי (ובמיוחד ילד יהודי) שמח בהקב"ה הנמצא אתו יחד - הרי זה מוסיף עוד יותר ב"ישמח ה' במעשיו", בשמחתו (ובברכותיו) של הקב"ה בישראל,

ועל ידם - גם "ישמח ה' במעשיו" בכלל, בעולם כולו, שמים וארץ וכל צבאיהם, המתברכים וקיימים בזכות "הבל תינוקות של בית רבן"⁴.

והכל מתברכים בכל הברכות שבפרשת השבוע, כולל ובמיוחד הברכה "ונתתי שלום

ובפרט כפי שאמרתם זה עתה⁶⁵: "ישמח ישראל בעושיו"⁶⁶ פי' שכל מי שהוא מזרע ישראל יש לו לשמוח בשמחת ה' אשר שש ושמח בדירתו בתחתונים". ז.א. כי נוסף לשמחתו של היהודי מכך שהקב"ה נמצא אתו - הוא מקבל שמחה בכפליים ממה שהקב"ה שמח בדירתו בתחתונים⁶⁷, "ישמח ה' במעשיו"⁶⁸ (שמחת ה' במעשיו שלו).

ובזה גופא (בעבודה מתוך שמחה) מקבלים כחות מיוחדים מיום זה, ל"ג בעומר [נוסף לשמחה שישנה מדברי רשב"י "בכל מקום שגלו שכנה עמהם"] - יום שמחתו של רשב"י.

כידוע⁶⁹ רצה רשב"י וביקש שכל ישראל ישמחו ביום זה (יום ההילולא שלו). וכיון שכך ביקש - מובן שניתנים ליהודי הכחות לעמוד אז בשמחה אמיתית, הנוספת לשמחה שישנה ממה שהקב"ה יחד אתו, "ישמח ישראל בעושיו".

ואז - בשעה שעושים את העבודה (להעלות בתומ"צ) מתוך שמחה - מוסיף הדבר בעצם העבודה, כפי שהטביע הקב"ה באדם, שביום של שמחה הוא פועל ומצליח הרבה יותר מביום פשוט. עד ששמחה פורצת גדר⁷⁰ - בטלים כל המיצרים וגבולים (ובפרט

(65) בה"ב פטוקים ומאמרי חז"ל" מתניא שם בסוף הפרק (מב, סע"ב ואילך).

(66) תהלים קמט, ב.

(67) תניא שם.

(68) תהילים קד, לא.

(69) שער הכוונות ופע"ח שבהערה 16.

(70) ראה המשך שמח תשמח תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע')

רכג ואילך). ועוד.

(71) נוסף על שמחת ה' מצד עצם העבודה דעשיית דירה בתחתונים.

שיקבלו על עצמם את המצוות שנתן להם ה', שנקראו בשם "שבע מצוות בני נח", שבע מצוות כלליות, שהם כוללים פרטים רבים ופרטי פרטים⁷⁵, ושיקיימו מצוות אלו "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו"⁷⁶.

ותוכן מצוות אלו (ופרטיהם) הוא - לקיים מ"ש "לשבת יצרה"⁷⁷, ישוב העולם, שהעולם יהי "מיושב", יהי מקום מתאים לחיות בו בשלום ומנוחה.

ובלשון הברכה בפרשת השבוע - "ונתתי שלום בארץ": קיום שבע מצוות בני נח ע"י האומות - מחזק ומוסיף את "ונתתי שלום בארץ".

בין במובן הפשוט: שלום בין עם אחד למשנהו, שלום בין אדם לחבירו, מעין המצב שיהי בגלוי במהרה כשיבוא המשיח (כמ"ש הרמב"ם⁷⁸): "לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות כו'", יתבטלו הרעב, המלחמות וכל דבר המיצר (מיצרים וגבולים), ובין במובן הרחב יותר: שלום

(ושלימות) בין הקב"ה ל"מעשיו"⁷⁹ שהם כל האומות וכל בעלי החיים וכל הצומח

בארץ⁷², שכל הארץ (העולם) תתקיים באופן דשלום ושלימות,

וברכה זו (ברכת השלום) כוללת את כל הברכות⁷³ - ועל ידה נמשכים כל הברכות בעולם באופן מואר וגלוי.

*

זו. והנה בענין זה ישנו לימוד נוסף:

כיון ש"אין העולם מתקיים אלא בשביל תינוקות של בית רבן"⁴ ובזכותם מתברך העולם כולו מאת הקב"ה ("ישמח ה' במעשיו") - מובן איפוא שהנהגתם של ילדי ישראל יש לה השפעה ופעולה על העולם כולו, "את השמים ואת הארץ", ועל כל אומות העולם וכל אשר בו, שתקויים בו ברכתו של הקב"ה "ונתתי שלום בארץ".

והדבר גם מודגש ביום ל"ג בעומר, כאשר ילדי ישראל מתאספים יחד ביום שמחתו של רשב"י, "ישמח ישראל בעושיו" המוסיף ב"ישמח ה' במעשיו" (כנ"ל).

וכשם שיש לכל יהודי את הכחות לעסוק בתומ"צ מצד זה ש"שכינה עמהם" - כך יש את הכחות להשפיע על העולם כולו ועל כל עמי הארץ, כי אפילו כאשר "גלו לאדום" (בין העמים) "שכינה עמהם".

יח. במלים פשוטות:

הרמב"ם פוסק⁷⁴ שכל יהודי נצטווה להשפיע על כל העמים ("כל באי העולם")

(75) ראה אנציקלופדי' תלמודית (כרך ג') ערך בני נח ובנספח שם בסוף הספר. וש"נ.

(76) ראה לקו"ש חט"ו ע' 59 ואילך. ח"כ ע' 140 ואילך. ובכ"מ.

(77) ישע"י מזה, יח. וראה לקו"ש ח"ה ע' 159 ואילך. חט"ו ע' 150. חכ"ה ע' 49. ועוד.

(78) הל' מלכים בסופן.

(79) ע"פ מרז"ל ב"שולמית" (שהש"ר רפ"ז), "שלמים" (תו"כ ופרש"י ויקרא ג, א. נראה לקו"ת ראה ל, ג).

(72) פרשתנו (בחוקותי) כו, ו.

(73) ראה תו"כ ופרש"י שם: מכאן שהשלום שקול כנגד הכל.

(74) הל' מלכים פ"ח ה"י-א.

משקר⁸⁵, גניבה וגזילה (ועד"ז במגע לקיום שאר המצוות), וגם שיהי' אצלם ענין הצדקה (שהיא אחת המצוות שלהם⁸⁶), ואזי ממילא יתבטלו רעב ומלחמות בעולם, כי האומות יהיו חדורים ברגשות של חסד וצדקה.

וכיון שהקב"ה הוא שצויה את המצוות הללו - חל על זה הכלל, ש"איני מבקש כו' אלא לפי כחן"⁸⁷, שיש את הכחות לבצע את הדבר, וגם להשפיע על כל הסביבה, ומתוך שמחה וטוב לבב.

כ. כענין שבע המצוות נוסף לאחרונה פרט המיקל עוד יותר על הביצוע:

נשיא מדינה זו (ארצות-הברית) הכריז רשמית לכל תושבי המדינה - אודות חשיבות קיום שבע מצוות בני נח, ובהדגשה שיש לעשות זאת משום שכך צוה ה'. והנשיא הוסיף שזהו היסוד עליו נוסדה מדינה זו, והיותה בלתי תלויה.

ועוד פונה הנשיא גם למושלים ומנהיגי מדינות אחרות - שיקראו גם הם לתושבי מדינותיהם לקיים את שבע מצוות בני נח, כנ"ל גם עבור התועלת לתושבי המדינה, שיהי' "שלום בארץ", ועאכו"כ שלא יהיו רעב ומלחמה ומחלוקת וכו'.

תהי רצון שפנייתו של הנשיא תצלית, הן בנוגע לתושבי מדינה זו, והן בנוגע למנהיגי

והדומם, הנקראים "מעשיו", כמו"ש⁸⁰ בדבר ה' שמים נעשו", "וירא אלקים את כל אשר עשה"⁸¹. עד שנעשה לא רק שלום בין הקב"ה למעשיו, אלא "ישמח ה' במעשיו", כיון שהם מקימים את רצונו של הקב"ה, ומכירים שהקב"ה הוא בורא ומנהיג את העולם ואת האומות והברואים שבו, מעין המצב שיהי' בגלוי בביאת המשיח - "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד"⁸², והיתה לה' המלוכה⁸³.

ט. ובזה באה הדגשה מיוחדת מכנס זה של ילדי ישראל בל"ג בעומר, ובפרט בשנה זו שקוראים בפרשת השבוע "ונתתי שלום בארץ" - להשפיע גם על אומות העולם לקיים את שבע מצוות בני נח עם כל פרטיהם ופרטי פרטיהם.

במיוחד ע"י הדוגמא החי' של ילדי ישראל המתכנסים יחד, ושמחים יחד, באופן ד"ואהבת לרעך כמוך", ילדים שאינם מסוגלים לומר היפך האמת ח"ו, או לקחת משהו מילד אחר ח"ו, ואדרבה - הם משתדלים לעשות ככל האפשר בקו הצדקה, לעזור לסביבה, ולתת צדקה מיידו המלאה הפתוחה הקדושה⁸⁴ והרחבה (של הילד).

ומובן שדוגמא חי' משפיעה על אומות העולם הרואים או השומעים - שגם הם תהרו

(85) ראה רמב"ן וישלח לד, יג. לקו"ש ח"ה ע' 417. ועוד.

(86) ר"ן סנהדרין נו, ב. רמ"ה שם. וראה רוקח סי' שסו. וראה אנציקלופדי' הנ"ל שפ"ע שנו. תורה שלימה לוירא ס"ק ר'.

(87) במדב"ר פי"ב, ג.

(80) תהילים לג, ו. וראה רב"ע שם.

(81) בראשית א, לא.

(82) צפני' ג, ט. הובא ברמב"ם הל' מלכים ספי"א.

(83) עובדי' א, כא.

(84) כי בני ישראל קדושים הן (חולין ז, ב), גופא

דיליהון קדישא (זח"ג ע, ב).

לך הוי' לאור עולם"⁹², אלקות נעשית האורה לישראל ולכל אומות העולם, כי "והיתה לה' המלוכה", וכל העמים הופכים "לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד".

וכיון ושהכל נוהגים לפי המצוות שצוה בהן הקב"ה, יהודים - תרי"ג מצוות, ואומות העולם - שבע מצוות עם פרייהם - מתברכים כולם מאת הקב"ה בכל הברכות שהבטיח עבור "את מצוותי תשמרו".

* * *

כב. מנהג ישראל לקשר כנס עם ענין הצדקה.

אחד הטעמים לכך, ובמיוחד בהמשך להאמור:

דובר לעיל, שע"פ תורה מגיע ליהודים שכר עבור עבודתם. כפי שהבטיח הקב"ה כי "אם בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו" הוא ישלם שכר על העבודה - כל הברכות שנמנו בהמשך, וזהו שכר שיהודי מרויח, מדה כנגד מדה⁹³ (וכמה פעמים ככה⁹⁴) עבור עבודתו ויגיעתו.

ז.א. הקב"ה כביכול חייב את עצמו לשלם שכר עבור עבודתם של ישראל⁹⁵, לברך אותם

מדינות אחרות, שגם שם תצא בגלוי קריאה מאת מנהיגי המדינה, שכל אחד יקיים את שבע מצוות בני נח, עם כל הפרטים ופרטי הפרטים.

*

כא. יעזור השי"ת שנוסף לקיום ההוראות המאירות שאפשר ללמוד משני העניינים הכלליים (ימי הספירה בכלל, ול"ג בעומר במיוחד) - שיהי' תנ"ך⁸⁸ לחכם ויחכם עוד:

כאשר נותנים לילד חכם (אפילו ילד קטן) דבר חכמה - אומרת התורה שנעשה "ויחכם עוד", הוא מוסיף כהנה וכהנה, ויגדל בחכמה בינה ודעת, בתורה ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"⁸⁹, עד שהדבר בא לידי ביטוי בהנהגתו בחיי היום יום, "בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו".

ועי"ז מקבלים את כל הברכות האמורות להלן, עד לברכה "ואולך אתכם קוממיות"⁹⁰, שיהודי עומד בתוקף⁹¹, עם חיות ושמחה בכלל, ובפרט על שזכה ללמוד את תורת ה' ולקיים את מצוותי', וגם להשפיע על העולם כולו וכל האומות לקיים את שבע מצוות בני נח.

ולעשות כל זה בשמחה, ובאופן דמוסיף והולך ואור (ללא מיצרים וגבולים, שהשמחה מבטלת אותם), יותר אור ועוד יותר.

עד שמקבלים את האור האמיתי "והי'

(92) ישעי' ס, יט.

(93) ראה סוטה ה, ב. ט, ב. ו. ו. תוספתא סוטה רפ"ד. מדרש לקח טוב משניות ג, ו. ועוד.

(94) ראה סוטה לד, ז. וראה ספרי ופרש"י דברים א, יא.

(95) ואך שגם זה אינו מוכרח ח"ו, והוא רק מצד צדקתו של הקב"ה, שחפץ חסד הוא וכן עלה ברצונו ית' - מ"מ הרצון גופא הוא בזה שהשכר יומשך ע"י עבודה דוקא (ע"ד המבואר בהמשך ר"ה תש"ג פ"ו ואילך בנוגע לאתעדל"ת ואתעדל"ע), כי אמיתית הטוב והחסד הוא כאשר ההשפעות מלמעלה אינן באופן של הנמא דכיסופא

(88) משלי ט, ט. וראה אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ חי"ב ע' ססד.

(89) ואתחנן ג, ו.

(90) פרשתנו (בחוקותי) כו, יג.

(91) ראה תו"כ ופרש"י שם: בקומה זקופה.

עשיר וגדול הרי אינו מגיע לעשרו וגדולתו של הקב"ה, שהוא ברא את כל הנבראים (שמים וארץ וכל צבאיהם), ו"לי הכסף ולי הזהב"¹⁰¹ ולי כל הענינים שבעולם¹⁰² - מובן א"כ ממילא כי ככל שיהי' הנברא גדול, הנה בהשוואה להקב"ה כביכול - הוא כעני המקבל צדקה מעשיר באין ערוך.

והצדקה של הקב"ה ("לך הוי' הצדקה") נמדדת לפי הישג יד הנותן, כפי הדין בצדקה¹⁰³ שהיא צריכה להיות כפי "מסת נדבת ידך" [כמ"ש במיוחד בנוגע לחג השבועות¹⁰⁴], לפי הישג יד הקב"ה - באופן של בלי גבול¹⁰⁵. ובאופן של סבר פנים יפות (כדין הצדקה למטה¹⁰⁶), באור פני מלך חיים¹⁰⁷, ובכלל - אריכות ימים ושנים טובות, טובות בכל הפרטים.

כד. אבל לאידך גיסא - זו צדקה מכובדת, כי: א) היא ניתנת מאת הקב"ה, ב) למקבל שהוא כבר עשיר¹⁰⁸ ביהדות ובקיום תרי"ג

בכל המצטרך להם, החל מהצלחה בעבודת לימוד התורה וקיום המצוות⁹⁶, כנ"ל.

ולדוגמא בעניננו: ילדי ישראל פותחים כל יום בחייהם באמירת "מודה אני לפניך מלך חי וקיים", ואח"כ מתפללים לה' ולומדים תורה ומקיימים מצוות. הבטיח להם הקב"ה שכו.

ועד"ז בנוגע לעבודת אומות העולם - מבטיח להם הקב"ה שכר⁹⁷.

וגם שכר זה וברכות אלו באים "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה" של הקב"ה, וממילא הרי זה באופן דעד אין סוף. אעפ"כ, כיון שהשכר הוא מדה כנגד מדה, הרי שסוף סוף הוא נמדד לפי עבודתו של היהודי⁹⁸, לפי השכר שהרויח.

כג. הקב"ה, שהוא עצם הטוב, רצה שכאשר יעבוד האדם, הנה נוסף לברכה ושכר הבאים מדה כנגד מדה, במדידה לפי עבודת נבראים מוגבלים, עוד יקבל שכר וברכה שהם בלי גבול, לפי מדתו של הקב"ה.

וברכה והמשכה זו נקראת בשם "צדקה"⁹⁹, "לך הוי' הצדקה"¹⁰⁰, - כי ככל שהנברא יהי'

פט, ב'. מאמרי אדה"א אתהלך לאזניא ע"ר. ועוד).

(101 חגי ב, ת.

(102 ויתירה מזו - "לא זה היא עיקר האלוקות מה שהעולמות מתהוים ממנו ית'" (ת"א מג"א צט, ב. לקו"ת שה"ש ח, א). היינו נוסף לזה שאפילו בבחי' בורא אין שום ערך בין בורא לנברא, הרי הקב"ה הוא שלא הרעך גם רבחי' בורא.

(103 ו"מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל - מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות" (תהילים קמו, יט. שמו"ר פ"ל, ט).

(104 ראה טז, י"ד. נת' בלקו"ת במדבר טז, ד.

(105 ראה לקו"ת שם.

(106 רמב"ם הל' מתנות עניים פ"י ה"ד.

(107 משלי טז, טו. וראה לקו"ת פ' ראה לב, א-ב. בלק

עב, ב. מסעי צג, ב.

(108 כמרז"ל: מלאים מצוות כרימון (סוף חגיגה)

(ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ריש ע"ד). כ"א ע"י עבודה (ראה לקו"ש חט"ו ס"ע 94 ואילך, וש"נ. חט"ז ע' 487. ועוד).

(96 ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט, שיעודים גשמיים בתורה אינם תכלית מונן השכר, כ"א להסיר המניעות לעבודת ה'.

(97 כפס"ד הרמב"ם דחסידי אומות העולם יש להם חלק לעוה"ב (הל' תשובה פ"ג ה"ח. הל' מלכים פ"ח הי"א. וראה זהר חדש רות עת, ד).

(98 ראה סהמ"צ להצ"צ מצות ציצית. וראה לקו"ש ואתחנן תשד"מ ס"י.

(99 ראה אגה"ק ס"ז.

(100 דניאל ט, ז (ושם: אדני-י. אבל כ"ה (הוי') בזח"ג

ובפרט כאשר תהי' זריזות עוד יותר בקיום תרי"ג מצוות, ושבע מצוות בני נח (כל אחד בענינו), כולל גם - מצות צדקה כפשוטה בזריזות - אזי משיח צדקנו יבוא עוד יותר בזריזות.

ואז יהי' "אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכם אחד", ותהי' השלימות ד"ונתתי שלום בארץ", בכל העולם, עד שיגיע למטה מטה, ב"תחתונים", תחתון שאין תחתון למטה ממנו¹¹³,

כפי שזה עתה אמרתם¹¹⁴ - "זוה כל האדם ותכלית בריאתו ובריאת כל העולמות עליונים ותחתונים להיות לו דירה זו בתחתונים", "זהיתה לה' המלוכה", במהרה בימינו ממש. אמן, כן יהי רצון¹¹⁵.

[לאחר סיום הפאראד טרם חזרתו לחדרו הק' - התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן כי בשמחה תצאו].

מצוות - וע"י המצוות נעשה מציאות אחת (צוותא וחיבור¹⁰⁹) עם הקב"ה, או שהוא עשיר בקיום ז' מצוות בני נח,

ג) ועיקר: כיון שרצה הקב"ה שכל דבר יגיע ע"י עבודת ישראל (ולא נהמא דכיסופא) - לכן הוא נתן להם את האפשרות שעבודתם תהי' בדוגמת כל הענינים הנמשכים מלמעלה. כולל גם ענין הצדקה הנמשכת מלמעלה - שגם היא תומשך ע"י שישאל מקיימים את מצות הצדקה בין אדם לחבירו¹¹⁰.

ועפ"ז מובן טעם המנהג לקשר כל כנס עם ענין הצדקה, וכך גם בכנס היום: לעשות את כ"א מכס שליח מצוה ע"י נתינת שתי מטבעות, ותוסיפו עוד מטבע אחת מכספכם הפרטי - לענינים של צדקה.

והדבר יוסיף עוד יותר בצדקה של הקב"ה ובברכותיו לכל אחד מכם, ולכל ישראל ולכל בני האדם בכלל - צדקה באופן של בלי גבול, ובאופן של סבר פנים יפות.

עד שהצדקה שלכם - שצדקה מקרבת את הגאולה¹¹¹ - תמהר עוד יותר את הצדקה האמיתית והפנימית - הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ובמיוחד שצדקה בפרט יש לתת בזריזות (כמו שמבאר אדמו"ר הזקן באגה"ק¹¹²), ומוכן א"כ שגם הצדקה של הקב"ה בענין הגאולה תהי' בזריזות,

(109) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. ועוד.

(110) וגם ע"י "צדקה" בעבודתם בין אדם למקום - עבודה לפני משורת הדין.

(111) ב"ב י, א. וראה תניא פל"ז.

(112) סכ"א.

משיחות ש"פ אמור, כ' אייר ה'תנש"א

ספר השיחות ה'תנש"א חלק ב' | עמודים 520-534

- תרגום מאידית -

רואים מיד בגאולה הראשונה (ומקור כל הגאולות⁵) - גאולת מצרים:

הגאולה התבטאה בכך, שנוסף ע"ז שכל בני יצאו ממצרים ("בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"⁶) ובשלימות ועם כל חפציהם (ע"ד מ"ש⁷ "כספם וזהבם אתם"), הם לקחו וגאלו אתם וגאלו גם את הענינים ד"גולה" (גלות מצרים) - "וישאלו⁸ ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות גו' וינצלו (ורוקינו⁹) את מצרים", "שעשאוה¹⁰ כמצודה שאין בה דגן . . כמצולה שאין בה דגים"¹¹ ["וגם¹² ערב רב עלה אתם"¹³].

(5) כמובן ממאחז"ל (ב"ד פט"ז, ד. ויק"ד פט"ז, ה) "כל המלכיות נקראו על שם מצרים". וראה ד"ה כימי צאתך תש"ח רפ"ב (ע' 164).

(6) בא י, ט.

(7) ישעי' ס, ט.

(8) בא יב, לה-לו.

(9) ת"א, ת"י ופרש"י עה"פ. פרש"י ברכות שבהערה הבאה (ד"ה כמצודה).

(10) ברכות ט, ב. פסחים קיט, א.

(11) "פי" שלקטו כל הניצוצין שנפלו בשבירה אליהם ונתרוקנו מצרים מהם עד שנשארו כמצולה כו' ולא השאירו שם אפי' ניצוץ א"י" (תו"א וראה נו, סע"ד).

(12) בא שם, לח.

(13) שזה ("רב") מרמז על הר"ב ניצוצים (מהרפ"ח ניצוצים) שנתבררו ועלו אתם ממצרים (תו"א ב, ס, ג). וע"פ המבואר בתו"א שבהערה 11, מובן, שבמצרים היו רק ר"ב ניצוצים, ונתבררו כולם, ושאר הפ"ו ניצוצים (כגימט' אלקים) נתבררו בגליות שלאחרי זה (ראה תו"א וישב כז, ד). (* ראה לקו"ת וספר הליקוטים להארז"ל ר"פ תצא בטעם

א. בהמשך למדובר¹ בענין הגאולה

- שהמילה "גאולה", אותיות "גולה" בתוספת אל"ף², מבטאת את התוכן של הגאולה (יותר משאר הד'-ה' הלשוניות האחרים של גאולה³): (א) זוהי גאולה דכל עניני הגלות (גולה); גאולה לא שוללת את העבודה בגלות, אלא כוללת ומעלה את הגלות - ע"י הכנסת וגילוי האל"ף ד"אלופו של עולם"⁴ ב"גולה", שהקב"ה הוא בע"ב ומנהיג את כל עניני העולם גם בגלות, (ב) הגאולה "נעשית" ע"י העבודה בגלות (כמו שהמילה "גאולה" בנוי - רוב אותיותי הם - מהאותיות "גולה", רק בתוספת אל"ף) -

נתעכב על עוד כמה נקודות בזה, שיוסיפו הסברה בעבודה שבנ"י צריכים לעשות בעמדנו "ערב הגאולה".

ב. החידוש של גאולה (הוספת וגילוי האל"ף בגולה, ובשני הענינים הנזכרים לעיל)

(1) שיחת ש"פ אחו"ק, י"ג אייר (סה"ש תנש"א ח"ב ע' 504 (לעיל ע' 120)).

(2) ראה ויק"ד פרשתנו ספ"ב. שהש"ר פ"ד, א (ז). קה"ד פ"ד, א (א). לקו"ת בהעלותך לה, ג. אוה"ת בא ע' רעג. בהעלותך ס"ע תכג ואילן. נ"ך ע' תקי. המשך מים רבים תרל"ו פקל"ד.

(3) וארא ו, ו-ח. וראה סה"ש תנש"א ח"ב ע' 504 (לעיל ע' 120) הערה 4.

(4) ראה אוה"ת בא שם.

חכמים¹⁹) הבינו והרגישו זאת (ס"ס) (ואלו שלא חזו - הרי "מזלייהו חזו"²⁰), "וידעו מצרים כי אני ה'"²¹ - לכן ה' זה צריך להעשות, ובפועל נעשה, לא בעל כרחם דמצריים, אלא ברצונם (נוסף על פעולת בני בזה), באופן ד"וישאלום" ("וה' נתן את חן העם בעיני מצרים"), עד ש"אף מה שלא היו שואלים מהם היו נותנים להם", עד "בעל כרחם דישאל".

ועד"ז רואים בכך - את הענין השני הנ"ל ב"גאולה" (שנעשית מ(המלה) "גולה" (בתוספת אל"ף)): דוקא ע"י הירידה בגלות מצרים ("זעבדום וענו אותם"²²) - נפעלה עליית (גדלות) וגאולת מצרים, באופן ד"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"¹⁴ (כי אילו לא ירדו אבותינו למצרים לא היו (מקבלים ו)מעלים את ה"כלי כסף וכלי זהב ושמלות" דמצרים).

ומזה מובן ג"כ בנוגע לכל הגאולות (שדומות ונלקחות מגאולת מצרים⁵), עד לגאולה האמיתית והשלימה, עלי' נאמר²³ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" - שהיא נקראת "גאולה" כיון שתוכנה הוא: (א) (לגאול) להעלות את עניני הגולה (ע"ז שמגלים בהם את אלופו של עולם), ו(ב) דוקא ע"י העבודה בגולה מגיעה הגאולה.

ג. אבל צריך להבין:

ז.א. - הגאולה הייתה לא רק יציאה ממצרים, אלא גאולה גם דמצרים (גולה) עצמה, ע"י הכנסת וגילוי האל"ף (אלופו של עולם) בעניני הגלות - תכליתם שבשבילה נבראו ע"י הקב"ה וניתנו למצרים, בכדי שבנ"י יבררו אותם ע"י "וינצלו את מצרים" (ועי"ז יתקיים "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"¹⁴).

ועד ש"וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום"¹⁵, "אף מה שלא היו שואלים מהם היו נותנים להם"¹⁶ המצריים בעצמם, ועוד יותר: "מלמד שהשאלום בעל כרחם . . בעל כרחם דישאל"¹⁷ - שלכאורה: (א) לשם מה המצריים "מהרו" לתת מכליהם כו' (היפך טבע האדם)!! (ב) הציווי "וישאלו איש מאת רעהו גו"¹⁸) נאמר לבני, לא למצריים? (ג) לאחרי שהקב"ה שבר את מצרים ע"י עשר המכות, למה "פתאום" הגישה של המצריים ש"וישאלו ממצרים גו", "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום" (ולא ע"י שבירתם)?

אלא מכיון שגאולה פירושה (גם) הגאולה והעלי' דמצרים ("גולה") עצמו ע"י ההכרה שהקב"ה הוא אלופו של עולם ומנהיג את העולם, והמצריים (בהיותם (כמה מהם)

האיסור לחזור למצרים (בשלח יד, יג. שופטים יז, טז. תבוא כח, סח) - כי "הגליות הוצרך לברר ניצוצי קדושה . . והנה במצרים באותו גלות ביררו כל הקדושה שהי' בקרבם ולא נשאר דבר . . ולכן צוה שלא לראותם עוד, ולא עשה כן בשאר גליות שנדיין לא ביררו כל מה שהי' בקרבם לגמרי".

14) לך לך טו, יד. וראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 823 ואילך. ועוד.

15) בא שם, לו.

16) פרש"י שם, ממכילתא עה"פ.

17) ברכות שבהערה 10.

18) בא יא, ב.

19) כמ"ש (מ"א ה, י) "זתרכ חכמת שלמה . . מכל חכמת מצרים" (וראה לקמן ס"ז). וראה מקץ מא, ח. וארא ז, יא.

20) מגילה ג, א*. סנהדרין צד, רע"א.* ובפרש"י שם ד"ה מזלייהו (הובא בחדא"ג מהרש"א סנהדרין שם): שר של כל אדם למעלה.

21) נסמן בהערה 24.

22) לך לך טו, יג.

23) מיכה ז, טז.

"קדמה לעולם"³⁵, קדמה גם במעלה (למעלה) מעולם.

ועאכו"כ כשמדובר אודות הגאולה האמיתית והשלימה - שאז יהי, נוסף על הגילוי דאלופו של עולם (בכל הבריאה), גילוי אלקות שלמעלה מהבריאה - "אלה"³⁶ תולדות פרץ" מלא"³⁷ שגבוה יותר מה"מלא"³⁷ ד"אלה"³⁸ תולדות השמים והארץ בהבראם" (עולם על מילואו נברא)³⁹, עד שיהי חידוש שלא בערך לגבי המצב בגאולת בכל ומדי וכו', הן בעולם - חידוש במעשה בראשית ("הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה"⁴⁰, "השמים החדשים והארץ החדשה"⁴¹), והן בגילוי אלקות - הגילוי דפנימיות עתיק"⁴², עד לגילוי עצמותו ית' למטה, בה"דירה לו יתברך בתחתונים"⁴³,

עד ש"לא יהי עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם שנאמר"⁴⁴ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"⁴⁵; ואז

נוסף ע"ז שע"י גאולת מצרים נפעל הגילוי דאלופו של עולם במצרים - "וידעו מצרים כי אני ה'" [שזה הי' אחד הטעמים על המכות²⁴], שהקב"ה הוא הבעה"ב והוא מנהיג את העולם²⁵ - נפעלו גם ענינים נעלים יותר (לבני), ש"נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם"²⁶, ו"כבודו ובעצמו"²⁷ - עצמות א"ס ב"ה"²⁸,

עד שהכוונה²⁹ (ביציאת מצרים) הוא מתן-תורה, "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"³⁰, הגילוי ד"אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים"³¹, ובאופן ד"פנים בפנים דבר ה' עמכם"³², שלמעלה מהגילוי דאלופו של עולם, איך שהקב"ה הוא בורא העולם ומנהיגו ("בראשית"³³ ברא אלקים את השמים ואת הארץ"³⁴, כידוע שהתורה

24) ראה וארא ז, ה. ז. ח. ו. יח. ט. יד. כט. בא יא, ז. בשלח יד, ד. יח. וראה לקו"ש חלו"ע 33 ואילך.

25) ראה אברבנאל וארא ט, טז.

26) הגש"פ פיסקא "מצה זו".

27) שם פיסקא "ויוציאנו".

28) ראה סה"מ אעת"ר ע' עה. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקכד. סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' סז.

29) "עיקר תכלית המכוון" - תו"א ר"פ שמות (מט, א).

30) שמות ג, יב.

31) יתרו כ, ב. וראה מכילתא ופרש"י שם. שמו"ר פכ"ט, ג.

32) ואתחנן ה, ה.

33) בראשית א, א.

34) כמבואר בכ"מ הטעם שבעשה"ד נאמר "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ולא "אשר בראתי שמים וארץ", כי הגילוי אלקות ביצי"מ (ומ"ת) הוא למעלה מהגילוי דבריאית שמים וארץ (ראה סידור עם דא"ח רפד, ב ואילך. ובכ"מ).

35) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. זח"ב מט, א.

36) רות ד, יח.

37) ב"ר פי"ב, ו. שמו"ר פ"ל, ג.

38) בראשית ב, ד.

39) ראה ב"ר שם. פי"ד, ז. פי"ג, ג.

40) ישעי' סה, יז.

41) שם סו, כב. וראה בזה לקו"ת שה"ש בסופו (נא, ג). ספר הליקוטים דא"ח-צ"צ ערך לע"ל ע' תריב ואילך. ועוד.

42) משא"כ כל הגלויים דעכשיו הם מחיצוניות עתיק - פ"ח שער הק"ש רפט"ו, הובא בלקו"ת שם.

43) ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקותי ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא פל"ו.

44) ישעי' יא, ט.

45) רמב"ם בסיום וחותם ספרו.

מעולם, באופן מופלא ומובדל, ובמיוחד -
ע"י הנפלאות שבתורה⁵¹ שיתגלו בגאולה
האמיתית והשלימה⁵² (פלא).

הדבר הראשון⁵³ מתבטא בכך שמגלים בכל
עניני העולם (- בגלות) את האל"ף דאלופו
של עולם, איך שהקב"ה הוא האלופו והבעה"ב
של העולם ובעולם: העולם - עולם מלשון
העלם והסתר⁵⁴ - נברא באופן שהוא (מצ"ע)
מכסה על אלקות, דבר ה' שתמיד מהוה, מחי'
ומקיים אותו⁵⁵. והעבודה של יהודי היא לגלות
בעולם איך שהקב"ה הוא אלופו של עולם, הן
בכללות העולם והן בפרטי העולם - "כי אראה
שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר
כוננת"⁵⁶, וכך גם בכל פרטי הנבראים - הגילוי
דכח הפועל בנפעל⁵⁷.

וע"י הגילוי דאלופו של עולם ב"גולה" -

יהי' חידוש בתורה: כשם וע"ד שגלות וגאולה
מצרים היו ההכנה למתן-תורה, כך תביא
הגאולה האמיתית והשלימה חידוש תורה -
גילוי פנימיות התורה⁴⁶, "סוד טעמי' ומסתר
צפונותי"⁴⁷, עד "תורה חדשה מאתי תצא"⁴⁸.

וכיון שכל ענינים אלו - שהם נעלים שלא
בערך מהגילוי עתה דאלופו של עולם -
נכללים ב(שם) גאולה, מוכרחים לומר שכל זה
מרומז גם ב"גאולה" אותיות "גולה" בתוספת
אל"ף.

ד. והביאור בזה:

באות⁴⁹ אל"ף - שמתוספת ב(מילה)
"גאולה" (לגבי "גולה") - ישנם כמה פירושים:
(א) אל"ף מלשון אלוף, אלופו של עולם. (ב)
אל"ף מלשון אולפנא ולימוד, אאלפך חכמה⁵⁰
אאלפך בינה. (ג) אל"ף אותיות פלא.

בעבודה דהפיכת הגלות ("גולה")
לגאולה ישנם בכללות שלשה ענינים, שלשה
דרגות ושליבים: גילוי אלקות בתוך ובערך
לעולם (אלופו של עולם). גילוי אלקות
שלמעלה מעולם אבל יש לו איזה ערך ויחס
לעולם, ובמיוחד - ע"י תורה שקדמה לעולם
(אולפנא). וגילוי אלקות שלמעלה לגמרי

51 ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' תסא.
ובארוכה - ד"ה גל עיני תשל"ז (סה"מ מלוקט ח"ה ע' רעא
ואילך). וש"נ.

52 ראה שער האמונה פ"ס.

53 בהבא להלן - ראה אמרי בינה פתח השער פ"א. שם
ספ"ה.

54 ראה לקו"ת שלח לו, ד. מאמרי אדהאמ"צ דברים
ח"א ע' שג. ח"ג ע' אנט. וראה לקו"ש חל"ד ע' 112 הערה
63. וש"נ.

55 שער היחוד והאמונה פ"א.

56 תהלים ח, ד.

57 במכ"ש ממעשה בשר ודם "שהוא יש מיש", ו"כאשר
יצא לצורף כלי שוב אין הכלי צריך לידי הצורף" (שעהיוה"א
רפ"ב), שגם שם ישנו כח הפועל בנפעל, "כידוע בהרב
המגיד ז"ל . . שאמר בפירושו על מה שהכיר לפועל הכלי
מתוך הכלי כו" (שער האמונה ספכ"ז), ועאכו"כ ב"מעשה
ה' עושה שמים וארץ", "שהוא יש מאין", ו"צריך להיות כח
הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו" (שעהיוה"א שם).

46 ראה תו"א ר"פ שמות (מט, א): "כמו שכל עיקר
תכלית המכוון בגלות מצרים . . הי' בכדי לזכות לקבלת
התורה . . כך כל אריכות הגלות הזוה הוא כדי לזכות לגילוי
פנימיות התורה שיהי' לע"ל כו".

47 פרש"י שה"ש א, ב.

48 ישע"י נא, ד. ובויק"ר פ"ג, ג: חדוש תורה מאתי
תצא. וראה קה"ר פ"א, א (ח): תורה שאדם למד בעוה"ז
הבל היא לפני תורתו של משיח.

49 בהבא להלן - ראה בארוכה ספר הערכים-חב"ד
מערכת אותיות - אל"ף (ע' עב ואילך). וש"נ.

50 לשון הכתוב - איוב לג, לג.

נפעלת הגאולה, שאז יהי' וידע כל פעול כי אתה פעלתו⁵⁸.

וגם זה מתגלה, עד באופן דאולפנא ולימוד, עד ב(אלופו של) עולם⁶⁵.

ענין נעלה יותר בגילוי האל"ף הוא - הענין דאל"ף מלשון אולפנא ולימוד, אאלפך חכמה אאלפך בינה: גילוי האלקות בגאולה האמיתית והשלימה יהי' - נוסף על בחי' אלקות שבבריאה (אלופו של עולם), כח הפועל בנפעל - גם, אלקות שלמעלה מהעולם (כנ"ל), שבאה מאל"ף שבבחי' מוחין (חכמה ובינה), שלמעלה מהמדות שמהם נעשה העולם⁵⁹ (עולם חסד יבנה⁶⁰); ובמיוחד - ה"ז נפעל ע"י גילוי התורה (שמתגלית לאחר הגאולה), ד"אלפיים שנה קדמה תורה לעולם³⁵, "אלפיים" גם מלשון אאלפך, אאלפך חכמה אאלפך בינה⁶¹.

ובלשון החסידות - בספירות למעלה: (א) אלופו של עולם הוא כנגד ספירת המלכות, גילוי מלכותו ית' בעולם - "אחד"⁶⁶, "אמליכתי" למעלה ולמטה ולארבע רוחות⁶⁷. ובכללות יותר - ענין המדות, שמהם המקור על הנהגת העולם. (ב) אולפנא ולימוד (אאלפך חכמה אאלפך בינה) הוא בחי' המוחין (חכמה ובינה), מוחין השייכים למדות, שלמעלה מהעולם, אבל עכ"ז ההתחלה והמקור לעולם⁶⁸. (ג) פלא הוא בחי' מוחין (חכמה) מצ"ע, עצם המוחין⁶⁹, עד כפי שזה קשור עם כתר (עד עם פנימיות הכתר), שמופלא ונבדל לגמרי מעולם⁷⁰.

וידוע⁷¹ שכעת עיקר העבודה הוא בבירור שבע מדות (כיבוש שבע ארצות), ובמוחין השייכים למדות; משא"כ בגאולה האמיתית והשלימה יהי' (גם) העבודה דמוחין מצ"ע (כיבוש שלש ארצות, קיני⁷² קניזי וקדמוני⁷³).

ואחר כך מגיעים לענין נעלה יותר באל"ף - אותיות פלא - גילוי הנפלאות בגאולה, כמ"ש²³ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (נפלאות אפילו בערך הנפלאות בגאולת מצרים⁶²), כולל ובמיוחד - הנפלאות שבתורה⁵¹ ("גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"⁶³), גילוי פנימיות התורה, "סוד טעמי" ומסתר צפונותי⁶⁴, שהם מצ"ע מופלאים ומובדלים (עד - בתכלית ההעלם⁶⁴),

חושך (ישת חושך סתרו - תהלים יח, יב) שלמעלה מאור וגילוי (אורה"ת יתרו ע' תתקלג).

(65) ראה ספר הערכים שם ע' עב. ע' צה. ע' קט. ע' קכט. וש"נ.

(66) שזהו גימט' של א'.

(67) ברכות יג, ב. וראה ספר הערכים שם ע' עט. וש"נ.

(68) ראה אמרי בינה שבהערה 53.

(69) ראה סה"מ ה'ש"ת ע' נה. ספר הערכים שם ע' קכ. וש"נ.

(70) ראה אמרי בינה שם. ספר הערכים שם ע' קט ואילך. וש"נ.

(71) מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א בתחלתו (ע' ג ואילך).

(72) לך לך טו, יט. ובפרש"י: עתידים להיות ירושה לעתיד.

(73) וי"ל שגילוי הג' מוחין מצ"ע (בחי' פלא) דלע"ל

נעשה דוקא ע"י בירור (חכמות) העולם, קיני קניזי וקדמוני

(58) תפלת העמידה דר"ה (ברכת "אלקינו כו' מלוך כו").

(59) אורה"ת תבוא ס"ע תתש"ז ואילך. וראה ספר הערכים-חב"ד שבהערה 49 ע' עג. וש"נ.

(60) תהלים פט, ג. וראה סה"מ תש"ח ריש ע' 273. וש"נ.

(61) לקו"ת שה"ש א, סע"ד. המשך והחרים תרל"א ע' כו. סה"מ תש"ח ס"ע 273.

(62) ראה אורה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.

(63) תהלים קיט, יח.

(64) ומתאים גם עם זה שאל"ף אותיות "אפל", בחי'

ז.א. - לא מסתפקים בזה שמגלים ב"גולה" בחי' אלופו של עולם (אלקות בערך הבריאה), ע"י שמושמש בעניני העולם "לשם שמים"⁷⁶ ובשביל "דעהו"⁷⁷, אלא שמגלים וממשיכים שם גם את בחי' אולפנא (מוחין השייכים למדות), ע"י לימוד התורה, ועד גם - בחי' פלא, ע"י לימוד פנימיות התורה (נפלאות שבתורה), כדלקמן (ס"ח ואילך).

ויש לומר, שנוסף על העבודה (דלימוד פנימיות התורה) בגלות, ה"ז נפעל גם ע"י עצם הענין (ירידה) ד"גולה" (ע"ז שמגלים בגולה את האל"ף, הכוונה העליונה בירידה) -

בגאולה האמיתית והשלימה, כמו"ש (ואתחנן ד, לה) "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו", "הראית ממש בראי' חושיית" (תניא פל"ז - מו, א). ובפרטיות יותר: הגילוי דמ"ת בא לאחר ההכנה דמ"ט ימים, ימי הספירה, שלאחרי יציאת מצרים, שענינם (בעבודת האדם) - בירור הו' מדות (ובשלימות - ז' מדות כלולים מזו) במ"ט יום, וע"ז מגיעים - "תספרו חמשים יום" (אמור כג, טז) - לגילוי שער הנון' (דבינה) שבערך להמ"ט שערים (ע"ד בחי' מוחין השייכת למדות), ועד לבחי' הב' בשער הנון' שהיא שלא בערך - מופלא ומובדל - מהמ"ט שערים (ראה בארוכה לקו"ת במדבר יב, א ואילך), בחי' נפלאות, נ' פלאות (זח"א רסא, ריש ע"ב) - שנתגלה במ"ת. אבל ביצי"מ ומ"ת ה' בגילוי לפי שעה. ובגילוי ה' במ"ת בעיקר הנתינה דתורה הנגלית (ראה תו"א ר"פ שמות), בחי' אולפנא ולימוד. משא"כ בגאולה האמיתית והשלימה תהי' שלימות הגילוי באופן תמידי ונצחי (ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקל ואילך), וגילוי פנימיות התורה (תו"א שם - נעתק לעיל הערה 46). בחי' נפלאות שבתורה.

76 אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. ושו"ע או"ח סר"א.

77 משלי ג, ו. וראה רמב"ם וטושו"ע שם.

ועד"ז גם בגילוי אלקות בגאולה האמיתית והשלימה: נוסף לגילוי דכח הפועל בנפעל, וגילוי אלקות שלמעלה מהבריאה, יהי' גם הגילוי דעצמותו ית' למטה, ואדרבה - כח העצמות יתגלה דוקא ביש הנברא⁷⁴.

ה. עפ"ז מובן שפעולת הגאולה - "גולה" בתוספת אל"ף - כוללת את כל שלשת הענינים דגילוי האל"ף (בעבודה בגלות): אלופו של עולם, אולפנא, פלא;

ודוקא ע"י העבודה בגלות, ע"י הכנסת האל"ף (שלשת הענינים שבו) ב"גולה" - נפעלת הגאולה, וכל שלשת הענינים והדרגות שבה (גם הענינים הכי נעלים שבה): גילוי כח הפועל בנפעל, "וידע כל פעול כי אתה פעלתו" (מלכות), גילוי שלימות האולפנא ולימוד התורה, גילוי אלקות שלמעלה מהבריאה (מוחין), עד לגילוי הנפלאות (מוחין בעצם, כתר)⁷⁵

שלמטה (שנשתלשלו לאחר צמצום ופרסא כו' מג' מוחין) - ע"ד שגאולה נעשית דוקא ע"י גילוי האל"ף שב"גולה". וע"ד המבואר לקמן בפנים (ס"ז) בענין "ותרב חכמת שלמה .. מכל חכמת מצרים".

74 ראה לקמן ס"ט.

75 ומעין זה והתחלה בזה בגאולת מצרים - כנ"ל בפנים, שנוסף לגילוי אלופו של עולם במצרים ("וידעו מצרים כי אני ה'", אפילו "בקרב הארץ" (וארא ת, יח)), כפי שבא לידי ביטוי גם בזה ש"ה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום" - היו שם נפלאות* (עד שמדמים ה' אראנו נפלאות" שלע"ל ל"כימי צאתך מארץ מצרים" - מיכה ז, טו), עד להגילוי ד"בכבודו ובעצמו" שהי' במצרים, ועוד ועיקר, שגלות מצרים היא ההכנה למתן תורה, גילוי האל"ף ד"אנכי ה' אלקיך" (בחי' כתר), הכולל כל התורה כולה (תניא רפ"כ), גם פנימיות התורה, ואדרבה - במ"ת ה' גילוי מעשה מרכבה ("וירא את אלקי ישראל גו' ויחזו את האלקים" (משפטים כד, י-יא. וראה גם שמו"ד פ"ג, ב. וש"נ)), מעין הגילוי אלקות

* ראה שמות ג, כ ועוד.

באה ע"י משיח צדקנו, מובן, שגם במשיח ישנם שלושת הענינים (באל"ף) של גאולה.

ובהקדים הדיוק בדברי הרמב"ם⁸⁴ שמלך המשיח הוא "מבית דוד ומזרע שלמה"⁸⁵, דלכאורה אינו מובן: מש"כ "מבית דוד" [כמו שהוא כותב ג"כ בספר היד⁸⁶] ה"ז מפני שבבית דוד הוא "עיקר המלכות"⁸⁷, "כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו כו' עד עולם"⁸⁸, "מלכי דוד הם העומדים לעולם"⁸⁹; אבל מהו הרמז ב"ומזרע שלמה"⁹⁰?

ויש לומר (בפנימיות הענינים): בימי⁹¹ שלמה ה' מעין המצב דהגאולה האמיתית והשלימה. בזמן דוד היו מלחמות, עד ש"דם

כמו"⁷⁸ "ואמרת ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בי", דלכאורה: כמה מתבטאת ההודאה ע"ז ש"אנפת בי"?! אי אפשר לתרץ שההודאה היא על מה שנאמר בהמשך הכתוב "ישוב אפך ותנחמני", מכיון שאז אי"ז הודאה בשלימות: אם ההודאה היא על "ישוב אפך" (הביטול ושלילה ד"אנפת בי") ה' יותר טוב - והודאה יותר גדולה - אם מלכתחילה לא ה' "אנפת בי"! ומזה מוכח, שההודאה היא דוקא ע"ז ש"אנפת בי".

והביאור בזה, דוקא ע"י הירידה בגלות באופן ד"אנפת בי" באה העלי' דהגאולה, עד לענינים הכי נעלים שבה - גילוי בחי' אל"ף אותיות פלא; וכאשר מגלים ב"גולה" את האל"ף (דפלא) - הכוונה העליונה שבזה - מתגלה "אודך ה'" ב"אנפת בי", בחי' הודאה דוקא על דבר פלא שלמעלה משכל וחכמה (של האדם), ע"ד מ"ש⁷⁹ "אודה שמך כי עשית פלא", דקאי על אריכות הגלות שהוא דבר פלא, ו"אינו מושג בשכל כלל, זהו מכלל במופלא"⁸⁰ ממך אל תדרוש⁸¹, וזה גופא נמשך אח"כ בגילוי בבחי' "כי עשית - אל"ף"⁸², בשכל וחכמה (אאלפך חכמה) 81 ודוקא ע"י העבודה בהתגברות על חושך הגלות מגיעים לשלימות הגילוי דפנימיות התורה בגאולה האמיתית והשלימה⁸³.

ו. מכיון שהגאולה האמיתית והשלימה

(84) בפיה"מ סנהדרין פ' חלק יסוד הי"ב. ועד"ז בסהמ"צ שלו מל"ת שסב ("אין מלך למי שמאמין בתורת משה רבינו אלא מזרע דוד, ומזרע שלמה דוקא" (ראה לקו"ש חכ"ה ע' 110 הערות 51-52)). אגרת תימן פ"ג ("אי אפשר שלא יעמוד מזרע שלמה איש כו").

(85) והוא ע"פ תנחומא ס"פ תולדות*. אגדת בראשית פמ"ד (מה)*. וראה מפרשי הזוהר ח"א קי, ב.וש"נ.

(86) הל' מלכים פ"א ה"ד: ואם יעמוד מלך מבית דוד. ובהל' תשובה פ"ט ה"ב: אותו המלך שיעמוד מזרע דוד.

(87) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ח. וראה בכ"ז בארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 110 ואילך. חכ"ה ע' 109 ואילך. ח"ל ע' 100-99.

(88) רמב"ם שם ה"ז.

(89) שם ה"ט.

(90) דאם בא רק לשלול שאר בני דוד, הו"ל לפרש גם שם בנו של שלמה (ראה שוה"ג להערה 85), שהרי גם לשלמה היו כמה בנים.

(91) בהבא להלן ראה ד"ה פדה בשלום בס' שערי תשובה לאדהאמ"צ (שער התפלה) פ"א (נה, ד ואילך).

(78) ישעי' יב, א.

(79) שם כה, א.

(80) חגיגה יג, א.

(81) ביאורי הזוהר להצ"צ ע' תקלא.

(82) זח"ג קצד, ב.

(83) המשך תער"ב ח"א פרכ"ה ואילך.

(*) ושם: ממי הוא מדה, שנאמר (דה"א ג, י) ובן שלמה רחבעם (בנו), אבי' בנו וגו'.

לע"ל, ש"לא ירעו ולא ישחיתו גו' כי מלאה הארץ דעה גו"⁴⁴, ע"ד הביורור ע"י "עסק התורה דבחכמה אתברירו בביטול הרע בעצם כמו לע"ל דכתיב⁹⁹ וראו כל בשר בחי' ראי' דחכמה כו' וידע⁵⁸ כל פעול כו"⁹⁸.

וי"ל שזה נוגע לשלימות ענין המלכות, שלכן אצל שלמה היתה מלכות בשלימות "וישב שלמה על כסא ה"¹⁰⁰ במצב של מנוחה ושלום (בכללות), בערך למלכות דוד עלי' היו קטרוגים וערעורים כו'.

ואילו זכו היתה מלכות שלמה שלימות ענין המלכות ובית ראשון ה' הבית הנצחי, בגאולה נצחית; אבל בגלל שנתערבו ענינים בלתי רצויים, ה' לאח"ז "קרוע אקרע את הממלכה"¹⁰¹ (למלכות יהודה ומלכות ישראל), ואח"כ ה' החורבן, ולאח"ז - חורבן בית שני, וגלות זה האחרון - עד שתחזור שלימות ענין המלכות ע"י מלך המשיח, למעלה ממלכות שלמה, כש"מלך¹⁰² אחד יהי' לכולם למלך גו' ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד", "ודוד¹⁰³ עבדי נשיא להם לעולם"¹⁰⁴.

עפ"ז י"ל ההדגשה שמש"ח הוא "מבית

לרוב שפכת"⁹² (ולכן לא ה' ביכולתו לבנות את בית המקדש⁹³), משא"כ בזמן שלמה שרר שלום, ולכן הוא נקרא בשם שלמה, כי שלום ה' בימיו⁹⁴ - מעין שלימות השלום לעתיד לבוא.

ויש לומר שהטעם על זה, כי אצל שלמה ה' שלימות החכמה - "ויחכם מכל האדם"⁹⁵, ז.א. שנוסף לעצם ענין המלכות היתה אצלו גם שלימות בחכמה⁹⁶. ועוד יותר: "ותרב חכמת שלמה . . מכל חכמת מצרים"⁹⁷ - היתרון של האל"ף (אאל"ף חכמה) שמתגלה ע"י "גולה" (חכמת מצרים),

ובכח זה "כל חכמי הגוים נתבטלו בעצם לגבי חכמת שלמה שלא ע"י מלחמה ע"כ נק' שלמה כי שלום ה' בימיו"⁹⁷, עד שהאומות הביאו לשלמה את ניצוצי הקדושה (כידוע בנוגע למלכת שבא⁹⁸) - מעין שלימות השלום

92 דה"א כב, ח. וראה גם שם כה, ג.

93 שם.

94 כמ"ש (דה"א כב, ט) "שלמה יהי' שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו".

95 מ"א ה, יא.

96 ראה ספר המצות להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ב, שדוקא במלך דוד ה' המשכת בחי' חכמה במדת והנהגת המלכות שלו (ובהמשך הענין מבאר, שדוד קיבל מאדם חכמה עילאה (עצמיות החכמה שלא נוגע למדות), ומיוסף קיבל חכמה תתאה (להנהיג המלוכה בפועל), משא"כ בכל המלכים שלאחריו (כולל שלמה, שעליו נאמר ויחכם מכל האדם) לא ה' הארת החכמה מאיר בהם לענין הנהגת מלכותם (כ"א רק בניצוץ הפרטי שלהם להבין ולהשכיל בתורת ה' ובכל אשר בעולם). וצ"ע"ג איך ליישב זה עם המבואר בפנים (המצב דלע"ל). 97 (מ"א ה, י).

97 שערי תשובה שם (נו, א).

98 מ"א י, א ואילך. תו"א בראשית ו, רע"א. סה"מ תש"ד

ע' 107. ובכ"מ.

99 ישע"י מ, ה.

100 דה"א כט, כג.

101 מ"א יא, יא.

102 יחזקאל לו, כב.

103 שם, כה. וראה לקו"ש חל"ה ע' 206 ואילך.

104 ואולי יש לומר לחידודא, שענין זה מרומוז גם בלשון "גאולה האמיתית והשלימה": "אמיתית" - רומזת לשלימות המלכות על כל בני ישראל, כי יעקב הוא מדת האמת (זח"א קלט, סע"א. קסא, א. תניא ספי"ג. ועוד) ונשמטו "כלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם" (אגה"ק ס"ז). ובתיבת "שלימה" ישנם האותיות של "שלמה".

שמהם משתלשלים¹¹²) עשר כחות הנפש, כנגד ד' אותיות שם הוי"ו¹¹³: איזהו חכם - חכמה, איזהו גבור - בינה, איזהו עשיר - תפארת (כללות המדות)¹¹⁴, איזהו מכובד - מלכות (שענינה כבוד).

והיות שלכאו"א מישראל יש חלק אלוהי ממעל ממש¹¹⁵, ויתירה מזה "חלק הוי" עמו"¹¹⁶ - שהעצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו¹¹⁷ - לכן כלולים בו כל ארבע האותיות ד"אלו-ה" (בחי' אלופו של עולם), ודהוי' (אלקות שלמעלה מעולם).

ועבודתו היא לגלות ארבעה ענינים אלו אצלו, עד לאופן דלפנים משורת הדין, "מילי דחסידותא"¹¹⁸, בחי' נפלאות (שבתורה).

ועי"ז שיש לו בגלוי את כל ארבעת הענינים נעשית שלימות המלכות, שלימות כסא המלכות של ד' רגלים דוקא - "ישב שלמה על כסא הוי"ו", ומעין זה אצל כאו"א מישראל, כי יהודים הם "בני מלכים"¹¹⁹, ויתירה מזה - "מלכים"¹²⁰, עד שע"ז הוא מקבל שייכות

דוד ומזרע שלמה" - כי החידוש של משיח יהי' מורכב ממעלת דוד (מלכות) ומעלת שלמה (שלום), עי"ז שלמשיח יהי' שלימות ענין המלכות, כולל חכמה שבמלכות (כמו שמתגלה עי"י "גולה", חכמת מצרים), עד ש"אותו המלך שיעמוד מזרע דוד בעל חכמה יהי' יותר משלמה"¹⁰⁵, עד שלימות ענין המוחין (בבחי' פלא), נוסף על מוחין ומדות ומלכות - כמ"ש¹⁰⁶ "ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה'". וכידוע¹⁰⁷ שמושיח יהי' הן מלך והן רב, "וילמד כל העם" תורה¹⁰⁸, כולל - הנפלאות של פנימיות התורה¹⁰⁹.

ז. בכדי שאצל כאו"א מישראל יהי' כח לקבל את הגילוי דמשיח, צריך להיות אצלו מעין הדרגות הנ"ל באל"ף [כידוע שבכאו"א מישראל יש ניצוץ של משיח¹¹⁰, ולכן כאו"א אומר¹¹¹ "ויתקיים בנו מקרא שכתוב ונחה עליו גו"ו]: מלכות, מדות, מוחין השייכים למדות, ומוחין בעצם.

ויש לומר, שזהו תוכן המשנה בתחלת הפרק דשבת זו (פרק רביעי), שמפרט ארבעה דברים: "איזהו חכם כו', איזהו גבור כו', איזהו עשיר כו', איזהו מכובד", וידוע שהם כנגד ארבע דרגות שמהם מתחלקים (עשר ספירות

105) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב.

106) ישע"י י"א, ב.

107) אור"ת תוריע (כרך ג) ע' תתטז. ובארוכה - סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך.

108) רמב"ם הל' תשובה שם.

109) ראה סהמ"צ שם פ"ג. לקו"ת צו יז, א-ב. שער האמונה פנ"ו ואילך. ועוד.

110) מאור עינים ס"פ פינחס.

111) תפלת רבש"ע בעת הוצאת ס"ת ביו"ט.

112) תניא רפ"ג.

113) שער מאמרי רז"ל ולקוטי הש"ס לאבות כאן. וראה סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 446 ואילך.

114) לכאורה הי' י"ל, שעשיר הוא בינה, וגבור הוי"ע המדות (גבורת ותוקף המדות). והסדר במשנה הוא - תחלת בחי' דוכרין (י' וו' דשם הוי" - חכמה ומדות), ואח"כ בחי' נוקבין (כ' ההי"ן דשם הוי" - בינה ומלכות). ודוחק הכי גדול הוא - דמה מכריח לשנות סדר שם הוי"ו?

115) תניא רפ"ב.

116) האזינו לב, ט.

117) כתר שם טוב בהוספות סקט"ז. וש"נ.

118) ראה ב"ק ל, א.

119) שבת סז, א.

120) תקו"ז בהקדמה (א, ריש ע"ב).

"ממחרת השבת"¹²⁷ (גם) כפשוטה, שאז כל שבת מה"שבע שבתות תמימות"128 היא כנגד מלכות דהספירה של שבוע ההוא: מלכות שבחסד, מלכות שבגבורה, מלכות שבתפארת, מלכות שבנצח, מלכות שבהוד, מלכות שביסוד, מלכות שבמלכות ובשבת זו - מלכות שבהוד (שכוללת כבר את כל הספירות, עד מלכות שבמלכות, כדלקמן ס"ח), מלכות כמו שהיא קשורה עם שלימות ההודאה (בבחי' פלא), כנ"ל.

ח. ככהנ"ל ניתוסף עוד יותר בעמדנו ביום השבת לאחרי ל"ג בעומר (ובתוך שלושה ימים מל"ג בעומר¹²⁸), יום ההילולא ויום שמחתו של רשב"י¹²⁹:

ע"י רשב"י הי' גילוי פנימיות התורה (בחי' נפלאות שבתורה), ועיקר הגילוי הי' ביום הסתלקותו, נשמתא דנשמתא דאורייתא (פנימיות הסודות שגילה במשך כל ימי חייו)¹³⁰ עד שע"י כתיבת דברים אלו

ל"מכבוד", שבא מכבודו של הקב"ה [במכ"ש ממלך באוה"ע שאומרים עליו "שנתן מכבודו לבשר ודם"¹²¹]. ועאכו"כ ע"י שייכותם לתורה (עד שלכאו"א מישראל יש אות¹²² וחלק שלו בתורה), "כל¹²³ בניך לימודי ה"¹²⁴, ו"מאן מלכי - רבנן"¹²⁵ - שע"ז מגיעים גם לחכמה שבמלכות (בחי' שלמה), עד לשלימות המלכות, כמו שכוללת את כל ארבעת ענינים הנ"ל: חכם, גבור, עשיר, מכובד.

כך שישנה שלימות הכסא של ד' רגלים, בו שייך שלימות ענין הישיבה ("וישב שלמה על כסא ה'"). ולהוסיף, שע"ז נמשך גם ראשו של מלך למטה, ולכן מקבלים יותר שייכות למלך, ורגליו מתנשאים על "הדום רגלי"¹²⁶ - שע"י המשכה מלמעלה למטה והעלאה מלמטה למעלה נעשה שלימות החיבור דאלקות שלמעלה מעולם עד לבחי' נפלאות עם עולם, גילוי בחי' אלף במציאות העולם והגלות ("גולה").

ובהדגשה יתירה - בעמדנו ביום השבת, שהוא כנגד ספירת המלכות, ובפרט בימי הספירה בשנה זו (כשהספירה התחילה

(127) אמור כג, טו.

(128) ולהעיר מהחידוש בשנה זו בענין שלשה: מב' ימי ראש השנה נכנסו תיכף ליום השבת, וכן ב"ט כסלו (שחל ביום חמישי בשבוע), ראש השנה לחסידות, שענינו נמשך בכ"ף כסלו, וממנו נכנסו תיכף ביום השבת. וכן בנוגע לל"ג בעומר, מ"ת דפנימיות התורה (המשך תרס"ו ע' ר"ט), שחל ביום חמישי, וענינו נמשך על ג' ימים (ראה שער הכוונות ענין ספד"ע דרוש יא. ועד"ז בפע"ח שער ספד"ע פ"ז). וימי הפורים שלפ"ז, וכהסימן פל"ג הובא בסיודור (וטור אר"ח סתכ"ח). וע"ד הרמז י"ל שענין שלשה קאי על עבודת הג' מוחין מצ"ע, ענינה של פנימיות התורה (שנתגלתה ע"י הרשב"י, ובאופן של חב"ד ע"י אדה"ז) - מעין וטועמי' של העבודה דלע"ל (כבוש קיני קיניזי וקדמוני).

(129) נסמן בשה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 440.

* (130) ראה באורכה ד"ה גל עיני תשל"ז (סה"מ מלוקט ח"ה) שבהערה 52. וש"נ.

(121) ברכות נח, א. רמב"ם הל' ברכות פ"י הי"א. טזאר"ח סרכ"ד. שו"ע שם ס"ז. הל' ברכות הנהנין לאדה"ז סי"ג ס"ט.

(122) ראה מג"ע אופן קפו.

(123) ישע"י נד, יג.

(124) ואף שאמחז"ל (ברכות בסופה. וש"נ) "א"ת בניך אלא בוניך", ידוע (ראה ס' הליכות אלי ס"ג. ועיין מו"נ ח"ג פמ"ג. שו"ת הרדב"ז ח"ג תשובה אלף סח (תרמג). אנציקלופדי' תלמודית ח"ב ערך אל תקרי) ש"אל תקרי" מוסיף עוד פירוש, ואינו ממעט פירוש הראשון.

(125) ראה גיטין סב, א.

(126) ישע"י סו, א.

של (הוד מלשון) הודאה, והודאה שבהודאה - בחי' פלא (שלמעלה מהשגה), ומזה נמשך אח"כ באל"ף (הבנה והשגה). ולהוסיף, שהוד שבהוד הוא גם "סוף ותשלום הספירות בעיקר המדות"¹³⁵ - ז.א. שכולל את כל המדות (עשיר), עד מלכות שבמלכות (מכובד), נוסף על ההמשכה ממוחין ע"י (חכם, וגבור). והוד היא גם הספירה החמישית, שמרמזת על בחי' חמישית לפרעה¹³⁶, דאפשרו ואתגליין מיני' כל נהורין¹³⁷, בבחי' פרוע, שלמעלה מסדר והשתלשלות (בחי' פלא), וזה גופא נעשה הסדר הקבוע (בחי' אל"ף) לע"ל.

ט. ומרשב"י נמשך אח"כ גילוי פנימיות התורה בדורות שלאחרי זה, עד לדור האריז"ל, שאז נעשה "מצוה לגלות זאת החכמה"¹³⁸, ולאח"ז - נוסף בזה ע"י גילוי תורת החסידות ע"י הבעש"ט והמגיד (מייסדי תורת החסידות הכללית), ועוד יותר - ע"י אדמו"ר הזקן (מייסד תורת חסידות חב"ד) ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו - לימוד פנימיות התורה באופן דחכמה בינה ודעת, והפצת המעיינות חוצה, החל מחוצה שבאדם - כחות הנפש שלו, עד גם דנפש הבהמית, עד לחוצה שבעולם - מעין וטועמי' מגילוי פנימיות התורה בגאולה האמיתית והשלימה.

וכך ניתוסף בזה - ע"י רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו מדור לדור, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו. עד לגילויים דפנימיות התורה בדורנו זה, ובזה גופא - נוסף משנה

(בספר הזהר), ה"ז נתגלה אח"כ לכל בני" עד באופן דיתפרנסון¹³⁰ בהבנה והשגה - גילוי בחי' נפלאות שבתורה בחכמה בינה ודעת. ההתחלה - ומעין ובדוגמא - מגילוי פנימיות התורה לע"ל.

בנוסף לזה רשב"י גם חיבר את פנימיות התורה עם נגלה דתורה¹³¹. וי"ל שבתורה עצמה נגלה דתורה ופנימיות התורה הם ע"ד החילוק בין אל"ף מלשון אולפנא ולימוד (מוחין השייכים למדות), לאל"ף אותיות פלא (מוחין בעצם). ורשב"י חיבר את שניהם.

וי"ל שבכח זה הוא גם נתן את הכח לגילוי אלקות (גם הדרגות שלמעלה מעולם) ב(אלופו של) עולם - כמאמר הידוע של¹³²: "תניא ר"ש בן יוחאי¹³³ אומר כו' כל מקום שגלו (ישראל) שכינה עמהן כו' גלו לבבל שכינה עמהן כו' גלו לאדום שכינה עמהן", ז.א. שגם בהיותם ב(בבל כו') "גולה" יש שם הגילוי דאלופו של עולם, "שכינה עמהם".

ועד"ז ממשיך רשב"י בכל העולם כולו - כמאמר של¹³⁴: "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", שהוא יכול לפטור את כל העולם מלשון העלם והסתר מן הדין, כולל דין הגלות.

ויש לקשר זאת גם עם זה של"ג בעומר הוא היום ד"הוד שבהוד", שמרמז על הענין

130) ל' התקו"ז ת"ו בסופו. וראה הקדמת המק"מ לספרו. כסא לתקו"ז שם.

131) ראה המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ה.

132) מגילה כט, א.

133) כן הוא "יוחאי" באל"ף) בעין יעקב. וי"ל שבזה מרמזו הגילוי דבחי' אל"ף, ככפנים.

134) סוכה מה, ב.

135) סידור עם דא"ח שער הל"ג בעומר דש, א ואילך.

136) ויגש מז, כד.

137) זח"א רי, א.

138) אגה"ק סכ"ז (קמב, ב).

- כולל - ע"י המסתכל בפני הרב, במאור פניו (חכמת אדם תאיר פניו¹⁴³), שזה מוסיף בהבנת הלימוד [כמאחז"ל¹⁴⁴] "אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתי לר' מאיר מאחורי", ואילו חזיתי מקמי' הוה מחדדנא טפי, דכתיב¹⁴⁵ והיו עיניך רואות את מוריך" - נעשה הוא כלי לגילוי אלקות בעולם, כולל גילוי כח הפועל בנפעל באופן של ראי' (חכמה), ויתירה מזה - גילוי כח העצמות ביש הנברא, ש"הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט כו" (כמבואר באגה"ק¹⁴⁶ בספר תניא קדישא).

החל מעבודתו של יהודי (כמבואר בתחלת ספר התניא), שהעבודה אצלו היא לא רק בסור מרע - "אל תהי רשע", אלא גם "תהי צדיק"¹⁴⁷, דאע"פ ש"אין כל אדם זוכה להיות צדיק ואין לאדם משפט הבחירה בזה כל כך כו"¹⁴⁸ כיון שנמצאים למטה נשמה בגוף ונה"ב בעוה"ז הגשמי והחומרי - אבל עי"ז שישנו כח העצמות בגוף הגשמי (של יהודי), כנ"ל, ה"ז נותן את הכח שגם למטה יגיעו לדרגות הכי גבוהות, עד "תהי צדיק" (עכ"פ עי"ז ש"יעשה את שלו לקיים את השבועה שמשביעים תהי צדיק כו', ועוד שההרגל כו' נעשה טבע שני", וכשירגיל כו' הרי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא וכולי האי ואולי יערה כו' ויזכה לבחי' רוח משרש איזה צדיק כו"¹⁴⁹),

לשנה, עד להגילויים בימים אלו ע"י כת"י דמאמרי דא"ח שנדפסו ונדפסים עתה.

ובאופן, כאמור, שממשיכים את הנפלאות שבתורה (בבחי' פלא) בהבנה והשגה, עד בכל כחות הנפש (חכמה, בינה, מדות ומלכות), ובלשון תורת אדה"ז הידועה¹³⁹ עה"פ "משכיל לאיתן האזרחי" (תחלת מזמור פ"ט) - שאיתן שבנשמה (עצם הנשמה, בחי' פלא) "יש לו משכיל, מה שע"י כח המשכיל הוא האזרחי, מזריח לכל הכחות והחושים", שכח המשכיל (שלמעלה משכל וביחד עם זה הוא מקור השכל) ממשיך מלמעלה מהשכל בשכל¹⁴⁰; והגם ששלימות זריחה זו תהי' לע"ל, ה"ז נפעל גם כבר עכשיו¹⁴¹.

ומזה נמשך הכח להמשיך ולגלות אלקות גם בעולם (אלופו של עולם) - כסיום המזמור פ"ט: ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ולאחרי זה מגיעים למזמור צדי"ק, "תפלה למשה איש האלקים", עד לסיומו - "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו גו", הגילוי עלינו מנועם ה', שלימות התענוג (עתיק¹⁴²), עד "ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו", בה("נועם" אותיות) "מעון" האמיתי, ביהמ"ק השלישי.

ובפשטות - שע"י לימוד התורה בכלל, ובפרט פנימיות התורה, כפי שנתגלתה בתורת החסידות,

139) קונטרס לימוד החסידות ע' 5-6.

140) ראה ד"ה כי מראש צורים תשכ"ח (נעתק בקובץ י"א ניסן שנת הפ"ט אות טז).

141) ד"ה וייצר תרפ"ה (סה"מ תש"ח ע' 63. נעתק שם אות טו).

142) ראה קובץ י"א ניסן שנת הצדי"ק אות ו, יח, כא.

ועוד.

143) קהלת ה, א.

144) עירובין יג, ב. וראה ירושלמי ביצה פ"ה ה"ב.

145) ישעי' ל, כ.

146) סימן כ (קל, ריש ע"ב).

147) נדה ל, סע"ב.

148) תניא פי"ד.

וגם - להשפיע על אחרים סביבו, ע"י הפצת התורה והיהדות, והפצת המעיינות.

ויה"ר שע"י העבודה דסיום "הכנסת" וגילוי האל"ף ב"גולה" - ה"ז יביא מיד את הגאולה, תיכף ומיד ממש, כך שכפי שבנ"י נמצאים עדיין במעמדם ומצבם עכשיו ממש, בלבושים ובגדים שלהם, אפילו אם הם עדיין "בגדים צואים"¹⁵¹, כי הגאולה באה באופן שלא עכבן אפילו כהרף עין¹⁵², ורק לאחר הגאולה "ויאמר 152גו" הסירו הבגדים גו' מעלין"¹⁵³, ועאכו"כ כאשר מדובר בנוגע ל"ועמך כולם צדיקים".

וכל בנ"י, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", הולכים ביחד עם כל עניניהם, "כספם וזהבם אתם"⁷, ועאכו"כ עם כל בתי הכנסיות ובתי המדרשות¹⁵⁴, וספרי התורה שבהם

- כולל ספר התורה שסיימו השבוע, ע"י השתדלות נשי ובנות ישראל, ביחד עם סיום וסדר הכנסת ספר תורה, בשמחה גדולה בריקודים וכו', וקשור עם הוספת בנתינת הצדקה, המקרבת את הגאולה¹⁵⁵ -

בארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, בהר הקודש, בביהמ"ק השלישי, "מקדש אד" כוננו ידיך"¹⁵⁶.

(151) ראה זכר' ג, ג ואילך.

(152) ראה מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

(153) וע"ד המבואר בנוגע לתחה"מ, שכשם שאדם הולך כך הוא בא כו', כשם שהוא הולך לבוש בא לבוש כו' ואח"כ אני מרפא אותן (ב"ר רפצ"ה. זח"ג צא, א. וראה תשובות וביאורים סי"א (ע' 55)).

(154) ראה מגילה כט, א.

(155) ב"ב י, א.

(156) בשלח טו, יז.

וי"ל שלאחרי כל הענינים - של בירור וזיכוכ כו' - שבנ"י עברו במשך הדורות, יכול עכשיו כל יהודי בודאי להגיע לדרגות הכי גבוהות, עד "תהי צדיק" בגלוי (הגילוי ד"ועמך כולם צדיקים"¹⁴⁹), כפי שהי' בשלימות הגילוי בגאולה האמיתית והשלימה¹⁵⁰.

עד שע"ז - העבודה והפצת המעיינות חוצה - ישנו כח לגלות ולהמשיך אלקות בעולם, עד בחוצה שאין חוצה ממנה.

וכל זה נעשה הכנה וכלי - ל"ונגלה כבוד הוי' גו" 100 בגאולה האמיתית והשלימה, "ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד", ולגילוי פנימיות התורה, עד באופן ד"והיו עיניך רואות את מוריד".

י. ההוראה מזה בפשטות - בנוגע לפעולות שבנ"י צריכים לעשות בכדי למהר עוד יותר את הגאולה:

בנוסף לפעולות בחלקו בעולם, עד בכל העולם, לגלות איך שהקב"ה הוא אלופו של עולם בעולם ובכל דבר בעולם, ובפרט ע"י שמנצלים את כל עניני העולם "לשם שמים" ול"דעהו", כך שכל דבר בעולם מגלה את "כבודו" של הקב"ה -

צריכה להיות גם הוספה מיוחדת באולפנא ולימוד התורה, ובמיוחד - בפנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות, באופן של הבנה והשגה, בחכמה בינה ודעת,

(149) ישע"י ס, כא.

(150) כמאחז"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כולם צדיקים גו' (סנהדרין ר"פ חלק). וכפי שאומרים קודם פרקי אבות.

- באותיות פשוטות -

הרעיון המרכזי בשיחה עם התביעה הנדרשת ממנו

לקו"ש ח"א בחוקותי ל"ג בעומר

בשיחה זו מראה לנו כ"ק אד"ש מה"מ כיצד כל ענינו של רשב"י הי' לחיות גאולה, ולהשפיע זאת על אחרים.

פרשת בחוקותי מדברת בסגנון מאוד קשה כאשר בהשקפה חיצונית נאמרו בה ענינים של היפך הברכות, אך תורת החסידות מסבירה שבעצם מדובר כאן על ברכות כל כך נעלות, שאין ביכולתן לבוא ולרדת לעולם באופן גלוי.

על בנו של רשב"י מסופר, שהיו תלמידי חכמים שאמרו לו ענינים שלא נשמעו כברכות ואף ההיפך מזה. הוא הלך לאביו וסיפר לו על כך, ואביו גילה והראה לו שכל כונתם היתה לברך אותו בברכות נעלות, והם דיברו בסגנון כזה שנשמע כהיפך הברכה בגלל מעלתן של הברכות, שלא יכלו לבוא בצורה גלוי.

ושואל כ"ק אד"ש מה"מ: אם ברכות אלו אמורות לבוא בצורה נסתרת, כיצד יכל רשב"י לגלות לבנו את מהותן הפנימית? אומר על כך כ"ק אד"ש מה"מ ביאור נפלא: בגאולה יתגלה הטוב הפנימי הטמון בכל דבר. רשב"י, שחי בגאולה, ראה את הטוב בגלוי כבר אז, ורצה שגם העולם יחיה ככה, ולכן גילה גם לבנו את המשמעות הפנימית של הדברים.

בספר התניא מוסבר שניתן להתמודד עם יסורים באמצעות הידיעה שיש בהם טוב נסתר, שה' בסה"כ בא לנקות את האדם או לנסות אותו. רשב"י, שחי גאולה, מלכתחילה ראה ביסורים בגלוי את הטוב הטמון בהם, שהרי זו ענינה של פנימיות התורה - לגלות את הפנימיות והטוב שבכל דבר.

יום הסתלקותו של רשב"י כונס לתוכו את כל עבודתו במהלך כל חייו, ומביא עמו עוצמה אדירה, משום שהוא יום ההסתלקות של אחד שכל ענינו הי' גאולה, כידוע שרשב"י הי' נשמה שלמעלה מגלות וחורבן, ואת הדרגה הזו השפיע לכולם. לכן, תלמיד האריז"ל ר' אברהם הלוי, שאמר "נחם" כאבילות על חורבן הבית ביום הסתלקותו של רשב"י, נענש על כך, כיון שכל ענינו של רשב"י הי' גאולה, למעלה מחורבן, וזה מה שגילה בעולם וביתר עוז ביום הסתלקותו.

תלמידיו של רשב"י, ראו תלמיד אחד שעזב את ספסל הלימודים והתעשר. רשב"י פעל שירד משמים שפע של כסף ואמר לתלמידיו שהם יכולים לקחתו, אלא שהדבר ימעיט את חלקם בעולם

הבא, והתלמידים נמנעו מלקחת. ולמרות שישנו סיפור דומה בו מודגש הנס שבלקחת הכסף בחזרה לשמים, הדגש אצל רשב"י הוא לא זה שהכסף נלקח בחזרה (שהוא אכן נס גדול יותר), אלא זה שפעל שהשפע ירד לעולם, כי כל ענינו של רשב"י הוא להביא גאולה, ובגאולה יהי' לאנשים טוב גם בגשמיות.

לקו"ש ח"ג ל"ג בעומר

בגמרא מסופר שר' מאיר אמר סברה בבית מדרשו. לא הבינו לגמרי את כוונתו, אבל הרגישו שהוא אומר דברים עמוקים (לא עמדו על סוף דעתו), ולכן הושיבו אותו ראשון בין תלמידיו של רבי עקיבא. אך את מעלתו של רשב"י התלמידים לא השיגו, ורבי עקיבא אמר לו שאת כוחו הגדול מכירים רק הוא והקב"ה. מכאן רואים את גדלותו הרבה של רשב"י.

אך בכל זאת, כל אחד מבנ"י יכול לשמוח בשמחתו. משום כך אנו רואים שתלמידו של האריז"ל נענש בסך הכל על שאמר "נחם" על חורבן ביהמ"ק ביום הסתלקותו. שמחת רשב"י שייכת לכולם, ומביאה את כולנו להרגשה של גאולה שלמעלה מגלות וחורבן.

כל עבודתו של רשב"י היתה להוריד למטה את הדרגות הגבוהות ביותר. כפי שאמר אודות החיוב "והגית בו יומם ולילה", שצריך ללמוד תורה כפשוטו כל הזמן, ולאידך אמר במקום אחר שמי שצריך לעבוד למחיתו וכדומה, יכול להסתפק רק בקריאת שמע ובזה הוא יוצא ידי חובת לימוד התורה באופן של"לא ימוש". כלומר - רשב"י לקח את הרמה הגבוהה ביותר והנגיש אותה גם לאנשים הכי פשוטים.

יתרה מזו: גם במקום שהי' בו ספק טומאה, ירד רשב"י כדי לטהר אותו, על מנת שכולם (כהן לוי וישראל) יוכלו לעבור שם. ורשב"י ירד אף לדרגה נמוכה יותר - "לפטור את העולם כולו מן הדין", למרות שדין (עונש) מגיע על חטאים שנעשים בעקבות בחירת האדם, שזה נמוך יותר מטומאה שקיימת בטבע העולם (לאחר חטא עץ הדעת). אעפ"כ יורד רשב"י אף לדרגה זו, ופותר אותנו מהדין.

ההוראה מרשב"י היא שעלינו להוריד את הגבוה ביותר עד הנמוך ביותר, להביא את החסידות בעצמה עד למקום הנמוך ביותר, ללמד אפילו ילדים את תורת החסידות. וכשנמצאים במצב של "דחק", גלות, "כדאי הוא ר' שמעון לסמוך עליו". נלמד את תורתו, פנימיות התורה, ובכך נביא את הגאולה לעולם כולו.

לקו"ש חי"ז בהר ל"ג בעומר

בשיחה זו אד"ש מראה באופן נפלא ביותר כיצד הן בפרק רביעי של פרקי אבות, הן בפרשת

'בהר' (הנקראים בסמוך לל"ג בעומר), והן באישיותו של רשב"י מתבטא אותו אופן הנהגה: מחד - התמסרות מוחלטת ללימוד התורה, ומאידך - לא להשאר באהלה של תורה, אלא לרדת לאחר מכן לעולם, להשפיע ולרומם גם את האנשים שמסביב.

רואים זאת בפרשה, ששמה הוא "בהר סיני": מחד - הר מורה על הרוממות של יהודי. ומאידך - המשך הפרשה מדברת על מצב של הסתר על כוחו של הקב"ה, כמבואר במפרשים. כל זאת, כדי להורות שגם למצב כזה מגיעה התורה, בכדי לפעול גם מי שנמצא שם שיתרומם וילמד תורה במנוחה.

אותה נקודה מודגשת בפרקי אבות: רשב"י, שתורתו אומנותו, שהקדיש את כל עתותיו ללימוד התורה, אומר ש"כתר שם טוב עולה על גביהן", שהמעשים הטובים נעלים יותר אפילו מלימוד התורה. בכך, מורה רשב"י על סדר הנהגה הנדרש בלימוד התורה, שצריך להיות מתוך תחושה נפשית של שליחות, לא להשאיר את הלימוד לעצמי ולהתנתק מהעולם, אלא לפעול אחרי זה על העולם ולרומם גם אותו. הכלח לזה הוא מביטול לרצונו של הקב"ה, שהתכלית של הכל, גם של לימוד התורה, היא לברר את העולם ולעשות לו ית' דירה בתחוננים.

זו הייתה גם הנהגתו של רשב"י, דוקא כשיצא מהמערה, לאחר שהתעלה לדרגה הגבוהה ביותר, לא "שרף" את העולם אלא פעל עליו. וכן, דוקא בהסתלקותו כשהתגלו לו סודות נעלים ביותר, השפיע וגילה אותם לתלמידיו.

לקו"ש חלק כ"ב ל"ג בעומר

ל"ג בעומר הוא היום בו פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות, והוא יום הסתלקותו של רשב"י. דבר זה כמובן אינו במקרה כלל וכלל. ברגע שנבין מהו הדבר שגרם למותם, ונתבונן לרגע לעבר אישיותו של רשב"י והאופן בו נהג - נדע איך הוא בעצם מצא את המזור וההכוונה המדויקת שיכלה למנוע את מיתת תלמוהו ר"ע.

חטאם של תלמידי רבי עקיבא נבעה מכך שכאשר שמעו את דברי רבם, כל אחד תפס אותם לפי הבנתו, וממילא הי' בטוח שכפי שהוא הבין - כן האמת. וכיון שחונך על ידי רבו לאהבת ישראל, הלך והסביר לחבירו מה האמת וכיצד יש לנהוג. וברגע שחבירו לא רצה לקבל את דבריו, הוא לא יכל לכבדו, כי לשיטתו כל העבודת ה' שלו אינה נכונה.

תכונת הנפש הזו, להדבק בעבודת ה' שלו מבלי להתפעל מאף אחד, הייתה קיימת אצלם התלמידים בגלל שכן הייתה הנהגתו של רבי עקיבא עצמו, שכל חייו חיפש מסירות נפש, התמסרות מוחלטת ודביקות נעלית בה'. וטעותם הייתה שהי' להם לדעת שעם כל הרצון להתעלות, דרושה לאחר מכן עבודה עם העולם (למרות שהולך בכל התוקף עם דעתו עד הסוף, אין זה בסתירה לעבודה בעולם - כבוד מושלם לזולתו), וזו הייתה סיבת מיתתם של תלמידי רבי עקיבא. ואת זה

תקנו התלמידים שנשארו לר"ע אחרי ל"ג בעומר, שהורידו את ההתעלות למעשה בפועל. ובפרט רואים זאת בהנהגתו של רשב"י, שדוקא אחרי שיצא מהמערה והגיע לשיא ההתעלות - ריפא ותיקן את העולם.

לקו"ש חל"ב ל"ג בעומר

כולנו מכירים את סיפורם של תלמידי רבי עקיבא שמתו בתקופה זו, וידועה הסיבה לכך שזהו מפני שהם לא כיבדו אחד את השני. כאן נשאלת השאלה, מדוע נענשו באופן כה חמור?

מוסבר על כך, שהנהגתם נבעה מכך שכל אחד שמע את דברי רבי עקיבא והי' בטוח שהאופן בו הוא הבין, הוא הפירוש הנכון היחיד בדבריו של רבי עקיבא. ודווקא בגלל שגדל על אהבת ישראל, הי' אכפת לו שגם חברו יבין כמוהו. אך מזה נבעה גם המחשבה שאם האחר לא מוכן לקבל את דעתו, אינו יכול לכבדו כדבעי. ושואל ע"ז אד"ש - אמנם הם היו צריכים לכבד את השני למרות הכל, אבל הם לא זלזלו או שנאו זה את זה, אלא סה"כ לא כיבדו אחד את השני מספיק. על זה מגיע עונש מוות?

ומבאר אד"ש ביאור מענין, שסיבת מותם קשורה במספרם (24 אלף). בזהר מובא שזהו מספר הקשור עם מידת הדין, וכן מובא בירושלמי סיפור על קבוצה של תלמידי רבי שמתו מפני שהיו במספר 24 קרונות. ולכן, בגלל שבמספר תלמידי ר"ע הי' ענין של דין, הם נענשו גם על חטא קל בעונש חמור.

ההוראה מסיפור זה היא עד כמה חשובה ההנהגה באופן של אהבת ישראל ולכבד את הזולת ולדאוג לו, גם כאשר הדעות שונות. וכפי שרואים אצל רשב"י שאע"פ ש"תורתו אומנתו", אחרי 13 שנים במערה, מה הוא עשה? הוא בירר מי צריך עזרה, ואם יש כמה כהנים שאולי יהי' להם יותר נוח ללכת בדרך הזו ואינם יכולים ללכת בה כי יש בה ספק טומאה - הוא ידאג לטהר את המקום. ויתירה מזו, שהוא יכול לפטור את כל העולם מהדין ומעונש הגלות. ועל ידי אהבת ישראל, והליכה בדרכיו של רשב"י, נביא את הגאולה.

פאראד ל"ג בעומר תשמ"ג הוספות ללקו"ש חלק ל"ז

אנו נמצאים בל"ג בעומר, היום בו פסקו תלמידי רבי עקיבא למות (בגלל חטאם שהי' שלא נהגו בכבוד אחד כלפי השני). רבי עקיבא, רבו של רשב"י, אמר שאהבת ישראל זה כלל גדול בתורה. מיום זה, צריך כל אחד להתחזק בהנהגה באהבת ישראל, ובפרט ילדים שצריכים להשפיע על חבריהם, וילדות על חברותיהן, לכבד אחד את השני.

יש ללמוד מהנהגתו של רשב"י, שאצלו הייתה התורה כל חייו. לילדים אין טרדות הפרנסה,

בניגוד למבוגרים, (למרות שגם המבוגרים חייבים בלימוד התורה). ההורים דואגים לילדים להכל, 'רק תשבו ותלמדו'. אם ילד רק יחליט, הוא יכול להיות לגמרי כמו רשב"י, ולהקדיש כל דקה פנוי ללימוד התורה.

ילד צריך לבקש מההורים שלו שישלחו אותו למחנה קיץ על טהרת הקודש, כי שם מנצלים את הזמן ללימוד התורה, וכן לדבר עם החברים שלו שידברו עם ההורים שלהם. כ"ק אד"ש מה"מ עצמו מבקש מההורים בשם רשב"י שישלחו את הילדים למחנה קיץ שמקדיש את הזמן ללימוד תורה.

אך יש נקודה שני' שצריך בנוסף ללימוד תורה. כאשר רשב"י יצא מהמערה, הוא דאג שיהי' טוב לאנשים, שאהבת ישראל לא תשאר כרגש מופשט אלא לבטא אותה במעשים, לתת מהגוף שלך ומהכסף שלך למי שצריך עזרה, ולעשות טוב בעולם.

כל ילד צריך ללמוד לכבד את חבירו. לא לחשוב שאם הוא כבר עשה לו טובה, כבר אינו צריך לכבדו כל כך". וכשמגיע למושל למכולת שמוכרים בה ממתק או צעצוע, וישנו ילד אחר שהקדים אותו אינו יכול להציע למוכר תשלום יקר יותר כדי שהוא יהי' זה שיקנה את המוצר. היצר הרע אכן מפתה ואומר שהצעצוע טוב והממתק מתוק, אך עליו לדעת שהוא תלמיד של רבי עקיבא, וממילא היסוד הוא שצריכים לכבד אחד את השני ולוותר לו.

ישנו מדרש שאומר שהקב"ה ניצב בבתי כנסיות ושומע את הילדים הקטנים (בני שלוש או ארבע) שלומדים. ומובן שמכך כל ילד מקבל תוקף גדול להתגבר על היצר הרע ולא לשמוע לו.

צריך לדעת שכשבני' בגלות, הקב"ה נמצא גם כן בגלות (ר"ל). ועל ידי הנהגה ברחמים ובכבוד אחד כלפי השני ניגאל מהגלות.

עי"ז שכל ילד מקבל צדקה, ומסיימים את הכינוס בתפלה ("שיבנה בית המקדש"), וכן מוסיפים בקיום תורה ומצוות, ישנם שלשת הקוים של תורה, תפילה וצדקה.

יום זה הוא יום גדול מאוד. ר' אברהם הלוי תלמידו של האריז"ל הי' אומר "נחם" בברכת "תשכון" אפילו בראש חודש ובחול המועד בו יש מצות שמחה מהתורה (ולולא הנוסח השונה לשבת ויו"ט - הי' אומר זאת גם בשבת), בגלל שהרגיש את צער הגלות, והוא לא נענש על כך, וזאת אומרת שהי' מקום להנהגה כזו. אבל כאשר אמר "נחם" ביום שמחתו של רשב"י - נענש, כי ביום זה ישנה שמחה כל כך נעלית, שמחה של גאולה, שלא שייך בה כלל אבל וחורבן. נשמח בשמחתו של רשב"י, נתחזק בג' הקוים של תורה עבודה וגמילות חסדים, ונזכה לגאולה השלימה בקרוב ממש.

פאראד ל"ג בעומר תשמ"ד

כאשר ילדים משתתפים בכינוס אחדות שמטרתו היא התחזקות באהבת ישראל וקבלת החלטות טובות בהוספה בקיום תורה ומצוות, הקב"ה מברך את כל אחד מהילדים בברכה מיוחדת. אהבת ישראל של הילדים תשפיע גם על ההורים שנהגו באופן של אהבה ושירו נחת רוח מהילדים. כ"ק אד"ש מה"מ מורה שההורים והמחנכים הנוכחים יספרו לאלו שלא הגיעו על גודל האחדות שכינוס זה פעל, וההחלטות טובות שהביא עמו.

ישנה הוראה מספירת העומר לכל לראש לילדים וגם לאחים ולמחנכים: בני ישראל היו חסרי סבלנות כאשר חיכו לקבלת התורה, ולכן הם ספרו את הימים. הספירה מבטאת מלבד הצפי' למתן תורה גם עבודה של הכנה לזה. כ"ק אד"ש מה"מ מציין שלכל ילד יש מאז לידתו קשר לתורה שמתבטא בכך שתולים סביבו פסוקי תורה, שרים לו אודות חשיבות התורה ("תורה איז די בעסטע סחורה"), ומיד כשהוא מתחיל לדבר מלמדים אותו תורה.

צריכים להתכונן למ"ת על ידי החלטה של הוספה בקיום תורה ומצוות, ולהוסיף בזה בכל יום, ולקחת את כל החיות והלהט שהיו בימים הקודמים, ומשם להתקדם הלאה ולהוסיף עוד ועוד.

יכול הילד לשאול: מנין לו הכוח לא לנוח, ולהוסיף טוב כל יום בכל המרץ? התשובה על כך היא ממאמר רשב"י ש"גלו לאדום שכינה עמהם", הקב"ה נמצא עם בני" בכל מצב. הידיעה הזו מביאה את היהודי לעשות את מה שהוא צריך בשלימות ומתוך שמחה, ובפרט ביום ל"ג בעומר שרצונו של רשב"י הוא שישמחו ביום זה. ועי"ז מתברכים בכל הברכות ומשפיעים על כל העולם כולו.

יש לכל יהודי בכלל ולילד יהודי בפרט, יכולת השפעה על כל העולם כולו, בפרט בעניין צדק וישר וקיום שבע מצוות בני נח. ובפרט בימים אלו שנשיא מדינה זו פנה לתושבי מדינתו לקיום שבע מצוות בני נח ויש לקוות שתושבי המדינה (וכן נשיאי מדינות אחרות) יושפעו מאמירתו. וכן עלינו לדעת שכינוס זה בו הילדים נמצאים באחדות, משפיע על העולם כולו ועל הנהגת אומות העולם, שיוסיפו יותר בטוב וחסד.

נוהגים לקשר כל כינוס עם צדקה, כי עי"ז שהיהודי נותן צדקה ועושה את מה שהקב"ה רוצה ממנו, ה' גם נותן צדקה, היינו השפעה בהרחבה באופן בלתי מוגבל ביחס לעבודתו, ועד לצדקתו האמיתית של הקב"ה - הגאולה השלימה.

פאראד ל"ג בעומר תשמ"ז פ' בהר

כ"ק אד"ש מה"מ מעורר על כך שיש לעשות בכל מקום ומקום תהלוכה או מסיבה בקשר עם ל"ג בעומר - יום הילולתו של רשב"י (וידברו על ענינו של יום בכינוס באופן שיביא למעשה בפועל - הוספה בקיום תורה ומצוות). על המורים והמורות, המדריכים והמדריכות לעורר את

הילדים לבוא, וילד או ילדה שכבר יודעים על כך, יעוררו את חבריהם. ובמקומות שאין אפשרות לעשות זאת ביום ל"ג בעומר עצמו, ניתן להשלים בימים הסמוכים.

וגם במקומות שכן עושים זאת בל"ג בעומר, יש מקום להוסיף בעוד מסיבות בהמשך לל"ג בעומר, כמובן באופן המותר בספה"ע, עי"ז שמקשרים את השמחה עם סעודת מצווה של סיום מסכת וכדומה. במסיבה זו יש לדבר גם על פרשת השבוע וגם על ל"ג בעומר. מטרת הכינוסים היא להאיר את חושך הגלות ולהוסיף באור. להביא יהודים - בפרט ילדים - להתחזק בקיום תורה ומצוות, באופן שמשפיעים על סביבתם.

כיון שמתקרבים לחג השבועות, צריך לדאוג שכל הילדים - בנים ובנות - אפילו קטנים מאד, יהיו בבית הכנסת בעשרת הדיברות. וכיון שנמצאים בסוף שנת הלימודים. צריך להשפיע על ההורים לשלוח את ילדיהם למחנה קיץ על טהרת הקודש. יש לכך השפעה גדולה על נפש הילד, ובמידה מסויימת אפילו יותר מבית הספר. כן יש להשפיע על ההורים שיעבירו את ילדיהם מבתי הספר הממשלתיים ל'חדר' או ישיבה.

סיכום למעשה בפועל: א. לערוך כינוסים בל"ג בעומר ובימים הסמוכים, ולדבר בהם אודות ל"ג בעומר ועל התחזקות בקיום התומ"צ. ב. לעורר את הילדים שיבואו לשמוע עשרת הדברות בבית הכנסת. ג. לפעול על ההורים שישלחו את ילדיהם למחנה קיץ ולמוסדות חינוך כשרים.

שיחת ל"ג בעומר תשמ"ז - כוחם של הילדים

(הערות להרחבה בקשר לשיחה)

סגנון שיחה זו, היא מעין התוועדות מוגה וכתובה בסגנון מאוד ייחודי.

דבר מעניין שאפשר לשים אליו מספר פעמים במהלך הדברים הוא שאד"ש שואל שאלות או מביא הסבר מסוים, ובכדי לקרב זאת יותר לעולמו של הילד, אומר הרבי: "כפי שזה עתה אמרתם" וכיו"ב, היינו שהדברים מתקבלים יותר אצל הילד, כשמראה לו איך הדברים שאומר הרבי, הם עצמם (בתוכנם) נאמרו על ידי הילד עצמו (ב-12 הפסוקים) ויוצר בו באופן טבעי יותר התעניינות בדברים. ואולי מזה גם אפשר ללמוד שאד"ש יצא עם מבצע אמירת 12 הפסוקים לילדים, אין זה רק למטרת שינון בלבד, אלא גם ובעיקר משום שאלו מסרים שעל הילד לחיות איתם.

חלק א': (א'-ח')

כשכל הילדים משתתפים בכינוס האחדות כאשר מטרתו היא התחזקות באהבת ישראל, ולהחליט החלטות טובות בהוספה בקיום תורה ומצוות, ה' מברך את כל אחד מהילדים בברכה מיוחדת. האהבת ישראל של הילדים תשפיע גם על ההורים שינהגו באופן של אהבה, וגם שירווי נחת רוח מהילדים. הרבי מורה שהורים ומחנכים שנמצאים כאן יספרו לאלו שלא הגיעו על גודל האחדות שכנס זה פעל, וההחלטות טובות שהביא עמו.

חלק ב': (ח'-י"ד)

הוראה לכל לראש לילדים אבל גם בתוקף לאחים ואחיות, מחנכים ומחנכות. בני ישראל היו חסרי סבלנות כאשר חיכו לקבלת התורה, ולכן ספרו את הימים. הספירה, מבטאת מלבד הגעגוע לתורה, עבודה של הכנה לדבר גדול כמו התורה. הרבי מציין, שלכל ילד יש קשר משנוולד לתורה שמתבטא בכך שתולים סביבו פסוקי תורה, שרים לו על חשיבות התורה (תורה איז דאבסטע סחורה) ומיד שמתחיל לדבר מלמדים אותו תורה, וצריך להתכונן על ידי החלטה של הוספה בקיום תורה ומצוות, וכל יום להוסיף, אבל לא החלטה שמנותקת מהימים הקודמים, אלא לקחת את כל החיות והלהט שהיתה בעשי' של הימים הקודמים, ומשם להתקדם הלאה, להוסיף עוד ועוד.

חלק ג': (י"ד-י"ז)

בא ילד ושואל: כל יום לא לנוח, להוסיף בטוב בכל המרץ, מניין לי הכוח? עונה על זה הרבי: רשב"י אומר ש"גלו לאדום שכינה עמהם", הקב"ה נמצא איתך בכל מצב. הידיעה הזו, תביא אותך לעשות מה שצריך בשלימות, וזה שאתה יודע שהקב"ה איתך יגרום לך לעשות את רצונו מתוך שמחה, ובפרט ביום זה שרשב"י אמר שרצונו שישמחו ביום זה, וע"י כך הילד מתברך בכל הברכות ומשפיע על עצמו ועל כל העולם כולו.

חלק ד': (י"ז-כ"א)

יש לכל יהודי בכלל, ולילד יהודי בפרט, יכולת השפעה על כל העולם כולו, בפרט בעניין צדק ויושר, קיום שבע מצוות בני נח, להשפיע על גויים שיקימו מצוות אלו.

ובפרט בימים אלו שנשיא מדינה זו פנה לתושבי מדינתו לקיים שבע מצוות בני נח בגלל שכך ה' רוצה כדי להוסיף טוב בעולם, ובאמת כולנו תקווה שתושבי המדינה יושפעו מאמירתו זו וכן נשיאי מדינות אחרות. וכן עלינו לדעת שכינוס זה שילדים נמצאים כאן יחד באחדות, ילדים שלא מסוגלים לומר היפך האמת, ילד לא מסוגל לקחת משהו לילד אחר ח"ו, ויתירה מזו - נותן צדקה בכך שעוזר לשני ומסייע לו - משפיע על העולם, על הנהגת הגויים, שיזהרו מלשקר, ויוסיפו יותר בקו של טוב וחסד.

(כ"א-כ"ד)

מקשרים כל כינוס עם צדקה, כי על ידי שהיהודי נותן צדקה ועושה מה שהקב"ה רוצה ממנו, ה' נותן צדקה, היינו השפעה בהרחבה, ובאופן בלתי מוגבל ביחס לעבודה הנעשית, ולכן נותן הרבי לכל אחד מהילדים שליחות מצווה לתת צדקה, עד שתביא כבר את צדקתו האמיתית של הקב"ה - הגאולה השלימה.

דבר מלכות אמור ה'תנש"א

בשיחה זו מבאר כ"ק אד"ש מה"מ (בהמשך לשבוע הקודם), שהגאולה מגיעה דווקא על ידי העבודה בגולה, כפי שרואים זאת באותיות המילה גאולה, "גולה" בתוספת א'.

בגאולת מצרים אנו מוצאים שתי נקודות - שצריך לגלות את הא' בתוך הגולה ולפעול שינוי מהותי בגלות עצמה, כמודגש בכך שהמצריים נתנו לעם ישראל את כליהם מרצונם הטוב, מאחר והם הגיעו להכרה פנימית שיש את הקב"ה והוא בעל הבית. וכן שדוקא ע"י העבודה בגלות מגיעה הגאולה, דוקא ע"י עבודת בני" בגלות מצרים הם יצאו עם ה"רכוש גדול". אך כל זה הוא השלב הראשון, לגלות בגולה את הא', שהקב"ה הוא בעל הבית על העולם.

בשיחה זו מבאר כ"ק אד"ש מה"מ שבאות א' ישנם שני פירושים נוספים - "אאלפך (מלשון לימוד) חכמה", ו"פלא" (אותיות אל"ף). שהם רומזים על דרגות הנגלה והנסתר שבתורה.

התורה בכללותה היא למעלה מהעולם, אך בה עצמה יש את התורה המובנת לנו, תורה הנגלה, ויש את פנימיות התורה שאינה מובנת בשכל האנושי, תורת החסידות. כאן מכניס כ"ק אד"ש מה"מ לתמונה את רשב"י, שכל תפקידו הי' לחבר בין פנימיות התורה לתורת ה'נגלה', להביא את הנסתר שבתורה בהבנה והשגה, כמו שעשה בספרו המפורסם ספר הזוהר. לכן יום ל"ג בעומר (יום הסתלקותו) בו הוא גילה סודות נעלים מאד, מהוה ההכנה לגאולה העתידה בה יתגלו הדרגות המופלאות ביותר באופן שמוכן לכל אחד. ואחרי רשב"י, היתה התקדמות בהסברת והפצת פנימיות התורה ע"י האריז"ל, הבעל שם טוב והמגיד, אדה"ז ושאר רבותינו נשיאנו, עד לגילוי החסידות בדורנו אנו, והולך ומוסיף משנה לשנה.

לפועל מורה כ"ק אד"ש מה"מ ללמוד תורה בכלל וחסידות בפרט, תוך כדי ההדגשה שהלימוד עושה את האדם יותר 'כלי' להסתכל על הדברים בצורה האמיתית. ומחדש שאחרי העבודה של כל בני" במהלך הדורות ניתן הכח לכל אחד בדורנו להגיע לדרגת צדיק.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות
אהרון הלוי שיחי' בן חיה

לרפואה שלימה ברמ"ח איבריו
ושס"ה גידיו תיכף ומיד ממש

•

לרפואת
דורין שתחי' בת אורה

לרפואה שלימה
בקרוב ממש

•

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לעילוי נשמות השליח
בנימין בן יבדלחט"א מני מנחם מענדל שי' וולף

עד העליה הכי גדולה, בחזרת הנשמה לגוף גשמי, בקיום
היעוד הקיצו ורננו שוכני עפר, תיכף ומיד ממש!

•

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה ויגאלנו אכ"ר

•

יה"ר שיראה הרבה נחת מבניו
התמימים - בפרט, משלווחיו, חסידי
וכלל ישראל - בכלל ויגאלנו ויוליכנו
קוממיות לארצנו וישמיענו תורה חדשה
מפיו בגאולה האמיתית והשלימה
תיכף ומיד ממש

•

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד